

POÉZIS 24

Életet az éveknek Zalában

A Zalai nyugdíjas szervezet irodalmi pályázatára érkezett lírai és prózai alkotások

A Nyugdíjas Klubok és Idősek „Életet az Éveknek” Országos Szövetsége
Zalai Szervezete klubjaink, egyesületeink nyugdíjas korú tagjai részére
országos pályázatot hirdettünk
Poézis 24 címmel.

dr. Kocsis Gyula Zala megyei elnök
A kiadványt szerkesztette: Szőke Rozália

Nyomtatás: Gura Nyomda Kft. Zalaegerszeg
Felelős vezető: Gura Béla

A kiadványban megjelenő illusztrációk Gyórfy István fotói.

P o é z i s 2 4

KEDVES OLVASÓ!

Egy újabb kötetét tartja kezében abból a sorozatból, amelynek első kötetét a járvány idején Corona 20 címmel jelentettük meg, majd pedig folytattuk a Poézis 21 és a Poézis 22 köteteivel. E kötetek azokat az írásokat, verseket és prózát tartalmazzák, amelyek az adott évben meghirdetett szépirodalmi vetélkedőnkre beküldött pályaművek voltak. Ezeket az évente zajló szépirodalmi versenyeket eredendően a pandémia alatt, a hiányzó és alapvetően az idősök klubjaiban zajló személyes kapcsolatokon alapuló közösségi élet helyébe, az internetes térben megvalósítható programként valósítottuk meg más, ugyancsak az internetes térben zajló, klubtagjaink részére kitűzött feladatokkal együtt.

Irodalmi vetélkedőinkre minden alkalommal az író és versfaragó zalai idősök, de elsősorban az Életet az Éveknek Klubszövetség Zalai Szervezetéhez tartozó idősök klubjának tagjait vártuk, ám az ország más vidékeiről is befogadtunk pályaműveket.

A beérkezett alkotásokat minden alkalommal szakmai zsűri értékelte és értékelésük alapján állapítottuk meg a vetélkedő eredményeit, majd formáltuk kötetbe az írásokat.

A járványveszély elmúltával az élet visszatért a normális mederbe. Klubtagjaink is újra aktív klubéletet élhetnek. Beindultak a kirándulások, sportrendezvények, dalos találkozók, versmondó vetélkedők, kártyapartik és ezek mellett nem volt szándékunkban szépirodalmi vetélkedőnk internetes térbeli folytatása.

Az idei évi terveink összeállításakor azonban ismét megtapasztaltuk, hogy igény van tagjaink részéről ennek a szépirodalmi vetélkedőnek folytatására. Emiatt – engedve a kérésnek – a Magyar Kultúra Napján a Költészet Napjához kötött határidővel két témakörben – a család (házasság, gyereknevelés) és az erdő, mező világa – vers és prózai alkotás kategóriákban újra meghirdettük Poézis 24 címmel szépirodalmi vetélkedőnk időszerű alkotók részére.

A beérkezett alkotások anoním értékelésére a Magyar Irodalomtörténeti Társaság Zalai Tagozatának elnökségét és a vármegyei könyvtár igazgatóját kértük fel. A zsűri értékelése alapján az alkotók – költők és írók – részére oklevelekkel és emléklapokkal köszönjük meg vetélkedőnkön való részvételüket.

Az alkotásokból szerkesztett jelen antológia nem tartalmaz értékelést. Ezt a feladatot – megismerve az alkotásokat – az olvasóra bízunk annál is inkább, mert értékrendünk, ízlésünk eltérhet egymástól.

Megismerve az alkotásokat a saját személyes benyomásom az, hogy kár lett volna az irodalmi vetélkedőt nem kiírni. Kár lett volna lemondani a beküldött alkotások olvasásáról, hiszen kiváló és jelentős értékű alkotások születtek, amelyek létrejöttét vetélkedőnk felkínált témaköreik inspiráltak.

Be kell látnunk azt is, hogy a jövőben, ha a körülmények erre alkalmasak lesznek, szépirodalmi vetélkedőnk a kialakított formában esetlegesen két évente folytatnunk kell. Ennek reményében ajánlom az olvasó figyelmébe a kötet írásait.

A kötet tartalmazza a pályázatra érkezett alkotásokat. Szerkesztési munkáit szövetségünk hírlevelének felelős szerkesztője, Szőke Rozália végezte el, az egyes oldalakon található illusztrációkhoz pedig Györffy István fotóit használtuk fel. Köszönjük az olvasó nevében is munkájukat.

Kívánok az olvasónak a kötet olvasása során kellemes időtöltést.

Dr. Kocsis Gyula
a zalai szervezet elnöke

A TARTALOMBÓL:

Szálinger István: Elindultam hazafelé	8
Mindenszentek emlékezete	9
A falu vége.....	10
Galambos István: Mért akartad, hogy így legyen?.....	10
Nőnapra köszöntés nagyanyámnak	11
Pillanatképek édesanyámról	11
Intelem fiamnak	11
Áldjad Uram, én hű társam!	12
Lányomnak	12
Dédunokámnak	12
Nem vagyok egyedül	12
Vékony Lászlóné: Rendhagyó családi album....	12
szavakban, érzésekben, emlékekben.....	13
Az üres lakás	13
„Óvó néni nősülünk!”	14
„Anya tök jó itt a nagyinál!”	15
Nagymama öröksége	15
Kovácsné Csonkás Erika: A búcsú	17
Nyakas József: Az ünnep	20
Linn Márton: Az erdő tavasszal	22
Szabó Endréné: Erdő-mező világa	22
Juhász Mihályné Anikó: Két jó barát	24
Mező	24
Az erdő titkai.....	24
Tavaszi ébredés	25
Együtt az úton.....	25
Károlyfi Zsófia: Ha újra meglátnál	26
Czakó Lászlóné: A barna kalapos	26
Haraszin Józsefné: Tavasz zsongás	29
Cserna Andrásné: Vigyázz a Földre!	30
Jánosi Ferenc: Az úttörő mindig igazat mond	30
Mrakovics Miklósné: Múltidéző	32
Orgonavirág	33
Gyermekkori emlék.....	33
Tilingerné Gerlei Ilona: Vihar a mezőn	33
Vizsi Imre: Gyermekkoromban mit jelentett számomra a növény és az állatvilág?.....	34
Tavaszi szél fújja	35
F. Márton Zsóka – Ferencz Győző: Írisz a táncoló jövőnk	36
Vidovicsné Bene Erzsébet: Nap	36
Dériné Farkas Mária: Magyar szívvel Toszkánában	37
Zuggóné Jakabfy Hajnalka: Erdők, mezők világa	41
Házasság, család, gyermek	41

Dr. Paczolay Ilona: Februári tavasz	44
Késő felé	44
Tanácsolom.....	44
Mit szeretnék.....	44
Éjjeli dáridó.....	44
Polgárné Dolnai Klára: Adventi reggelek	45
Az apák	45
Köszönővers Piroskának	45
Madárdal.....	45
A fák beszéde.....	45
És újra ősz.....	46
A dicső természet	46
Kozma Ferenc: Felvidéki magyar család megpróbáltatásai	46
Mi az élet értelme?.....	47
A Nagymama különleges eljegyzési gyűrűje	48
Emberhez méltó módon megöregedni	48
Tántorog a világ	49
Úton vagyok	49
Lámpás akartam lenni	49
Salamon Gyuláné: Erdő, mező világa	50
Karáth Istvánné: Esőre várva	51
Dupla szivárvány.....	51
Életadó eső!	51
Őszi munka a mezőn.....	51
Őszi erdő	52
Szabó Gáborné: A család, házasság, gyermeknevelés	53
Miholics Istvánné Virág Valéria: „Szívemre vettem...”	56
Nagyszülők	57
Csider Sándor: Mit hoztál?	58
Békülés	58
Cseresznyeszüret	59
Apa, mesélj!	61
Bajziczné Panni: Az erdő szelleme	61
Bazaltkövek.....	61
Szikrázó fény	62
A Tavasz itt járt.....	62
Árvai József: Bátorságot vennék!	63
Kovács Sándorné Lukács Éva: Az elszökő idő.....	71
Évszakok szépségei.....	71
Nyári eső.....	73
Dr. Pozsgai István: Gondolatok (előszó helyett)	73
Vasárnap este.....	73
A film	75
Itthon	76
Horváth András: A patak	77

SZÁLINGER ISTVÁN: Elindultam hazafelé

A völgyben már megjelent a mély őszi köd, ám fönt a páhoki tetőn nyoma sem volt a párának. Az öreg ős lassan ránehezedett a tájra, lengedezett a szél, hullottak a fákról a megsárgult levelek. Letekintve, a völgy olyan volt akár egy tó, mintha egy folyó öntötte volna el a lenti vidéket, csak néhány távolabbi sötét domboldal emelkedett ki a fehér színű, sűrű ködből.

Apátiban mély csend volt, az utca üres, csak néhány autó jött velem szemben. Felérve a Konkolyosi tetőre kisütött a nap, az utat elrepte a sok színes falevél. Vörösmező után ismét köd kavargott a völgyben, a látóhatár szélén elmosódva láttam a pogányvári váromot. Az utam Pacsa irányába vezetett. A két, már régen lebontott téglagyár között elkanyarodtam Szentpéterúr felé. Az út melletti, egykor használt gémeskutat régen betemették, a legelőre sem hajtják már ki az állatokat.

Emlékeim lassan a felszínre törtek. Beérve a faluba látom, ahogy az idős emberek hazafelé tartanak a reggeli miséről, a gyerekek iskolába igyekeznek vidáman beszélgetve. Gondolataimban valaki lovas kocsi-val, más gyalog, nyakában a tarisznyával megy a hegyre a szüret utáni pincét kitarítani, a must forrását ellenőrizni. Látom nagyapámat, az agg Salamon Jánost, ahogy nyakában lógó tarisznyával, benne a súlyos pincekulcs, mellette füstölt szalonna és a szükséges napi kenyere, komótosan indul a pincéjéhez. A nemesszeri pincét még apósától Oláh Jánostól örökölte. Ő pedig az apjától Oláh Páltól, aki Rádról nősült a faluba, Lukács János családjába. Feleségül vette a csodaszép Katikát, aki édesanyja Garai Katalin után örökölte a nevét.

Bizony rohan az idő, generációk sora követi egymást. Tanította őket még Boda Gyula, a helyi kántortanító úr. Emlékeznek ők még Pallini Inkey Kázmér őrnagyra, aki a helyi legényeket csatába vitte híres Buda várának visszafoglalásakor. Vagy még Bottka uraság, a Bánfai birtokos neve is ismerős sokaknak. Baranyai Mihály plébános urat is sokan is-

merték, hiszen éppen ő eskette, vagy temette őket. Bizony, még magam is emlékezem Gerő plébános úrra, aki imádkozni tanított. Őseink felépítették ezt a mesés falut, gyönyörű templommal, amiben sok püspök bérmált, néha még keresztelt is. Keresztelt itt maga Kopácsy József püspökként, aki később esztergomi érsek, bíboros hercegprímás lett. Az emlékek egyre tolulnak fel bennem. Számban érzem a nemesszeri hegy levét, az otelló és izabella szőlők friss nedvét, melynek zamata évszázadok alatt sem változott, de lehet, hogy ma már csak az elszáradt tőkék állnak a gazzal benőtt földelken. Nincs ember, aki művelje a hegyi parcellákat, nem terem édes szőlő, nincs vidám szüreti mulatság. Elmúlás, néma csend lengi be a tájat, ahol egykor őseim, nagyapám, apám oly boldogan karózott, metszett, gondozta szőlőjét. Mindent visszavett a természet, fák, bokrok, fű...

Bizony itt megváltozott minden. Utam a temetőbe vezet. Köszönni, emlékezni, gyertyát gyújtani szerettem emlékére. Megköszönöm nekik a szép gyerekkoromat, az életemet. Imát mondva mély levegőt veszek, szinte megnyugszom itt az elmúlás szomorú, de mégis gyönyörű helyén, csak ennyit tehettem, édes az emlék. A mai emberek gondosan ápolják őseik emlékét, szépen gondozzák a sírokat. A temetőben mély csend, béke honol, virág mindenhol. Az ide betérőknek emlékezetében felvillan a múlt, az egykori boldog, de tovatűnő világ. De jó is emlékezni mindenre, ami szép volt! Bízunk abban, hogy egyszer majd rájuk is így, szeretettel emlékezik az utókor.

Mindenszentek emlékezete

Gyönyörű verőfényes délután volt, már nyoma sem volt a kora reggeli deres zuzmós ködös időnek. Anyám már ebéd után elkészítette a krizantémból, fenyőágból kötött koszorúkat, szatyorba tette a gyertyákat. Felöltöztetett a legszebb ruhámba apámmal együtt ők is ünneplőbe öltöztek. Megkérdezte jó anyám, tudod-e fiam milyen nap van ma?

Én csak néztem? Fogalmam sem volt. Tudod, ma van mindenszentek napja. Ma emlékezünk szeretteinkre, akik már a felhők fölött élnek, figyelnek, vigyáznak ránk. Így aztán elmegyünk a temetőbe gyertyát gyújtani az emlékükre. Kiérve az utcára láttam már, hogy többen is mennek csoportokban ünneplő ruhában, kezükben virág és koszorú, halkán beszélgettek. A fákön már nem volt levél a hajnali fagyok hatására suhogva hulltak a talajra, szinte ropogott a száraz falevél a talpunk alatt. A templom közelébe érve harangszó törte meg a csendet. Anyám mondta, az októberi litániára harangoznak.

Közben rokonokkal, ismerősökkel találkoztunk, valamennyien a gyerekkori emlékeiket beszélték, akik már nem élnek és hozzájuk mennek emlékezni. Beérve a temetőbe először anyám a nagymama sírjához sietett, aki 39 évet élt hátrahagyva a három lányát és a 3 éves kisfiát.

Felkötötte a keresztjére a koszorút, gyertyát gyújtott majd imádkozott. Én is gyújtottam néhány gyertyát. Majd következtek a többi sírok. Szintén koszorú és

gyertyagyújtás következett. Amikor egy virágos szépen gondozott sírhoz értünk anyám hangos zokogásba kezdett. Az én drága unokatestvérem 34 évet élt, a szomszédban lakott, együtt nőtünk fel egyidősek vagyunk szörnyű balesetben halt meg 3 kis gyereket hagyott maga után.

Annyira szerettem, együtt játszottunk. Mondta könnyes szemmel. Majd imádkozott s gyertyát gyújtottunk. Továbbmenve egy másik sírhoz, itt is egy szomszéd kisfiú, a Karcsi nyugszik, szintén a szomszédban lakott csak 16 évet élt, Budapesten villamos gázolta el, nagyon jó tanuló volt, szülei taníttatni akarták, az egész falu itt volt a temetésén, koporsóját hófehérbe öltözött koszorúslányok hozták ide. Anyám itt is imádkozott, gyertyát gyújtott. Majd szintén egy fiatal fiú sírját mutatta jó anyám. Zoli 20 éves volt, gimnazista, Budapesten vízbe fúlt. Majd egy másik sírt mutatott anyám, Ő volt Karcsi, aki Kanizsán tanult, majd a forradalom során lelőtték, 16 évet élt.

Nekem ez sok volt, hiszen csak 14 éves voltam. Máig emlékezem anyám szavaira. Közben beesteledett, köd szállt le a tájra, a temető szinte narancsködbe fénylett volna. Rengeteg ember volt a temetőben mindenhol a gyertyák pislákoltak. Haza indultunk, néhol a kutyák ugatása törte fel a csendet.

Majd mégsem haza, hanem a nagyszüleimhez mentünk. Anyám szülei még éltek, de már nehezen jártak, így ők már otthon gyújtottak gyertyát őseik emlékére. Betoppánva hozzájuk már megterítették, az előző nap vágta le anyám az utolsó tömött libáját. A többi szüretre lett levágva. Így aztán asztalhoz ültünk. Tepsiben a libasült, alatta a karikás sült krumpli, a savanyú káposzta. Nagypám hozta a Nemesszeri otelló borát, apám dicsérgette, majd éjfélig beszélgettek szüleim és nagyszüleim. Másnapra behavazott, mindent ellepett az éjszaka esett hó.

Hát ez maradt nekem az emlékezetemben, mint 14 éves kisfiúnak. Mintha csak tegnap történt volna.

A falu vége

Nincsen juhász, mert nincs már bárány, mi legeljen.
Nincs már legelő, mert nincs, mi legeljen.
Nincs se tehén, se disznó, mert se pásztor, se legelő.
Nincsen malom, mert nincs malomkő.
Nincs malomkő, mert már malom sincs.
Nincs malom, mert nincs mit örölni.
Nincsen molnár, mert liszt is van a boltban.
Nincs téglagyár, mert már téglá sem kell.
Nem kell téglá, mert már ház sem épül.
Nem épül ház, mert nincs ki lakja, aki lakná, menjen messze.
Nincsen kádár, nincs már hordó. Nincs is mivel felönteni.
Nincsen hordó, mert már bor sincs, de van a boltban.
Nincsen kovács, nincs üllője, nem visszhangzik a műhelye.
Nincs, mit kalapáljon, mert nincs neki vasa, se faszene.
Nincs senkinek szekere, mert a bognárnak sincs fejszéje.
Nincs a falunak bognárja, mert elköltözött ő is Boglárra.
Nincs menyasszony, mert nincs legény hét határon.
Nincs lakodalom, mert nincs sokadalom, eltűntek a régi nyáron.
Nincs már kakas, nincsen tyúkja, levesben van feje búbja.

GALAMBOS ISTVÁN:

Mért akartad, hogy így legyen?

Csak hatéves voltam, öcsém meg három –
húgom kettővel kacérkodott,
mikor anyánk, apánk – ostoba módon,
csúnyán egymásba kapaszkodott.
Picinyek voltunk, sehogy sem értettük,
hogy miért tűnt el a szeretet?
Arcukra néztünk – nagy a baj – éreztük:
gyűlölet uralta szemüket.
Mi maradtunk, apánk elvitte magát –
nincstelen nagyanyám bánkódott,
siratta Erdélyt – és legkisebb lányát,
napközben hármunkkal bajlódott.
Anyánknak húgom, apánknak két fiút –
így szólt a szívtelen ítélet...
bírói döntés, – verdiktből nincs kiút –
... nekünk ott szavunk sem lehetett...
Toporzékoltunk, de szét kellett válnunk,
új anyát kaptunk – új helyünkön –

nem volt mit tennünk, el kellett fogadnunk,
ez még csak rontott kedvünkön.
Hat évig tartott ez a „történetünk” –
serdültebb korunkhoz érkeve,
apám bánatára, anyánkhoz szökdöstünk,
majd oda is lettünk ítélve.
Ha ezt akarjuk, mondta utoljára:
legyen így, de akkor mostantól
a „közös köldökzsinór” el lesz vágva –
elválunk örökre egymástól.
Sajnos megtette... de szíve nem bírta,
negyvenkét évesen távozott,
gyötört lelkét Istennek visszaadta,
– nagy az űr, mit nekünk itt hagyott.
Fel nem tett kérdések lelkembe égtek –
ha majd én is „odaát” leszek,
ugye majd válaszolsz Apám, ha kérdem:
miért akartad, hogy így legyen?

Nőnap i köszöntés nagyanyámnak

Réges-régi emlékképen
nagyanyó arcát látom –
hozzá simulok ölében,
esti mesémet várom.
Sötét kis konyhának falán
fogócskát játszik fénye,
csikós sparheltnek bugyrában
halkan pattog a rőzse.
Hétfejű sárkánnyal kezdi,
kisbojtár küszköd véle,
szablyával aprítja fejét –
királylány izgul érte.
Míg mesél, gondját feledi,
hangja lágyan simogat...
Mit eszünk holnap reggelit?
agyában ez riogat...
Teának kamilla virág,
ecet volt citrom helyett –
az árván maradott család
zsíros kenyeret evett.
Virágot sohasem kapott –
mostoha volt az „otthon”,
síratta azt, mit otthagytott
mesés gyimesi tájon.
Virágos ünnep közeleg,
nőknek lesz neve-napja,
keresem égi nyughelyed –
mulasztásom pótolva.
Lelkem nyújtja most lelkednek
„szeretet” virágcsokrát –
melynek magját még ideát
a szívembe ültetted.

Pillanatképek édesanyámról

Megfakult fényképed bámulom –
akkor még húsz éves sem voltál,
kedvesed keze a válladon –
Gyimesben, Tatrosnak hídján.
Akkor még neveltél,
mert akit szerettél,
gyengéden átölelt,
csak Neked énekelt.
Akkor még Veled volt az apám
s ott voltam testedben, jó anyám.

**

Boldogság elillant – elvitte,
érkező fergeteg hajnalán,
kéretlen háború istene –
betört az édenkert kapuján.

Semmi sem sikerült,
szeretet elfogyott,
családunk menekült –
majd később felbomlott.

***

Emlékek gomolygó ködén át
látlak most kórházi ágyadon,
csöveken kapja a vért vénád,
veriték gyöngyöz az arcodon.

Hajadat simítom,
letörlöm könnyedet –
sírhatnék. Ajkamat harapom:

Meglátod, meggyógyulsz! – hazudom.
Keservek könnye a szemedben,
hangod nincs – kezed a kezemben.

***

Megrendült lélekkel érkezem,
fejemet lehajtom megtörten.
Kirakott fényképről nézel rám,
– elmentél, itt hagytál, jó anyám.

Hol van most, merre jár,
hol tisztul a lelked?
Sikerült végre már
nyugodalmat lelned?
Oldozd fel, Istenem, jó anyám!
Engedd be országod kapuján!

Intelem fiamnak

Dicsőséges álom-rajt volt,
azt művelted, amit szeretsz –
elismerés előre tolt.
örültünk, hogy Te „az” lehetsz.

Feladatod akadt bőven,
ha nem kérted, úgyis adtak
vállaidra időközben
irdatlan nagy terhet raktak.

Nyílegyenes életutak?
Mesében van diadalút –
azok bizony kanyarognak
s lehet néha hullámvasút...
Legyél erős és kitartó,

haladj rajta reménységgel,

jöhet egy-két elágazó,
figyelj oda, ne tévedj el!
Szerényebb lesz most az élet...
mért' gyötörnéd ezért magad?
Ne tékozzol egészséged,
engedjed el kínjaidat!
Szüleidnek öreg szíve

néha bizony meg-megbolydul,
orvosság, ha szemük fénye
talpon marad – és boldogul,

Áldjad Uram, én hű társam!

Lábamon illeg a testem, fájdalom éled a
fejben.

Görbül a gyenge derék – ülne, hisz állni
nehéz.

Hátam uralja
sok kicsi hangya,
ujjaim égnek,
csipked a szív.
Fáj a gerincem,
roggyan a térdem,
rajta a súlyom –
roppan a porc.

... és jön a hitves, a társam – bűvöli, gyógyul a vállam ...

Ő ki elüzi a kint. Jó nekem – Ő csoda –
kincs!

Lányomnak

Mit is mondhat ilyenkor az ember –
főleg úgy, hogy messze az a távol,
nem láthatlak, meg sem ölelhetlek,
fényképeid nézem, mert hiányzol.

Ötvennégy év – van, mit feledhetnél,
ami történt, törölni nem lehet –
sorolni is hosszadalmas lenne,
mik gyötörték testedet, lelkedet.

A múltat vájni úgysem érdemes,
mára figyelj, ott zajlik az élet...
és amit most teszel, az a fontos,
akarjad, s reményed újraéled!

Ezért most tiszta szívvel kívánom,
hogy azt, mit viselned kell minden nap,

műtét okozta fájdalmad szűnjön,
tisztuljon lelked is – minél hamarabb!
Ha ez sikerül – gyógyul tested is,
az új környezet jobban elfogad –
javul majd sorsod, szebb lesz a jövő,
fogadd szívedbe az új társakat!

Légy hát ma boldog – a szépnél is szebb!
Szeretném, hogy legyen benne részed,
imádkozom ezért – kérve Tőle,
oltalmazzon s emeljen fel Téged!

Dédunokámnak

koronavírus idején

Kérlek, kicsi KEREM*

nőjél nekem nagyra!

Találkozunk talán

néha néhány napra...

Távol tart, tilt tőlem

félelmetes fajzat,

majdan még megérem –

velem virgonckodhatsz.

*(KEREM:= török keresztnév)

Nem vagyok egyedül

Szabadon szárnyal a gondolat,

nem köti béklyóba a magány –

egy társ, ki viselje gondodat,

– ha nincs – gyógyíthatatlan hiány.

Ha beteg vagy – van, ki vizet ad,

fordítva ugyanezt megteszed,

melléd ül, enyhíti kínodat,

biztatva fogja a kezedet.

Sok dolgot feledünk, elhagyunk,

tétova lépteink lassulnak,

ha lehet, várjon még magányunk –

lesz, kivel megosztjuk gondunkat.

Kettesben könnyebben haladunk,

– adj időt, Uram, még utunknak!

Rendhagyó családi album.... szavakban, érzésekben, emlékekben.

Az üres lakás

A kislány csak állt az ajtófélfánál és riadt szemekkel bámult a szobába. Félt bemeni, mert előzőleg látta anyját beszaladni, és utána hallotta keserves sírását.

Nem tudta miért sír, kis kezeivel szorította az ajtófélfát, és arra gondolt, valami nagy baj lehet, mert édesanyját még sosem halotta sírni.

Az anya észrevette a gyerek félelmét, odament hozzá, és átölelte. Arra gondolt, milyen kár, hogy nem tudta visszafogni sírását, most hogyan magyarázza el neki a történeteket.

A kislány az ölelő karok alatt belesett a szobába.

Valami nagyon megváltozott reggel óta. Mikor reggel elmentek az óvodába, még minden a helyén volt. Ruhái a szekrényben, nagy szőke hajú Panni babája a fotelben ült. Most nem látta a szekrényt, ruhái a földön voltak, és a ruhák alól Panni baba lábai látszottak ki.

Az anya próbált nyugodt lenni, megsimogatta a kislányt, és már kigondolta, hogy mit fog neki mondani, mikor váratlanul megjelentek a szomszédok.

A kislány óvatosan bement a szobába, és kihúzta a ruhák alól babáját. Meggyűrődött ruhácskáját igazgatta, de fél füllel a felnőttek beszédét figyelte. Igaz, elég halkán beszéltek, de azért a félszavakat meghallotta: „Délelőtt jött egy nagy teherautó... többen jöttek, és gyorsan pakoltak... mit vittek el? tényleg a férje volt?...”

Hiányzik a szekrény, a fotelek, a rádió...

Néha a beszélgetők felé fordult, de akikre ránézett, mind olyan sajnálkozóva néztek vissza rá. Valami olyan dolog történhetett, ami titok – gondolta –, azért beszélnek ilyen halkán a felnőttek. Lehet, hogy nem is szabadna tudni róla. De azért kigondolta, ha elmennek a szomszédok, megkérdezi édesanyját.

A szomszédok még sokáig maradtak, néhányan hozzá is odamentek, megsimogatták. Voltak olyanok, akik hazaszaladtak, és süteménnyel, ennivalóval jöttek vissza. Csofaldkozott ezen, mert ma senkinek nem volt születésnapja.

Már jócskán beesteledett mikor egyedül maradtak. Az anya leült a kislány mellé. Már nem sírt, ha kissé nehezebbre esett is, megpróbált mosolyogni.

Elmondta, hogy az apja nem fog többé velük lakni, talált magának másik lakást, és oda kellett elvinni a bútorokat. Azt is mondta, hogy milyen jó, hogy az ágy itt maradt, mert most nagyon gyorsan ágyba lehet bújni.

A kislány nem tett fel kérdéseket, szótlanul vetkőzött, és nemsokára már bent feküdt a takaró alatt.

Behunyta szemét, és elalvásig még hallotta az edények összekoccanó hangját, ami mindig azt jelentette, hogy édesanyja rendet rakott a lakásban.

Az anya pakolta, rámolta, mosogatta az edényeket. Úgy érezte, ha most nem csinál valamit, akkor biztos megbolondul.

Próbálta végig gondolni azt, hogy mi vezetett idáig. Mit csinálhatott rosszul?

Kettejük találkozására, szerelmére, az maga volt a csoda. Bár, ha őszinte magához, a gondok már a kezdetektől megvoltak. Apja sose fogadta ezt a kapcsolatot. Mikor bemutatta, már akkor látszott, hogy nem tetszik neki, de háború volt, jobbnak látták, ha férjhez megy, hogy legyen mellette valaki. A házasság után férje nem szívesen látott vendég volt a háznál, ami azt jelentette, ha hazamentek, férjének a ház előtt kellett megvárnia, amíg ő meglátogatta szüleit. Hiába volt a nagy szerelem, kettejük között valami végérvényesen megváltozott. Mikor a háború után a kislányt megszülte, már megmutatkoztak a különbségek.

Férje tovább akart tanulni, amihez pénz és ruha, kellett. Így alakulhatott – emlékezett az esetre –, hogy egy gyerekkocsi helyett öltönyanyagot vettek, mert fontos volt, hogy férje megfelelően jelenhessen meg az iskolában. Ő meg cipelhette a lányt az óvodába...

Hirtelen az ágyra nézett, és jólesően állapí-

totta meg, hogy kislánya már elaludt. „Ketten maradtunk” – gondolta –, és szeme újból könnybe lábadt.

Végignézett a szobán, és nemcsak azt látta üresnek, valahol a lelke mélyén is hatalmas ürességet érzett. Elhagyatottnak, kiszolgáltatottnak, csalódottnak érezte magát.

„Honnan fog erőt meríteni, hogyan fogja ezt a kislányt úgy felnevelni, hogy ne érezze az apa hiányát?”

Bement a fürdőszobába, hideg vízzel megmosta arcát, és úgy ahogy volt, ruhástól bebújt alvó lánya mellé.

„Aludnom kell, hogy holnap át tudjam gondolni az egészet” mondogatta magában.

Erősen behunyta szemeit, most csak aludni akart, átaludni ezt a fájdalmat, és nem gondolni semmire, nem gondolni semmire...

„Óvó néni nősülünk!”

Az autóbusz zsúfolásig megtelt, és lassan, nehézkesen kigördült a megállóból. A lány az ablaknál ült, nézte az utca forгатagát, és a kisfiúra gondolt, aki már várja őt az óvodában.

Már hónapok óta, minden pénteken ő ment a gyerekért, mert a férfi a hétfőgén is dolgozott.

Valamilyen különmunkára volt lehetősége, amit azonnal elfogadott, mert nagyon kellett a pénz a most épülő lakótelepi lakásra.

A férfi a gyerekekkel együtt arra kényszerült válása után, hogy visszaköltözzön szülei házába, ahol szerencsére akadt egy kis szoba, ahol ideiglenesen meghúzhatták magukat. Ez a lakáslehetőség nagy reményekkel kecsesített.

A lány nagyon szerette ezeket, a pénteket, és a hétfőgét, amikor együtt lehetett a kisfiúval.

Ilyenkor nagyon sokat mesélt neki, kicsi műanyagautókat vásárolt, amit a gyerek nagyon szeretett. Ezek az autók elfértek a zsebében, ahogy ő nevezte a „garázsban”, és onnan, akárhol is voltak, gyorsan ki lehetett szedni, és máris indulhatott az autóversenyzés.

A lány még alig volt húsz éves, nem nagyon tudta, hogy mit kell tenni egy kisfiúval, de

valahol a lelke mélyén megérezte, hogy mi hiányzik a gyerekeknek.

A lány szülei is elváltak. Ő is – ahogy visszaemlékszik – hasonló korban volt, mikor egyik napról a másikra, az apja elköltözött otthonról. Az anyja mindent megtett, hogy ne érezze az apja hiányát, de ez mégsem sikerült. Mindig is hiányolta az apja simogatását, szeretetét.

Azt, hogy elhagyta őket, úgy élte meg, és mindig is azt gondolta, hogy az apja nem szerette őt.

Ezért tudta már az első pillanatban, mikor megismerkedtek, hogy ezt a kisfiút nagyon kell szeretnie, mert erre van szüksége. Szerette azért, hogy elfeledje az anya hiányát, és szerette azzal a szeretettel is, amit ő sose kapott meg. Sorstársának érezte a kisfiút, és tudta mindkettőjüknek szüksége van a másikra. Mindketten szeretetre vágytak, és megkapták egymástól. A gyógyulás fantasztikus volt.

A lány önkéntelenül elmosolyodott, majd hirtelen zavarba jött, mert néhány utas visszamosolygott rá. Arra a telefonbeszélgetésre gondolt, ami ma történt.

A férfi hívta fel, és különféle kérdéseket tett fel neki az új lakásról. Milyen legyen? Egy vagy kétszobás, kis előszobás vagy nagy előszobás, és hányadik emeleten legyen, de persze azt is hozzátette, hogy a negyedik emeleti a legolcsóbb, és nincs lift.

Hirtelen nem is tudta mit mondjon, és azt találta válaszolni, hogy miért őt kérdezi, válasszon ő, hiszen az övé lesz a lakás. Sokáig csak a telefon bűgását lehetett hallani, majd a férfi hangját: „Hát, azt akarod, hogy telefonon keresztül kérjem meg a kezedet?”

A kérdés hallatán már szédült, nem is tudta, hogy válaszolt-e valamit, csak azt érezte, hogy a boldogság, amit érez, már nem fér el benne, ki akar törni... és ő nem tudja megállítani.

Már nagyon várta a munkaidő végét, és hogy találkozzon a kisfiúval.

A busz megállt, a lány leszállt, és elindult az óvoda felé. Néhány ismerős anyuka, és gyerekek intett felé, mikor belépett az ajtón.

A folyosón a kisfiút kereste, de nem látta.

Biztos még bent játszik valakivel – gondolta – és a szoba felé indult.

A kisfiú az óvó nénivel beszélgetett. Mikor őt meglátták, az óvó néni elmosolyodott, és megszólalt.

Egy dolgot meg kellett beszélnem a kisfiúval, mert délután elém állt, és hivatalosan bejelentette: „Óvó néni nősülünk!”

A lány ránézett a kisfiúra, aki huncut szemekkel nézett vissza rá. Arra gondolt, ha már a gyerek is ezt mondja, akkor csak van benne valami igazság.

Gyorsan felöltöztette a kisfiút, és kézen fogva elindultak a busz megálló felé.

„Anya tök jó itt a nagyinál!”

Bevallom, kicsit féltem a nyári szünidőtől, mikor Noémi hatéves kis unokám nem kis rábeszélésre végre úgy határozott, hogy hajlandó két hetet nálunk tölteni. Még születése előtt elhatároztam, nem akarok az a „vigyázz, nem szabad, ne csináld” nagyi lenni. De most itt a kihívás, jön a lány, és nekem feledhetetlenné kell tennem ezt a két hetet. Előkerestem a régi diafilmeket, és esténként a falon elevenedtek meg régi kedvenceim.

Egyik nap, a nagy hőség otthon tartott bennünket, a hűvös szobában ki kellett találni valami jópofa dolgot.

Tudtam, hogy szereti a királykisasszonyos meséket, így megkérdeztem tőle, nem akar-e királykisasszonyost játszani. Azonnal beleegyezett, és máris elkezdődött a szekrényrámolás. Előkerültek rég nem használt csipkefüggönyök, dédi mama magasabb sarkú papucs, fátynak való kis függönymaradék, koronát alufóliából sikerült összehozni, így megkezdődhetett a játék.

Kis unokám elfoglalta méltó helyét egy trónnak kinevezett fotelben, én azt javasoltam, játsszuk azt, hogy fogadja a kérőket, és ma még választ egyet. Ezután egymás után jöttek a királyfiak, jött a Szemüveges, jött a Dadogós, jött a Pösze, jött a Pókhasú, jött a Csámpás lábú....

Játék közben boldogan állapítottam meg, hogy mindketten nagyon élvezzük a játékot, de szerettem volna a jókedvre rátenni

még egy lapáttal, és azt javasoltam, hogy most jöjjön a Rövidlátó királyfi. Csak bólogatni tudott, a nagy nevetéstől, de én így is megértettem, és már a trón előtt álltam, és próbáltam közel menni hozzá, mert hát rövidlátó voltam. A játék csúcspontja az lehetett, mikor a keze helyett a lábát próbáltam megcsókolni, akkor már szólni sem tudott a nagy hahotázástól. Próbált ugyan megszólalni, de sehogy nem sikerült. Nagy sokára, mikor végre abba tudta hagyni a nevetést megszólalt: Tudod nagyi, én kitaláltam valamit, ezen túl te leszel az udvari bolondom!

Most rajtam volt a sor, mert ezt már én sem bírtam röhögés nélkül. Ekkor szólalt meg a telefon, Nonó felvette, és ekkor hallottam meg a mondatot: „Anya tök jó itt a nagyinál”

Nagymama öröksége

A varrógép ütemes moraja meg-megszakította a szoba csendjét. Ritkán ült a gép mellé, voltaképpen nem is tudott varrni, csak néhány foszladozó anyag beszegésével áltatta magát azzal a gondolattal, hogy milyen ügyes. De ma is, mikor leült a gép mellé, kezével végigsimította a lekopott intarziámintákat, és eszébe jutott nagymamája, aki – mint mesélték neki – nagyon sok időt töltött varrással. Az a sok megszámlálhatatlan anyag, amely végigfutott a tű alatt, alaposan lekoptatta a varrógép igazán egyedi mintázatát.

Ez a régi Neumann lett az öröksége. Sokáig nem is gondolt rá, betették a szoba sarkába, letakarták, és lett belőle, mint már oly sokszor a fejéhez vágták „egy fölösleges lom”.

Mostanában, mióta neki is unokái lettek, valahogy közelebb került a varrógéphez.

Többször elővette, leült mellé, és kereste a titkot, azt a titkot, ami nagymamáját körül vette, amit még most felnőttként is csak félig ismert.

Amennyire vissza tudott emlékezni, egy ősz hajú kontyos asszonyt látott maga előtt, szavát ritkán lehetett hallani, szinte észrevétlenül tette a dolgát, mintha senkit nem akarna zavarni jelenlétével. Kiskorában gyakran vigyázott rá, de ilyenkor nem beszélgettek. A nagyi leült a sarokba horgolni, ő meg tanulta a leckéjét az asztalnál.

Pedig most, hogy ő is „mamus” lett, és unokáival sokszor könnyesre nevetik magukat, most hasít belé a sóvárgás egy ilyesfajta játék hiánya miatt. Akkoriban nem ez volt a szokás, még tegezni se lehetett a nagymamát, és magázódva talán még egy jót nevetni sem volt ajánlatos.

A titkot, amit a gép mellett ülve fejtegetett, nemrég tudta meg.

A nagymamáék Mezőtúron laktak, de mivel ott nem volt munkalehetőség, gyakran utaztak Pestre munkát keresni. Egy ilyen alkalommal történt meg, mikor a nagymama egyedül utazott, hogy egy vasutas megerősakolta. A nagy kilenc hónap múlva egy kisfiúnak adott életet, akit Istvánnak neveztek el...

Hirtelen, lábai ránehezedtek a varrógép pedáljára, és teljes erőből hajtani kezdte a gépet. Az hangosan kattogott, és hangja kísértetiesen hasonlított egy vonat zakatolásához, amely egykor elnyomott minden zajt, minden könyörgést, és minden sírást.

Nem kerestek a nagyinak gyorsan férjet, nem adták a kisfiút örökbe, úgy fogadta a nagy és a család a kisfiút, mintha az ég rendelte volna így. Egyedül nevelgette, mindaddig, amíg a nagypapa meg nem ismerte őket. A nagypapa meglátta, és megszerette a nagyit a kisfiúval együtt, elvette feleségül, és még három gyermek született ebből a házasságból.

A nagypapa a kisfiút a nevére vette, és úgy nőtt fel a négy testvér, hogy a nagymama haláláig nem is sejtették, hogy a legidősebb fiúnak más az apja.

Valami – emlékezett vissza –, valami megmagyarázhatatlan feszültség azért volt ketten között. Gyakran tapasztalta, kislánysként, mikor a nagyikénál volt, hogyha nem

elég melegen kapta meg a vacsorát a nagypapa, akkor minden szívfájdalom nélkül a levest a tányérral együtt a földhöz vágta. A nagy ekkor szó nélkül összeszedte a cserepeket, feltakarította a padlót, és hozta a következő tányérral, már melegebben. Mintha vezekelni kellett volna neki, egy másik ember becstelenségéért.

Jaj, nagy, – sóhajtott fel – csak egyszer bújhattam volna hozzád, és mesélted volna el a bánatot, mely végig kísért egész életeden!

Ötvenhét éves volt, amikor meghalt, és ő, aki most itt ül a varrógépe mellett, az első számú kis unoka most hatvanhárom.

Váratlan és szomorú halála volt. Budán sétált mezőtúri rokonával, hogy megmutogassa neki azt a környéket, ahol régen laktak. Az 56-os események miatt a budai bécsi kapunál több helyen hiányzott a korlát, és törmelékek nehezítették az átjárást. Egy ilyen helyen megszédült, és lezuhant a kocsijára.

A kórházba nem engedték be. Ott várta édesanyját a kórház portáján, és látta a felnőttek, és orvosok szemében a ki nem mondott szót: „a nagy menthetetlen.”

Mikor a temetésén a koporsó mellett állt, olyan öregnek látta, pedig az arca nyugodt és kismult volt. A nyitott koporsóban, sötét mintás ruhájában, bekötött fejével, olyan volt, mintha aludna.

A rokonok unszolására, meg kellett simogatnia a lábát – mert úgy mondták –, akkor a nagy békességben megy át a túlvilágra.

Még most is, ennyi idő távlatából is tenyerén érzi a hideg test keménységét. Nem is szomorúságot, inkább félelmet érzett abban a pillanatban.

Az emlékezés könnyei végig folytak arcán. Nem törölte le. Jól esett ez a sírás. Egész testében megkönnyebbülést érzett, és valami túláradó szeretetet, amit sajnos már nem tud neki kimutatni.

Ebben a pillanatban megérezte a titkot, az örökséget, amit nagymamája hagyott rá.

„Az életben adódó nehézségeket minden körülmények között vállalni kell, és ha önzetlenül szeretünk, akkor minden nehézséget megoldunk.”

A búcsú

Sz. János már harmadik napja nem kel fel az ágyából. Azt hihetnénk, hogy 89 esztendejének ólomsúlya húzza egyre lefelé, de nem. Lelkének fájdalma bénította meg.

Veronka tavaly márciusban itt hagyta. Nem jön többé vissza bármennyire is szeretné, bármennyire is várja. Nem lép be többé a szobába, nem ül le többé mellé, hogy aztán szóltanul egymás kezét fogva örüljenek egymásnak.

Veronka a felesége volt. Hiányzik, kimondhatatlanul hiányzik. Hiába kérték, csak melegen felöltözve – sapka, sál, kabát – menjen ki az udvarra, csalóka még az idő. Megfűjja a hideg böjti szél, makacs hörghurutja kiújul.

Persze, hogy kiszökött, még ha csak rövid időre is, megnézni, előbújt-e a hortenziabokrok tövében a hóvirág, nyílik-e az erdőből be telepített kankalin. Megfázott, lebetegedett, napról-napra nehezebben kapkodta a levegőt, kórházba került, meghalt, itt hagyta őt. Azóta egyedül van. Szerető családjá, három gyermeke gondoskodik róla és az unokák is sok időt töltenek vele. Mégis egyedül van.

Soha nem érezte magát ilyen árvának, ennyire szerencsétlennek. Élete boldogsága most tudatosul benne, most, amikor elveszett.

Mozdulatlanul fekszik, csak a teste pihen, agya nem. Rátörnek az emlékek, pereg a film, képek villannak fel innen-onnan, hosszúra nyúlt léte számtalan pillanata.

Az első kép róla a nagykanizsai Mathea Károly fényképészeti műtermében készült 1915-ben: Sz. János a 20. népfelkelő gyalogezred 4. századának közvitéze büszkén pózol egy virágtartó és egy fehér antik oszlop társaságában.

Arcából árad az elszántság, a „majd én megmutatom” büszke érzés.

Ilyen volt egész életében. Ő győzelemre született, ő mindig megmutatta, ő mindig vitte valamire.

A fotó elkészült és képeslapként hamarosan megkapta özvegy édesanyja Sz. Antalné H. Mária. Nem sokáig harcolt a Nagy Háborúban, mert a következő évben az orosz fronton hadifogságba esett, az Ural környé-

ki Perm kerületben levő Irbit hadifogolytáborába került, ahonnan viszontagságos körülmények között gyalogosan szökött haza. Egyszerű orosz emberek segítették a hosszú úton. Marasztalták is a jóképű magyar legényt, náluk otthonra talál, munka is mindig akad, nem kell éheznie, nem beszélve a ráleselkedő veszélyekről, nem éppen békés a helyzet mostanság. Volt ott egy szép lány is, egymásé lettek, nem tudott és nem is akart ellenállni, nem várta falujában mátká, fiatal volt, pezsgett a vére. És ott a távolban megfogant egy új kis élet. Ez sem tartotta vissza. Megszületett-e a gyermeke vagy nem, mi lett a sorsa, sohasem tudta meg. Sohasem tért vissza se Oroszországba, se a Szovjetunióba, ahogy ma hívják ezt a hatalmas országot. A falu nevére sem emlékszik, csak néha a lány dús világosbarna hajára. Vitte, repítette haza a honvágy édesanyjához falujába. Él-e még, nem beteg-e, van-e mit ennie, hogy küzd meg a nehéz mindennappal? A sváb származású, német ajkú Sz. Antalné H. Mária korán elvesztette kútásó férjét. Fiával és két kislányával, Máriával és Erzsébettel egyedül próbált boldogulni távol szülőfalujától. Akkoriban az a szokás járta, hogy a pusztaszentlászlói evangélikus fiúk Szepetnekről hoztak maguknak evangélikus feleséget, a lányok pedig Szepetneken találtak evangélikus férjre. Ilyen egyszerű volt a párválasztás.

Négy év után Sz. János ismét Mathea Károly műtermében fényképezkedik ugyanazon díszletek között, de már nem egyedül. Mellette áll ifjú hitvese T. Verona, azaz már Sz. Jánosné. Szakított a hagyománnyal, nem Szepetnekről nősült, hanem a szomszéd faluból Söjtörről, szépséges arája nem evangélikus, hanem katolikus, aki túlságosan is ragaszkodik vallásához, mert írásban rögzíttette, hogy „megegyezés szerint a születendő gyerekek valamennyien az anya vallását követik.”

Veronát meglátni és azon nyomban beleszeretni, ilyen gyorsan megtörtént. Egy esküvőn ismerkedtek meg, mint vőfély és koszorúslány, de nem egymásáéi. Sok vendéget hívtak meg abba a lakodalomba. Amint körbenézett a násznépen rögtön megakadt a szeme Veronán. A lány azonnal vizionozta a pillantást, mélyen a fiú szemébe nézett, szerelem volt első látásra. Rövid jegyesség után 1919. szeptember 21-én, egy vasárnap

pon mondták ki a holtomiglan-holtodiglant, és ezt a fogadalmat betartották házasságuk 64 és fél éve alatt jóban-rosszban, küzdelemben, vígalomban.

A „majd én megmutatom” érzést sugározza az esküvői fotó is. Így is lett. A 24 éves, háborút megjárt vendéglős, immár ifjú férj hozzálát birodalma kibontakoztatásához. Az ő gyerekeinek nem kell annyit nélkülözni, mint neki a félárva, apját alig ismerő kisfiúnak, vagy egyszerű paraszti sorban tengődő őseinek. Szerény körülmények között kezdték Veronkával közös életüket. Sokat dolgoztak fáradhatatlan életerővel. Hamarosan vegyesboltot nyitottak, később felépült a szeszfőzde is. Sok munkát adott még a szőlőbirtok, amit a söjtöri Festetics gróftól vettek és a gyümölcsös kert, ide szilvafákat ültettek, legyen miből pálinkát főzni. Megmutatta és a falu legtehetősebb embere, családja lettek a három uraság, Pörnecezi, Tarányi-Oszterhuber és Nagy Bandi után.

Mint az orgonasípok úgy áll egymás mellett a három kis trónörökös: a fiú a legidősebb, ő rögtön 9 hónapra született, majd a két lány egy-egy év elteltével. Három év, három gyerek: 1920, 1921, 1922. Szép teljesítmény!

Az első fotó az ünneplő ruhába öltöztetett gyerekekről: a matróz sapkáját kezében tartó mosolygós fia már elemibe jár, nyugodtság, jólelkűség árad kis arcából. Nagyra becsült, köztiszteletben álló orvos lett belőle. Nagyobbik lánya összevont szemöldökkel, morcosan néz a kamerába. Gyönyörű, igazi hölgyé cseperedett, a falu legszebb lánya sok udvarlót vonzott, sokan legyeskedtek körülötte. A kisebbik olyan komoly, mérges, semmi kedve itt ácsorogni, várni, míg elrepül a kismadár, inkább játszana, vagy lefutna a kertvégi kispatakhöz, amit megtiltottak neki, nehogy valami baja essen. Ő örökölte apja szőke haját, szép hangját. Vett is a lányainak zongorát. Elvi játszott a hangszeren, Ilus énekelt. Igazi munkamegosztás: Elvinek nem volt jó hangja, viszont csak ő tudott zongorázni.

Tanították a gyerekeket, ami akkor nem kevés pénzbe került, de ő nem volt szegény ember, mindenre jutott, amire csak akarta, hogy jusson.

A lányok polgári iskolába jártak Egerszegen, a bátyjuk a Pázmány Péter Tudomány Egyetem orvosi karán doktorált, pedig ő inkább

azt szerette volna, hogy mérnöknek tanuljon, de természetesen elfogadta fia döntését. Örül, hogy a gyerekek tanult emberek lettek. Neki ez nem adatott meg, pedig kitűnő eredménnyel végezte el a hat elemi, még pedig öt év alatt, mert a tanító a 2. osztályból azonnal a 4. osztályba léptette. Pincérképesítést szerzett, aztán jött a vándorélet, sok munkahelye volt: Egerszeg, Kőszeg, Eger és Gyöngyös. Pesten saját étterme lett, de hamar tönkre ment, az ő hibája, nem kellett volna annyit udvarolgatnia, inkább az üzleti ügyekkel foglalkozni. Katonai behívója vett véget ennek a szertelenségnek.

Ő mindig megmutatta, mire képes. Mellette állt családja, a 2. világháború nehéz éveit is együtt gyúrték le, volt miért aggódni bőven. A falu bombatalálatot kapott nem messze a házuktól, a lányokat bújtatni kellett az utolsó zűrzavaros időszakban az idegen katonák elől és a fia hadifogságba esett. Amint véget ért az öldöklés, a rendszerváltás igazságtalanságait tapasztalhatták meg. Államosították birodalmát, elvették a főzdet, a boltot, a vendéglőt, a gyümölcsöst, csak a szőlőhegyet hagyták meg.

És ő akkor is talpra állt, csak azért is megmutatta. Az ÁVO többször is be akarta szervezni besúgónak, beidéztek Egerszegre, egy alkalommal felpofozták, de nem sikerült beszervezniük. A családból aztán mindig valaki elkísérte, ha újra hívták. Otthon a faluban B. Dné, az olajtelep párttitkára követelte, hogy telepítsék ki az egész Sz. családot, mert kulákok.

Ez sem sikerült a kommunistáknak, mert a falu megvédte őket, melléjük állt. Ebben a nehéz időben Veronka mindvégig támasza volt. És ő egyszer, nagyon régen megbántotta, az sem lenne erre mentség, hogy ő férfi, neki forró volt a vére.

Veronka a gyerekekkel hazaköltözött az édesanyjához. Ő pedig hintóval utánuk hajtattott, visszahozta őket a házukba, mert nekik ez az otthonuk és mi lenne vele nélkülük.

Kavarognak a régi képek emlékezetében, most minden elő akar törni. Boldog volt, nagyon boldog.

Hosszú évek teltek el, megöregedtek egymás mellett, gyermekeik, unokáik, dédunokáik körében nem voltak soha egyedül. És ez a nagy ház lakó- és üzletépületeivel, a nagy

udvarral, ami soha nem füvesedett ki, nem fogott rajta az átok, ahol vidám élet folyt, ez a többgenerációs otthon most bánatos, olyan üres, pedig Elvi itt lakik családjával, Ilus is, mióta megözvegyült, fia hetente látogatja. Most is itt van mindhárom gyereke, az ágy mellett ülnek, aggódva figyelik minden szusszanását. Kár aggódniuk érte, neki nincs baja, nem fáj semmije, csak a lelke.

Veronkája hiányzik, nincs itt mellette, nem szól hozzá:

„Öreg,...”. De hiszen itt van Veronka! Hogyan is gondolhatta, hogy itt hagyta??

Ennyi év után? Milyen fiatal lett! Azt a rózsaszínű koszorúslányruhát viseli, amiben először megpillantotta azon az esküvőn. Gyönyörű! És mosoly övezi az ajkát.

Katt! Csett! Durr! Sssssssssssssssss!

A film lepergett vagy félbeszakadt. Sz. János meghalt.

Cs. Erika, a legfiatalabb unoka így számolt be nagypapája eltávozásáról:

„1985. április 9-én nagypapa elhunyt. Néhány napos gyengélkedés után otthonában, szobájában, ágyában békésen-öntudatlanul szenderült a túlvilágra. Gyermekai, miután a körzeti orvos megállapította a halál beálltát, megmosdatták, megborotválták arcát és ünneplő ruhájába öltöztették. Illendően, szeretettel felkészítették utolsó földi útjára, a búcsú ceremóniájára, majd hívták a temetkezési vállalkozót, aki elszállította nagypapát falusi házából, ahova 90 évvel azelőtt beleszületett.

Az utána támadt hatalmas úrbe lassan be-lecsordogált az emlékezés, feldolgozás, elengedés, megbékélés.

Néhány nappal a temetés követően én, a legfiatalabb unoka leheveredtem nagypapa ágyára. Nem akartam aludni, csak elmerengtem azon, hogy ott fekszem, ahol nem-rég nagypapából elszállt a lélek és bekövetkezett halála első óráit töltötte. Nem volt bennem semmi félelem, úgy éreztem létem valamiképpen érintkezik a nemlét ott ragadt atomjaival.

Édesanyám és húga szintén a szobában voltak, az ablaknál ültek, egyikük olvasott, másikuk varrt valamit. Nem szóltunk egymáshoz, gondolatainkban nagypapát kerestük. Ami ezután történt, annak csak én voltam részese, az csak nekem jelent meg.

Hirtelen benépesedett a szoba szemmel nem látható, mégis jól érzékelhető szürkésen át-tetsző lényekkel. Suhantak, sustorogtak a levegőben, mint ahogy a nehéz selyem ropog a szélben. Egymással kergetőztek és társalogtak, de hogy miről, azt nem értettem. Perceken keresztül hallgatóztam és hallgattam ezt a kellemes, jóleső, ámde értelmezhetetlen susogást. Úgy tűnt, ezek a lények itt élnek velünk, csak nem tudunk kapcsolatba kerülni velük. Kik lehetnek ők? A látható és láthatatlan valóság között létezhet átjárás, amit például egy ember halála válthat ki.

Nem aludtam, nem álmodtam, nem hallucináltam, hanem ténylegesen megfigyelője voltam ennek a susogós kommunikációnak, ami sajnos hamarosan félbeszakadt.”

NYAKAS JÓZSEF:

Az ünnep

Hónapok óta készült, sokszor kinyitogatva az öreg ruhásszekrény ajtaját, nézegetve ruháit:

– Melyiket is vegyem fel?

Számon tartotta, hogy a fia házassági évfordulója és az unokák születésnapja egy időpontra esik.

Hosszú idő óta készült rá, úgy tervezte, hogy ezt együtt ünneplik meg, hogy ez meglepetés lesz számukra.

Mióta Erzszi, – a feleség – elment, 30 évi házasság után, magára maradt. Egyedül élt a kis hegyi házban. Gondolatban még mindig, öt év után is ott volt vele, sokszor felnézve az égre, szólt hozzá:

„Erzszi jó lesz így? Erzszi te hogy gondolnád? Tudta, hogy nem kap választ, de jól esett gondolni RÁ, könnyebb volt elviselni az időt, a munkát.

Magányában sokszor elszomorodott, mert a gyerekek csak nagyon ritkán látogatták meg, ha igen, akkor is csak pár percre.

– Mindig sietnek, soha nincs idejük! – nyugtázta magában.

Odakinn a hó sűrű pelyhekben hullott, csipős hideg szél járta át a dombvidéket. A szűk, kanyargós hegyi úton már csak itt-ott látszott a föld, egyre jobban takart el mindent a friss, puha hópihéek által létrehozott téli takaró.

Az öregember botorkálva, néha meg-megcsúszva igyekezett a város felé. A csipős hideg téli szél átjárta ruháját, időnként megborzongott, de nem hátrált meg.

Bíztatta magát:

„Már csak talán egy kilométer van vissza!”

Maga előtt látta a fiát, a menyét, a két kisunokát: Pistit és Katit.

A közelgő ünnep és gyerekek látásának reménye megsokszorozta erejét. A demizson erősen húzta a kezét, de nem számított öreg csontjainak. Elfeledte a fáradságot, hideget. Csak az járt az eszében, hogy a gyerekekhez érjen az ünnepre ezzel a pár liter borral – amit a kezében cipelt –, örömet szerezzen nekik. Gondolta: magányos téli estéit, az egyedüllétet talán feledteti egy kicsit a találkozás öröme.

A hó egyre sűrűbb pelyhekben hullott. Las-

san kibontakoztak a tömbház körvonalai. Melegség járta át testét.

– Már csak néhány perc és ott leszek! – mondta magának csendesen.

Maga előtt látta kisunokáit, amint a nyakában ugranak. Önmagának sem merte bevalani, de ott motoszkált benne a gondolat és a halvány remény: Ma este nem tér vissza a hegyre. Itt marad náluk.

A lépcsőházba érve gondosan leverte ruhájáról a havat, cipőjét is alaposan letisztította, hogy ne maradjon rajta semmi hó. Tudta: a gyerekeknek szép lakásuk van, nem akarta, hogy egyetlen vízcsepp is a ruhájáról a lakásban lehulljon.

Amint a lépcsőn a második emeletre ért, egyre fokozódott a szívdobogása. Nem attól pár lépcsőfoktól, amin fel kellett idáig kapaszkodnia. Nem. Annál jobban megedzette az élet, hogy hatvanötéves korában ezt a pár lépcsőfokot ne bírta volna. Az izgalomtól, az örömteli izgalomtól érezte, hogy egyre erőteljesebben ver ott bent a „motor”.

Remegő kézzel nyúlt a csengőhöz:

– Na, most már itt vagyok mondta, mély lélegzetet véve.

Odabent erélyes hang szólalt meg:

– Ki az?!

– Én vagyok, a papa! – mondta csendesen, s a hangja már nyugodt volt, hiszen a cél itt van, ide ért.

Az ajtó lassan kinyílt, és az előszobába léphetett. A lakás melege megcsapta arcát, kezét.

Most érezte csak igazán milyen idő van odakint.

– Szervusztok! – mondta, amint belépett.

– Jó Estét Papa! – fogadták a vendéget a háziak.

A két unoka, amint meghallotta a papa hangját, ujjongva szaladta a karjai közé.

– Papi!

– Papi!

Minkettőt felemelte és magához szorította, hiszen alig várta már ezt a pillanatot. Hány-szor és hány-szor gondolt rájuk, minden nap többször is kinézett a hegyi ház ablakán a város felé, várva, hogy jönnék, hogy meglátogadják!

Szerette volna magányosságát megosztani mindannyiszor valakivel, de legfőképpen az unokákkal.

Nem jöttek.

... hát akkor most Ő jött el, most itt van. Velük van!

– Ezt Nektek hoztam – mondta a fiának a demizsonra mutatva.

– Az ünnepre! – tette hozzá még kiegészítésül.

– Papa nem kellett volna, tudunk mi venni itt a városban, mondta a fia.

Ebben a „nem kellett volna”, Tudunk mi venni a városban” válaszban valami különös érzést keltő hangsúly volt. Valami olyan, mintha csak azt jelentette volna, hogy a „demizsonos bor” nekik már nem igazán tetszik, nekik a palackozott borok jelentik a borfogyasztás programját.

Az öreget kissé megütötte a hang, mintha elutasítást érzett volna ebben a pár szóban. Nem értette, hiszen Ő örömmel hozta, örömet akart szerezni.

Neki mása nincs, ezzel a pár liter borral legalább szeretett volna kedveskedni az ünnepre...

– Gyerekek hagyjátok a papát, csupa víz a ruhája és a tietek is milyen lesz!!! – hallotta a menyé hangját.

– Menjetek vissza a szobába! – szólt az erélyes anyai hang.

A két kisunoka lassan elengedte a papát – arcukon érthetetlen keserőséggel –, visszavonult a szobába. Ő meg ott állt egyedül az előszobában.

Odakint tombolt a szél. Jó érzés volt a lakás melegének érzése. Érezte, hogy a közel kétórás gyaloglás – ebben a cudar időben – kissé elfárasztotta. Gondolataiban nyugalomra vágyott, milyen jó lenne egy kicsit megpihenni.

Csak állt és várta, hogy beljebb invitálják, de senki nem hívta.

A szoba nyitott ajtaján át látta az unokákat amint ott hancúroznak padlószőnyegen szétterített játékok között, egy-egy pillantást vetve a nyitott szoba ajtaján reá.

Egy pillanatra felrémlt előtte saját gyermek kora. Neki csak a földes konyha és az édesapja saját kezével, fából faragott játéka-inak emléke maradt meg...

Várta, hogy megkérdezzék: „Papa hogy van?”

Várta, hogy mondják: „Papa jöjjön beljebb!”

Egy ideig még ott állt, aztán megszólalt:

– Hát akkor... Én mennék is... Persze szíve szerint maradt volna, és még midig a „marasztalás” reménysugara élt benne.

– Köszönjük Papa! volt a rövid válasz.

Miután nem kapott marasztalást, elindult a lépcsőn lefelé.

Amint a hideg szél ismét megcsapta arcát, érezte, mintha ott belül – a szíve táján, a lelke mélyén – valami egy kicsit szorítana.

A ház előtt még megállt, felnézett. A kivilágított ablakok fénye megvilágította az egész ház felületét.

Maga előtt látta a meleg, kényelmesen berendezett három szobát, aztán felsóhajtott:

– De jó lett volna egy kicsit megpihenni!

Megfordult, elindult arra, ahonnan az elébb jött.

Nem így gondolta a mai estét, a találkozást.

Amint az éjszakában hazafele botorkált, lepergett előtte az elmúlt évek története.

Néhány éve, amikor a gyerekek, az albérlet után lakást kaptak, összegyűjtött pénzét nekik adta, csupán pár száz forintja maradt.

A múlt évben, amikor a színes televíziót vették, háromszázezer forintot adott a nagy képernyős, a fél falat elfoglaló televízióhoz. Egyetlen hízóját eladta – amit malacként vett és télre szánt –, hogy a TV-t megtudják vásárolni.

Nem szándékozott ezeket a szemükre vetni, hiszen jó szívvel adta, a gyerekeinek adta, segíteni akart rajtuk. De most...

Most ő is szeretett volna kapni valamit... egy kis meleg fogadtatást... egy kis marasztalást!

– De jó lett volna most... kezdte el mondani – úgy magának –, de hangja elcsuklott, nem tudta befejezni. Valami ott belül a torokát szorongatta.

Érezte: az arcán valami hidegség gurul végig, először az egyik szeme alatt, aztán a másik alatt.

Egyik a másik után, újból és újból.

– A hidegtől van! – nyugtatta magát.

Magának sem merte bevallani: ezeket a könnycseppeket egészen más okozta.

A cél most már csak a kis ház volt, ott fenn

a hegyen, ott, ahol megpihenhet. Ahogy a város szélére ért, elcsendesült körülötte minden, sötét borult a tájra. Gondolatai valahol mesze jártak. Egy pillanatra megállt, felnézett a sötét égboltra, a csillagokat kereste, tudta, hogy most nem látszanak, tudta, hogy valahol ott vannak, ott fent valahol a felhők felett.

– Vajon melyik lehet az enyém?

– És melyik Erzsé? – kérdezte magától. Az-

tán tovább indult. A hó továbbra is sűrű pelyhekben hullott, helyenként a szél süvítő, tomboló hangja törte meg az éjszaka csendjét.

Többször megállt, megfordult, vissza-visszanézet a város egyre halványuló fényeire, különösen egy pontra irányította figyelmét.

Arra pontra, ahol azt a házat látta maga előtt, ahol egy kis szeretetre vágyott, egy kis szeretet remélt...

LINN MÁRTON:

Az erdő tavasszal

Napsütésben, langymelegben,
délutáni sétám során,
erdőszélről elindulok
egy kicsike őz lábnyomán.
Fáknak rügye kibomlóban,
kezd éledni már az erdő,
de ahogyan beljebb érek,
a fák alja csupa fertő.
Emberfia odahordta,
azt, ami már nem kell néki,

szemétrakás lett belőle,
szem elől az erdő védi.
Most, hogy tudnám így élvezni
a tavasznak szép varázsát,
elképzelem a szemétnak
erdőre tett rossz hatását.
Remélem, a jóemberek
megszüntetik ezt a fertőt,
utána majd szebb lesz minden,
s virág lepi el az erdőt.
Madárdaltól fog majd zengni,
az állatok előbújnak,
szemét helyett a malackák
csapatostul makkot túrnak.

Szabó Endréné: Erdő-mező világa

A természetnek csodálatos nagy ereje van. Pontosan tudja, hogy mikor mit kell tennie az erdőben és a mezőn is. Szépen sorban vezényli az évszakokat is: tavasz, nyár, ősz és a tél.

Mindegyik évszaknak megvan a maga szépsége, a csodálatos egyedi világa.

A hideg téli nappalok és a hó elolvadása után a küszöbön kopogtat a tavasz. Az ő édeskés illatával belengi az egész tájat. Tudja, érzi, hogy már nagyon várta az erdő és a mező is. Ébredezni kezd a természet, maga mögött hagyva a hosszú téli álmát. A fák, bokrok kipattintják rügyecskéiket. A tavasz első hírnöke a hóvirág kis fehér fejcskéjét kidugja a még kissé rideg földből, s bólogatva ringatózik a selymes lágy szellőben és azt mondja: Végre megérkeztem.

Követi őt a picike szirmú zsibavirág, a cicamaca, a tőzike, a krókusz. Majd májusban az orgona, a gyöngyvirág, a tulipánok meg-

annyi ezer színben pompáznak, és ontják bódító illatukat.

A kiskertek, erdők, mezők, rétek szinte egyszerre fellélegeznek, hogy végre magukra ölthetik a legszebb ünnepi ruháikat, amelyek színesebbnél színesebbek, s ezáltal szinte illatosabb, s szebb lesz az egész világ. A madarak csivitelése és kergetőzése tölti be a tereket. Kis tojásaikat lerakják, hogy majd örülhessenek a kis jövevényeknek. A méhecskéek zümmögve szálldosnak egyik virág kelyhéből a másikba, a virágok beporzását így elősegítve. A napocska is vidáman dugja elő orrocskáját a tündöklő kék égbolt pici kis felhője mögül.

Az erdő is magára öltötte a természet legszebb színét, a zöld bársony köntösét.

Szinte harapni lehet a levegőt, annyira friss s tiszta. A szél enyhe ringatással hintáztatja a leveleket, a kis madarak örömeire. A kakukk hangja visszhangzik szinte az egész erdőben. Lassan a kis gombák is kíváncsian kukucskálnak ki az avar alól, megmutatják kis kalapjukat, hogy ők is itt vannak.

Pillangók repdesnek mellettük, némelyik

még rá is telepedik a kis pettyes gombafejre. Beljebb egy kis tisztáson picinyke patak csordogál.

A víztükre tiszta, szinte átlátszó. A partján sárga ruhába öltözött gólyahír virágok bólogatnak. S hogy még a kiskerteket is megemlítsem, érik az eper, a korai cseresznyeszemek kilesnek a fénylő zöld levelek közül.

Június: Beköszönt az igazi nyár.

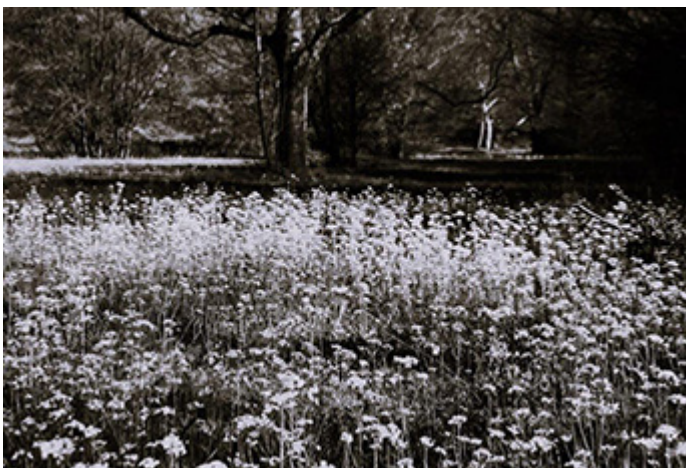
Még több zöldség, gyümölcs, virág illata szálldos a levegőben. A kis madárfiókák hangos csiripeléssel és vergődéssel próbálgatják kis szárnyaikat. Sokszor a fűbe potytyannak, hisz még picik és tehetetlenkék. A fecskéfészkekből is csak csupán csak a nagyra nyitott sárga belsejű kis szájak látszanak ki. A szüleik gondoskodnak róluk, etetik őket.

A mezőn, réteken sokfajta gyógynövény bontogatja szirmait.

Az erdőben őzikék szökdécselnek, figyelik a földön lévő faágak reccsenését, főleg amikor a vaddisznómama a kis csemetéivel átbaktat az erdőn. Lám egyszer csak elbűjt a napocska, az azúrkeék égbolt elsötétült, a felhők vették át az uralmat. A fák levelein halk kis koppanások hallatszanak. A várva várt eső végre megérkezett a szomjazó természetnek. A kiszáradt földanyának már úgy kellett ez az eső, mint egy falat kenyér. Végre fellélegezhettek, már nagyon megszomjaztak. A virágok szirmai vidáman szippantották be az éltető nedűt a kis kelyhükbe.

De lám, elállt az eső, a leveleken csillogva perdülnek le az utolsó kis esőcseppek. A nap kikukucskált az egyik még elkóborolt kis felhő mögül. Azt kémlelte, hogy küldhet-e szivárványt a tündöklő kék égboltra. A kis tócsákban méhecskék, pici bogárkák oltották szomjukat.

Majd arrébb egy másik helyen csiviteléssel

rigók fürödtek, hangos szárnycsapkodással, csak úgy fröcskölt a kis tócsa.

A mezőn, a réten szarvasmarhák harapdáltak, legelték a kissé még harmatos fűvet, merthogy a lágy szellő s a mosolygós napocska hamar felszárítja.

A kiskertekben egyre több zöldségféle is beérett.

Lassan itt az aratás ideje is, hogy nagyot tudjunk harapni a természet adta lágy kenyérből. Szeptember, október. Kopogtat az ablakunkon az ősz. Érik az alma, barack, szilva, szőlő. A hegygerincek megtelnek jókedvű szüretelőkkel. Vidáman nótázva, egyre több szőlőfürt kerül a vödrökbe.

Must, bor, finom üdítők készülnek belőle. Az ősz a befőzések ideje is. Az éléskamrák polcai megtelnek finom kompótokkal, szörpökkel, savanyúságokkal. Az egész éves munkánk „gyümölcsét” télen élvezhessük a kamráinkból.

Az erdők fáinak zöld levelei sárgás-pirosas színben pompáznak. Csak az örökzöldeknek marad meg a zöld köntösük. Ezerszínben tündökölnék az erdők, mezők, az egész természet, mint egy gyönyörű tájkép. És tényleg, festeni sem lehetne szebbet.

Vannak öreg, beteg, korhadó fák az erdőkben. Lehet hallani a fafűrészszelők hangját. A csendes őszi tájba az erős hangú motorfűrész belemorran. Gondolnak arra, hogy a zord télen a kályhák duruzsoljanak, ontják majd a fa melegét.

Hát igen, nyakunkon a tél:

November vége, december. Az erdei vadetők tele szénákkal. A mókusok gyűjtik a makkot, diót, hogy télen se éhezzenek. A madáretetők kikerülnek a faágakra. Ha elkezdjük etetni őket, akkor egész télen oda kell figyelni rájuk, mert igenis tudják, hogy hol kapnak enni, s kikövetelik maguknak a napi betevő falatkájukat.

A nap is félve bújik elő, már nincs ereje a csikorgó mínuszokban.

Elered a hó, csodálatos ahogy a fákat hóféhér ruhába öltözteti. Rájuk fagy a hó zúzmarára, szinte beburkolja az ágaikat. Festőiek a tájak. Ugye a téllal jár a szél. Majd egy kis napsütés és mintha lisztet szórnanak le a fákról, úgy hullik alá a sok kis hó-por.

Csikorog a talpunk alatt a földet már ellepelt hótakaró. Repkednek a mínuszok. 4 óra után erdő-mező kezd besötétedni. A

nap is fagyosan visszahúzódik. Az éjszakák hosszúak a nappalok rövidebbek. A kis házak kéményei vacogva ontják a füstöt a hideg éjszakában.

A természet tudja a dolgát, igaz, hogy még csak január van, de amikor itt az ideje, teszi a dolgát. Jön majd a kikelet, újra itt lesz a tavasz, a nyár, az ősz s a tél, az erdőkben a mezőkön, a földön, az egész világon.

A természet parancsoló körforgása irányítja az egész világot.

Vigyázzunk az erdő-mező tisztántartására, ne szemeteljünk s ne gyújtsunk tüzet.

JUHÁSZ MIHÁLYNÉ ANIKÓ:

Két jó barát

Mező, erdő, jó barátok,
Egymás mellett telik létük,
Zöldellésük gyönyörűség,
örzik örök reménységünk.

Mező

Tavasz táján megélénkül,
színes ruhát ölt magára,
méhecskéket lát vendégül,
s pillangó is megcsodálja.

Hullámszik a virágtenger,
játszi szél, ha körbe lengi,
margaréta, harangvirág
a szép tavaszt így ünnepli.

Vackában az estét várja
naphosszat a mezei nyúl,
ám az alkony előcsalja,
csemegézni hát elindul.

Érkezik a gólyamadár,
hosszú lábán piros csizma,
fényes frakkban büszkén lépdél,
terülj asztalkámban bízva.

Égő pipacs vággyal tele,
búzavirág a hú társa,
meghatódik minden ember,
hogya őket párban látja.

Az erdő titkai

Erdő ezer titkot rejt.
fák ágáról bagoly les,
amott harkály doktor kopog,
vaddisznó raj csörtet, kocog.

Kidólt fákon csiga csoszog,
a sűrűben mi moco-rog?
Irány észak! Hogy jutsz oda?
mutatja a puha moha.

Tisztás fűvén csodaszarvas,
legelészik, lassan ballag.
Emelt fővel körbe kémlel.
nincs veszélyben most a léte.

Fején ágas büszkesége,
fejedelmi ékessége.
Ma ékszere, majd fegyvere,
ha magának párt szeretne.

Eső után dús a pára,
minden gomba csak ezt várja,
a kalapját megemeli,
ez a látvány mesebeli!

Távolabb egy tapsifüles
két lábra áll, félve fülel,
aztán uzsgyi, tovaszalad,
eltűnik a bokrok alatt.

Zöld borostyán futószőnyeg,
megpihennek rajt az őzek.
Hogyha vágyik némi fényre,
fák törzsére kúszik érte.

Mókus illan tölgyfa ágon,
makkot gyűjt a télre-nyáron.
Raktározza, rejtegeti,
ha hull a hó, eszegeti.

Vörös bundás ravasz róka
készül esti akcióra.
Rókalyukban lapul nappal,
terve sunyi – a kakassal.

Korhadttuskó helytel kínál,
néhány percet pihenj, s igyál.
Forrásból az élet vize
csobog elő oly szelíden.

Hűti hevült arcod pírját,
szellő leplet fűj, s terít rád.
Végtelen csend, béke honol,
integet egy páfránybokor.

A levegő kristálytisza,
tüdőd üdítőként issza.
Ez az erdő ajándéka,
megtisztul itt minden véna.

Gyógyít szívet, frissít lelket,
visszaadja a jó kedvet.
Erdő nélkül nincsen élet,
gondolj erre, s óvjad, védjed!

Tavaszi ébredés

Nap sugarától
éled a lét,
ébred az erdő,
ébred a rét.

Zöld selyem inget
vesz fel a táj,
énekel édes
dalt a madár.

Szúzi fehérben
bokrok, a fák,
zümmög a kórus,
rajt muzsikál.

Pattan a bimbó,
árad a fény,
csillog a harmat
szirmok ölén.

Tó szeme barka-
ágra vetül,
gyöngysora csillan,
fénye ezüst.

Fű üde zölden
messze virít,
réti virág feszt
illatozik.

Sárga a pitypang,
szőnyege hív,
légies ernyőt
égbe repít.

Párta talál a
róka, a nyúl,
sün zörög egyre,
kis vakond túr.

Zajlik az élet,
öszöne dül,
földön a győztes,
ő itt az úr.

Együtt az úton

Földi létben két sors ballag,
napsütésben, hóviharban.
Színtelen az egyedüllét,
társra vágyik, hogy megszűnjék.

Forgószél támadt egy napon,
két porszemet szárnyra kapott,
megpörgette, varázsolta,
egymás karjába sodorta.

Elkezdődött a nagy a kaland,
mit egy érzés majd összetart,
napsütésben, hóviharban,
síríg tartó földi harcban.

KÁROLYFI ZSÓFIA:

Ha újra meglátnál

Az élet változás, néha fordulat,
De nem lesz már soha ugyanaz -
A sodrásban én is változom.
Látod, már menyasszonyod nem leszek
soha.

Úgy érzed, sors hozzád mostoha?

Apró rezdüléseim elmaradnak,
Átadják helyüket a nagynak -
Az idő sodrása józanít.
Látod, elmúlik álmaimból a tavasz.
Úgy érzed ez számodra nem vigasz?

Új életet hoz a ma és a holnap,
Tegnap fényei halványodnak,

És más lesz az ölelésem is.
Látod, másként szeretsz, és szeretlek kedves.

Úgy érzed szívünk már nem szerelmes?

Együtt voltunk tegnap, és vagyunk ma is,
Változtál sokat kedves, te is -
Rajtad is farag ám az idő.
Látod, most csendesebben parázsló a vágy.
Úgy érzed kell még a pattogó láng?

El ne szálljon az a régi pillanat,
„A megláttál és megláttalak”
Fogd még erősebben a kezem.
Ha meglátna újra a régi szép szemed,
Az időt megállítanám neked.

CZAKÓ LÁSZLÓNÉ:

A barna kalapos

Fiatal voltam, úgy a 20-as éveimben járhatam, amikor megtörtént velem ez a sztori. Érettségi után egy gyárban dolgoztam könyvelőként, ahol megismerkedtem egy jóképű, magas, hosszú hullámos hajú fiúval. Vidám, kedves srác volt, kialakult közöttünk a kölcsönös szimpátia és egymásba szerettünk, majd később ő lett a férjem.

Laci barátja Feri egyik hétfvégre kitalálta, hogy menjünk el gombát szedni a közeli erdőbe, de feltétlenül hozzam magammal barátnőmet Zsuzsit, aki nagyon tetszett neki.

Mindenki jó ötletnek tartotta ezt a hétfvégi programot, így kellő elszántsággal vágtunk bele a nagy kalandba, hiszen mindig érdemes gomba után kutatva járni a rengeteget.

Ők jártak már szüleikkel, vagy nagyszüleikkel gombát szedni az erdőben, de nekem ez volt az első utam, csak remélni tudtam, hogy páratlan élményben lesz részem. A közelben lévő Szilvágyi erdőre esett a választásunk, mivel vargányájáról híres, gazdag gombatermő terület, az ott felnövő fák csodálatossá, varázslatossá teszik a vidéket.

Indulásunk előtti napokban a kora őszi csapadék mennyisége elég volt ahhoz, hogy étellel teljen meg az erdei avar, hiszen a lehullott levelek jó része zsíros termőtalajjá

válik, ezáltal a gombák gyors szaporodásnak indulnak és teljes pompájukban dugják ki kalapjaikat a földből.

A kurta és nem nagyon heves zivatar felfrissítette a levegőt is, persze ez a hűvösség nem tartott sokáig. A szeptemberi napnak még nagy ereje volt, süttött hajnaltól napnyugtáig, égővörösen bújt ki a dombok tején és sebesen felszűrölte a levelekről a bőséges harmatot.

Az otthoni készülődés alatt Anyuék elláttak egy-két jó tanáccsal, mivel az öregek ismerik az erdő minden zezugát. Autóval érkezünk a helyszínre, Zalaegerszegtől csak néhány tíz kilométeres távolságot kellett megtenni. Az ide fele vezető úton nem sokat beszélgettünk, a kocs ablakából nézelődve engem lenyűgözött a természet pazar látványa, a szelíd dombhátak között szántók tarkították a vidéket, hatalmas erdők a köztük levő völgyekkel, patakokkal biztos rejtekhelyet, védelmet és élelmet biztosítottak minden lény számára.

A gazdag vadállomány áldás a vadászoknak, de néha megkeseríti a környéken gazdálkodók életét. Az erdő festőivé varázsolja a tájat, nyugalmat biztosít az embereknek és persze ne felejtsük el, a tiszta levegő forrása. Az erdő szélén leparkoltunk, mindenki fogta a kis kosarát, nagy lélegzetet vettünk, magunkba szívtuk a friss oxigént és bevetettük magunkat az ismeretlenbe. Az illatozó zöld

lombvilág, a mindenféle szerte futó utak és ösvények, a ragyogó napfény és a kellemes meleg szinte mámorossá tett bennünket.

Nagyszerű érzés volt így keresztülmenni a váltakozóan napos és árnyékdús zöld tengeren. Kora ősszel a magasra nőtt fák sűrű lombkoronája sokszínűen pompázott, csúcsait már bearanyozták a nap sugarai. Törzseik méltóságosan, szélesen törtek az ég felé, melyből kinőttek a vastag ágak, majd vékonyodva ágaztak szerteszét és minél keskenyebbekké váltak, annál szebben hintáztak. Aztán a levelek, amelyek védőn eltakarták a kisebb állatokat, zölden illatoztak, apró rezzenésekkel minden közeledőt jeleztek.

Láttunk olyan fákat is, amelyek már elveszítették lombkoronájukat, vagy valamilyen betegségben szenvedtek, ők kétségbe esett koldusként nyújtogatták égnek csupasz, tehetetlen karjaikat.

Lassan haladtunk előre, átvizsgáltunk minden helyet, a kezünkben levő botokkal emelgettük a lehullott, elszáradt faleveleket, majd feltettük magunknak a kérdést: hova rejtőztek ezek a barna kalaposok?

Játéknak tűnt az egész, mint gyerekkorunkban a bűjőcska. Egyszer csak egy hangos ujjongás törte meg a csendet, többet is találtam kiáltozta Laci örömeiben, majd óvatosan a kosarába rakta a vargányákat, hogy ne fülledjenek be, mert rövid idő alatt megromlanak.

Mindenki odarohant hozzá, hogy valójában jó gombát szedett-e, hiszen számos ehető és mérgező fajtával találkozhatunk. Rövid időn belül meglelt az első sikerélmény, és mi is vágytunk arra, hogy olyan szerencsések legyünk, mint ő. Közben favágókkal találkozunk, akiknek elmeséltük, hogy mi járatban vagyunk itt, hogy alig találunk gombát.

Válaszuk: korábban kellett volna felkelni fiatalok! Kíváncsiak lettünk egy fa kivágására, addig könyörögtünk, amíg végül megengedték, hogy megnézhetjük munkájukat, de csak tisztes távolságból, majd biztonságos helyre kísérték bennünket.

Előkerültek a láncfűrészek, csikorgó és hangos volt, üvöltött, néha úgy hangzott, mint valami fültépő zaj. A tölgyfa lassan meghajlott, széles koronája zizegett, aztán földrengető dobbanással a földre zuhant. A korona szétágazó gallyai recsegve-ropogva

enyhítették a zuhanás fájdalmát, majd kinyújtózkodva hevert a kettétört bokrok és cserjék sűrűjében.

Számomra eléggé megrendítő látvány volt, majd búcsút vettünk a favágóktól, akik megígértették velünk, hogy legyünk nagyon óvatosak, mert az erdő veszélyes is lehet számunkra, hiszen nincs nagy tapasztalásunk.

Tovább folytattuk utunkat, ahogy múltak az órák, mi egyre beljebb kerültünk az erdőbe, mindenkinek telt a kosara, csak az enyém nem.

De egyszer csak egy széles levél védelme alatt megpillantottam a barna kalapos, közepes nagyságú vargányát, körvonalai alapján még nem érte el teljes pompáját. Nem hittem a szememnek, de nagyon jó érzés volt, hogy több órás kutatás, keresgélés után megtaláltam végre az első gombámat. Levelek megzizzentek, amikor lassan megközelítettem, leguggoltam, kiemelttem a talajból és óvatosan megtisztítottam. Kalapja gömb alakú, gesztenyebarna színű, a széle tönkhöz hajlik, illata kellemes. Vaskos tönkjének alakja hordóra emlékeztető. Ízletes, aromás gomba, sokak szerint íze az erdő minden zamatát őrzi, dióra emlékeztető. A gombakedvelők királyi jelzővel illetik mérete, friss fehér húsa és gazdag ízvilága miatt.

A vargánya finom alapanyag raguhoz, pörkölthöz, zöltséges ételekhez, sőt szárítás és őrlés után fűszerként is használható. A kicsi gombát kezemben tanulmányoztam még egy ideig, úgy láttam mintha könyörögne, hogy ne hagyjam itt, vigyem magammal, hiszen ha itt marad, akkor vagy nagyon megöregszik, vagy a kukacok szétrágják, vagy megpenészesedik az avar alatt, vagy egy hatalmas csizmatalp szétapossa, az állatok patája összeroppantja, de a te számodra hasznos lehetek.

A gomba kérését teljesítve bekerült kosárkámba, nagyon vigyáztam rá és vártam, hogy felderítsem a következőt.

Már két óra fele járt az idő, nagyon elfáradtunk, rövid pihenőt tartottunk. Egy kidőlt fa törzsére telepedtünk, ahol elfogyasztottuk a szendvicsünket, kulacsunkból vizet ittunk. Jókedvűen, vidáman telt az idő, közben megnéztük mindenki kosarát ki mennyi gombát talált.

Társaim hangos nevetésbe kezdtek, amikor meglátták, hogy csak egy szem gombát sikerült szednem, de nem keseredtem el, mert biztos voltam benne, hogy az erdő engem sem hagy cserben és rátalálok egy jó helyre. Feri észrevett egy mókust, hosszú bozontos farkával egyensúlyozva cikázott végig egyik fáról a másikra, majd néha hallgatózott díszes ecsetvégű füleit hegyezve.

Megnézett minket, majd hirtelen eltűnt.

Boldogok voltunk, ami bátorságot adott, a bátorság pedig erőt, így bizakodva, vakon haladtunk tovább. Egyikünk sem térképezte fel, hogy merre járunk, ami odavezetett, hogy egyre beljebb és beljebb kerültünk az erdő sűrűjébe.

Leselkedő veszély nem látszott a közelben, szinte mintha egyáltalán nem is létezne.

A nap már a láthatár alatt pihent, sápadtan, szürkén derengett, alkonyodott. Az őszi ködök egyre súlyosabban úszkáltak, beleakaszkodtak a fákba, bokrokba és foszlányokra szakadozva csüngtek a leveleken.

Elhatároztuk, hogy már ideje haza indulnunk, tanácstalanul, habozva néztünk körül, de nem tudtuk merre tovább és bátor-talan léptekkel folytattuk utunkat.

Tájékozódó képességünk egyenlő volt a nul-lával. Egyre feketébbre mélyült a sötétség, ami beburkolt és egyre szorosabban fonódott körénk.

Az erdő megmutatta háborítatlan, békés arcát, de amikor elnyelt minket, megismertük veszélyes oldalát is.

A hold egy-egy fikarcnyi világosságot adott lábunk elé. Úgy éreztük magunkra maradtunk, elpártolt tőlünk minden és mindenki. Itt hagyott érzés kerülgetett bennünk és rémisztő gondolatok, s vele együtt megannyi borzalmas hangok vettek körül minden lépésünknél.

A szarvasok szökkenve száguldoztak árkon-bokron keresztül, a bozót zörgött, az ágak hajladoztak, az apró gallyacskák recsegve töredezték és lesodort levelek szál-longtak a földre.

Az árnyak egyre nőttek, a levegő is hűvösebb, nyirkosabb lett.

Odalent a bokorban, az avar között mozgolódott valami, de nem tudtuk felismerni milyen apró kis lény suhan ide-oda, hol itt, hol

ott bukkant fel, majd eltűnt. Mérhetetlen rémület ébredt bennem, végigfutó ijedség borzongott át fáradt testemen, már szinte halálfélelmem volt.

Lacihoz simulva mentem tovább, éreztük egymás megnyugtató melegét. Zsuzsi kétségbeesett hangja sírásba csuklott, Feri vigasztalta, hogy minden rendben lesz, megtaláljuk a kiutat.

Abban az időben még nem gyártottak mobiltelefont, így nem tudtunk senkit értesíteni, vagy segítséget kérni, de ha lett is volna, kétlem, hogy ilyen távoli mélyen létezik térerő. Kínlódás az erdő mélyén, egymást vonszolva, támogatva mentünk, életem legkellemetlenebb órái voltak ezek. És akkor jött a csoda, mintha valaki megsajnálta volna minket és varázsütésre megjelent előttünk a kisvasút hosszan lefektetett sínpárja.

Ugráltunk örömben, hogy van remény elhagyni az erdőt, hiszen ez az út kivezet minket valahova. Szerencsénk volt, hogy nem kellett az erdőben éjszakáznunk és építeni egy biztonságos szálláshelyet.

Megmenekültünk, én még soha nem örültem így semminek, de kezdődött újból a több kilométeres gyaloglás.

Most már gyorsabban szedtük lábainkat, néha megbotlottunk egy-egy talpfában, de reménykedtünk, hogy minden jóra fordul.

A kisvasút a Lenti Vasúttársaság tulajdona volt, ezen a kitermelt fákat szállították a fafeldolgozóba, de turisták számára is közlekedett egy nosztalgia szerelvény, melyet egy gőzmozdony húzott. Ahogy haladtunk a síneken távoli világosságra lettünk figyelmesek, a közúti lámpák fénye szűrődött be az erdőbe és lassan kiértünk az aszfaltozott útra.

Kellemes és nagyon jó érzés volt újra szabadnak lenni, amilyen gyorsan csak lehetett elhagytuk az erdő fogságát.

Még nem ért véget a történet, hiszen meg kellett keresnünk az autót is, ami újabb kilométereket rótt ránk.

Már teljesen besötétedett, nem tudtunk eligazodni, hogy most jobbra-vagy balra induljunk el a főúton. Pár perc vitatkozás után jött egy autó, amit leállítottunk és elmeséltük mi történt velünk. Az illető jól ismerte a vidéket, útba igazított bennünk, így hamarosan rátaláltunk a kocsira. Mindenki

halál fáradtan huppant az ülésbe és néma csendben végre hazaindultunk.

Egy szem barna kalapos vargányámat odaadtam Lacinak, mivel nem tudtam többet szedni, nehezen váltam meg tőle, mert ha lehetett volna tartósítani, akkor örökre megőrzöm és ha ránézek mindig emlékeztetett volna a nagy erdei kalandra.

Szüleim nagyon boldogok voltak, mikor

megérkeztem, szomorúan nézték üres kosaramat, de kíváncsian várták élménybeszámolómat.

Az eset óta, a mai napig sem voltam gombát szedni, inkább kimegyek a piacra és ott megveszem, s amíg főzöm mindig eszembe jutnak, hogy miket éltem át a nagy szilvágyi erdőben.

Haraszin Józsefné: Tavaszi zsongás

Eljött ismét ez a gyönyörű évszak,
A napsugara újból a természetbe hívogat!
A tavaszi lágy szellő simogatja arcunkat,
Minden fa-bokor rügyet bontogat!

Kinézek az ablakon, a „pálinkafa” virágzik
gazdagon!

Ez kell is, hisz a belőle főzött „gyümölcslé”
– „párlat” vírusölő, ez köztudott!

Ősszel-télen, ez természetes antibiotikum!
Remélem lesz alkalmunk, hogy a párlattal
majd gargalizáljunk!

DE!

Miért kell ennek a rút világnak mindenbe
bele szólnia?!

A jövőbe vetett hitünket lerombolnia?
Nem volt elég a pandémia?
Miért kell a nagy hatalomnak az eget
állandóan „firkálnia”?!

Bár sok ember ezt nem hiszi el, sőt
tagadja!
De nem zörög a haraszt, ha a szél nem
fújja.

Próbálok a jövőnket pozitív oldalról
közelíteni,
De vannak emberek, elsősorban családta-
gok-barátok, akiket nagyon lehet félteni.

Reméljük nem durvul el a világ,
És újból szép-boldog lesz a nyár!
Szeretnénk még annyi mindent meg élni!
Hisz tervek nélkül nem érdemes élni.

CSERNA ANDRÁSNÉ:
Vigyázz a Földre!

Életünk lételeme a levegő,
Ezt biztosítja nekünk az erdő.
Vigyázzunk hát reá, óvjuk,
hisz ő is gondoskodik rólunk.

Milyen jó is az árnyas erdő hűvösében
sétálni!

Mikor a napkorong ezer sugara igyekszik
bőrünket égetni.
Köszönjük Kedves Föld, hogy gondoskods
rólunk,

megígérjük, hogy bármerre járunk nem
bántunk.

Tudjuk, hogy te vagy otthonunk, hisz
általad élhetünk,
Biztosítod italunk, ételünk.
Ennek ellenére mi emberek ellened
vétkezünk,
Céljaink érdekében kihasználunk, sokat
szemetelünk.

Emberek, ébresztő!
Tönkreteszitek lételemeiteket!
Védjük, óvjuk földünket,
Csak így biztosíthatjuk jövőnket.

JÁNOSI FERENC:
**Az úttörő mindig igazat
mond**

Mielőtt ezt a több, mint ötven éves történetet elmesélném, magyarázó szöveggel is kell szolgálnom.

Az elmúlt szocialista rendszerben is működtek szabadidős gyermek közösségek. Ilyenek voltak a kisdobos és úttörő szövetések, amelyek összejöveleteket, tábortokat szerveztek az általános iskolás korúaknak. Talán a mai cserkész mozgalomhoz lehetne ezt hasonlítani. Első osztálytól a negyedikig kisdobos, ötödiktől a felső tagozatosok úttörőként vettek részt a foglalkozásokon. A viselkedési szabályokat, „törvényeket” hat, illetve tizenkét pontba foglalták. Pl. az úttörő, ahol tud segít, az úttörő mindig igazat mond.

A másik ilyen magyarázatra szoruló szó a „kapca”. Ami nem más, mint egy szögletes ruhadarab, melyet télvíz idején használtak az emberek és a zoknis lábukra tekerték. Így léptek bele a bakancsba, csizmába.

A hidegebb teleken ez plusz meleget adott a legelső végtagoknak. Amikor a Muravidéken járok és Lendva város szomszédságában elhaladok annak a kicsi településnek a falutáblája mellett, amely arról tájékoztat, hogy Kapca nevű helységben járunk, eszembe jut az a szomorú, de mégis felemelő történet, melyet most megosztok.

Általános iskolás gyermekként az ötödik osztályt kezdtük, amikor ez az eset történt meg velünk. Már úttörők voltunk és a mozgalmon belül kaptunk olyan feladatot, hogy papírt, vasat, vagy rongyot kellett gyűjtenünk. Ilyenkor fellelkesedett az osztály és verseny indult, ki tud nagyobb mennyiséget begyűjteni. Ezeket az „értékes” anyagokat a MÉH-telepre szállították, ahonnan a feldolgozóiparhoz került további hasznosításra. A tanulók néhány forintot kaptak érte, ami a közös osztálypénzt gyarapította. Ebből lehetett finanszírozni a teadélutánok és a kirándulások költségeit.

Mi hárman, fiúk az osztályból, elhatároztuk, rongyot megyünk gyűjteni a pontházi lakóteleptől egy kicsit távolabb eső Lovászi falurészbe. (Szándékosan írom ezt, mert a későbbiek során valakik ráerőszakolták az Alsó-Lovászi előtagot. Talán mondani sem kell, az ott lakók nem nagyon örültek ennek a kitüntető megnevezésnek, hiszen ők a múltban fejedelmi, illetve királyi szolgálonépek voltak és lótenyésztéssel foglalkoztak. Történelmük büszke kismemesekként tartotta számon őket és ők adták a Lovászi nevet a XX. században egyesült településrészeknek is.)

Itt éltek nagyszüleim, édesanyám és én is annak idején. Szerettem ezt a falut, mert a felnőtteknek mindig volt egy-egy jó szava a gyermekekhez. Most házról házra jártunk és kértük az ott élők segítségét.

Mivel engem ismertek, sok helyen süte-

ménnyel és jó szóval fogadtak bennünket. Talán ez annak is köszönhető, hogy dédnagyapám az 1800-as években szatócsboltot működtetett a faluban. Akkoriban ez a fajta foglalkozás elismerést, megbecsülést eredményezett. Dédnagyapám köztisztelőben álló személy volt.

A faluban közel két tucat Kondákor nevű személy élt, ezért az emberek megkülönböztetésképpen valamilyen előtaggal látták el a vezetékneveket. Így lettünk mi akkor a „Bó-dos”, azaz Boltos Kondákorok. Ezt a múltbéli népszerűséget kihasználva aztán a rongygyűjtő kiruccanásunk igen eredményes volt. Remekül éreztük magunkat és boldogan tértünk haza.

Másnap édesanyámat a munkahelyén kereste meg az egyik falusi asszony és elpanaszolta, hogy a kerítésükön száradó, kettő darab, flanel anyagból készült kapca eltűnt. Mivel ott idegen nem járt és mi voltunk csak akkoriban ott, ezért a gyanú árnyéka ránk vetődött. És jaj annak, akire az árnyék ráhúzza sötét leplét. Nem kell hozzá napsütés sem, anélkül is halad előre. Este szüleim elmeséltették velem az előző napon történeteket. Döbbenet hallgattam a vádakát, de tudtam, hogy mi ezt nem követtük el, hiszen mindhárman mindig együtt voltunk. Határozottan tiltakoztam és állítottam, hogy mi nem vittük el senkinek semmijét. Ez becsületbeli ügy, mondták a szüleim. Bárhogy is történt, a kárt meg kell valakinek téríteni. Az összeg számomra akkor jelentősnek tűnt. 32 forintba került újonnan a flanelkapca. Édesanyám azt javasolta, adjuk össze hárman az összeget és vigyük el a gazdaasszonynak.

De hát ezzel azt ismernénk el, hogy mi voltunk az elkövetők – feleltem. Érvelésemet elfogadták, de mégis az volt a végső döntés, hogy a kárt ki kell fizetni. Másnapra az iskolába is eljutott a hír és talán még a fizikaszertár eszközei is a kapca szótól voltak hangosak.

Ami nagyon bántott bennünket, hogy szeretve tisztelt tanáraink sem kérdeztek rá a helyzet igazságára.

Kész tényként kezelték a dolgokat, és ezek szerint osztották az ítéletet. Az egész iskola céltáblái lettünk.

A kisgyermek igazságérzete amúgy is érzékenyebb a felnőttekénél, hát ha még segítséget, védelmet sem remélhet senkitől. Éjszaka lidérces álmom volt. Egy barlangból visszhangzott a kapca. ...ca. ...ca. ...ca. szó. Mire egy másik hang felelt nevetve, ha, ha, ha.

Zaklatottan, megizzadva, csatakosan ébredtem. Amikor felkeltem, úgy éreztem, nem tudok elindulni, mert valami iszonyatos nagy súly nyomja a vállamat. Milyen megfoghatatlan és megmagyarázhatatlan, amit lelkiismeretnek nevezünk.

Ezt csak később értettem meg. Összeadtuk a pénzt és azt terveztük, hogy még aznap, iskola után elvisszük és bocsánatot kérünk a kellemetlenségért.

„Hiszen a becsület ezt kívánja!”

Nem került sor erre, mert reggel korán látogatónk érkezett, Mariska néni volt.

Sűrű, sűrű elnézést kérve mesélte el, hogy a kimosott ruhadarabokat a hátsó udvar kerítésére tették fel száradni. Nem vették észre, hogy a kutya átbújt a kiskapu mellett és lerántotta a száradó kapcákat. Mint aki jól végezte dolgát, a megszerzett zsákmányt bevitte az óljába. Itt találták meg a következő napon.

Ez a történet mélyen a lelkembe fűrődött, sohasem fogom elfelejteni.

És sohasem fogom elfelejteni azt az egyszerű, fejkendős falusi asszonyt, akinek fontos volt, hogy már hajnalban elhozza a jó hírt. Mert ő tudta, itt van a december, az advent és a kis Jézus születése. Ilyenkor nem szabad szeretethiányban és békétlenségben élni.

MRAKOVICS MIKLÓSNÉ:

Múltidéző

Távol a város zajától, egy közeli erdőszélen, gyönyörű környezetben élt egy özvegyasszony. A szomszédok is távol laktak tőle. A kis ház udvarán, egy hatalmas tölgyfa állt több évszázad óta, dacolva a feje felett átsuhanó évekkel. Egyre erősebben kapaszkodtak a gyökerek a földbe, mintha időtlen-időig itt vertek volna táborot. Gyakori volt eső után a gyönyörű szivárvány, ami átölelte az egész erdőt. Hajnalban pedig hangos csiripeléssel gyönyörű madárcák harsogtak ébresztőt. Egy alkalommal sétára indult a falu papja és útját az erdei kis ház felé vette, hogy meglátogassa és elbeszélgessen az idős nénivel. A lelkipásztor megkérdezte, hogy nem fél-e egyedül? Az özvegyasszony így felelt. Nem, nekem mindig van vendégem és sorolni kezdte.

Először vendégem volt az ifjúság. Szép vendég volt, nagyon örültem neki, de aztán egyszer a tükörbe néztem, és észrevettem, hogy elköltözött. Aztán vendégem volt a szépség, örömmel töltött el, jó vendég volt. Nem sokkal később eltűnt, mintha soha nem lett volna, már csak a fényképeken látom viszont. Megszökött tőlem! Mindenki örökölni próbál valamit hagyni a családjának. Emlékként – régi fényképek, egy-egy tárgy, ami fontos lehet. Egy fénykép a kopott falon, az idő vasfoga már megtépázta, az arcokon a sok redő, sebhelyek, a megkopott szépség, de mégis életünk minden percében bennük gyönyörködhetünk. Egy fénykép lehet, hogy az élet egy pillanata, amit foglyul ejtett az örökkévalóság, de soha nem szűnik meg visszanézni rád!

Aztán vendégem volt az egészség. Nagyon jó vendég volt. Isten ajándéka volt, kenyeret tudtam keresni vele és így tudtam szolgálni az enyéimet. Aztán egyszer a testembe nyilallott valami, meg kellett, hogy operáljanak és ettől kezdve szenvedés lett az életem, mivel megszökött ez a vendég is.

Aztán vendégem volt a két gyönyörű gyermekem: egy kislány és egy fiú. Úgy örültem, amikor megszülettek, amikor tápláltam, öltöztettem őket, amikor ringatni kellett a bölcsőt, amikor rájuk mosolyogtam, amikor járni kezdtek. Szívvel, lélekkel tanítottam őket a szépre, a jóra. Drága jó vendégek vol-

tak és még ma is azok. Közben a fiam megházasodott, családot alapított, a lányom egy nagyvárosba költözött, neki is két családja van. Gyakran jönnek, látogatnak, mert szeretnek, én ezt jól tudom, de a távolság, a mindennapi teendők ellátása miatt félő, hogy később majd csak egy napra, legfeljebb kettőre jönnek.

Volt egy drága földi vendégem, közöttük a férjem, aki szélsebesen hagyott hátra minket. Egy kegyetlen pillanat elvette életét. Fiatalon kikísértük a temetőbe. Életem legkedvesebb vendége volt, de nincs itt többé, elhagyott.

„Egyetlen voltál a világon, s múlhatatlanul örök. Elmentél? Igen! Te messze jársz, s én itt ringatlak az ölemben, s ha fáradt leszek, átadlak a fiamnak, s ő így tovább”.

Soha nem vagyok egyedül. Vannak vendégeim, akik mindennap ellátogatnak hozzám. Már kora hajnalban érkeznek, ők az erdő legszebb madarai, akik gyönyörű énekükkel szinte elvarázsolnak, öreg szívemnek örömet okoznak.

Elment az ifjúság, a szépség, az egészség, elment a férjem, és elmentek a gyermekeim is.

Az erdő, a tölgy, a madárdal és az a sok szépség, aminek az árnyékában élek, örökre velem maradnak, és én mindig velük vagyok. Szeretném, lelkileg gazdagon az elmúlástól minnek is féljek?

Orgonavirág

Most nyílik a májusi orgona virága,
S szinte fuldokolva szívod magadba
édes álomba ringató illatát.
Számodra ő a természet királya!

Elbűvöl színes látványa,
lelkedben olvadni kezd a jég,
s haladni kezd a fény és rögzül
egy szép emlékkép.

Egész lényedet betölti a hamvas orgonaág,
boldog vagy és úgy érzed, hogy Te vagy és
leszel Ő
a pompásan díszlő kis orgonavirág.

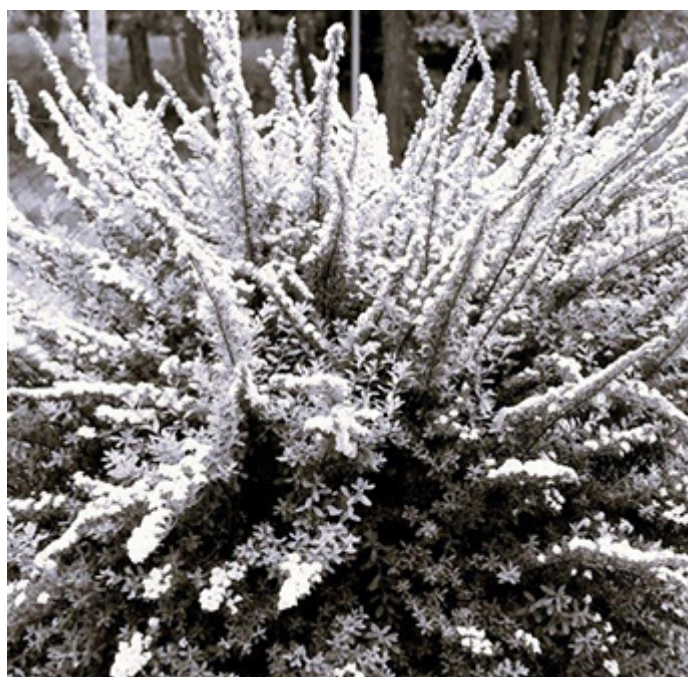
Gyermekkori emlék

Szülőfalum határában
Folyt a Válicka patak,
Ott halásztunk apámmal,
Fogtunk sok-sok halat.

Apám szenvedélye volt a halászat
El is látta hallal az egész családot.
A halat jó anyám főzte és sütötte,
Ha éhes volt a család, mindet meg is ette.

Apám elvitt az erdőbe is gyakran magával
Tele volt az erdő sok, finom gombával.
Szedtünk rókaagombát és ízletes vargányát,
Hamar megtelt vele a szatyor, a hátizsák.

Nagyon finom volt az erdő ajándéka,
Sok szép régi emlék eszembe jut néha.
Még ma is csodálom az erdő szépségét,
Szívemben őrzöm a jó apám emlékét.

TILINGERNÉ GERLEI ILONA:

Vihar a mezőn

A mező fű-kardjait villogtatja, ,
szórva fényes villámokat,
ijesztgeti az erdei lakókat.

Süvítő golyóként kopog
az eső a felhő-pajzson már,
riadt nyúlként fut árkon-bokron át.

A vihar elcsendesül,
susognak lágy szellők,
fehérek a vattacukor-felhők.

Újra békés a táj, nyílik a szivárvány-kapu,
arany palástban jön a nap- király,
s trónusánál fejet hajt a vihar- kapitány.

VIZSI IMRE:

Gyermekkoromban mit jelentett számomra a növény és az állatvilág?

Felébredve, gyermekkori álmomra visszagondolva, egyik fontos emlékem a természetben az állatokkal való találkozás élménye volt.

Abban az időben a világháború borzalmi, majd az azt követő időszak szenvedései, a szülőfalum elmaradottsága okozta a gyermekeknél a természet és az állatvilággal való foglalkozás egyik legfontosabb tevékenységét. Az enyémet is hiszen, lakókörnyezetünkönél, valamint erdőkkel körbevett számomra gyönyörű Borosányos nevű földbirtoknál, mely rendelkezett egy gyönyörű akácerdővel, gyümölcsfákkal haszonnövényekkel és sokféle számomra kedves vadállattal. Idős koromra megismerkedtem az irodalommal és elhatároztam, hogy megírom a számomra sok élményt nyújtó, ismeret adó tájról szóló visszaemlékezéseimet. Családi házunk területén különböző fajtájú gyümölcsfák, háziállatok, valamint a madarak közül a fecskék jelentettek fontos érdeklődést számomra. Barack, alma, szilva, cseresznye és diófákon megtermett a finom friss gyümölcs, melyekből sokféle készítmény készült még télire is. E gyümölcsfák tavaszi virágzása, nyári érett színes gyümölcssei, ízletes fogyasztása, öröm volt számomra is. A háziállatok: tyúkok, libák, kacsák, kockák, szarvasmarhák között sokszor megfordultam. A gúnárral és a kakassal szemben többször kerültem veszélyes helyzetbe. Különösen imádtam a kiscsirkéket és a kislibákat, amikor azok kikelve a tojásból már tipegtek, kézbe véve meg is simogattam őket. A kotlós mama, aki nemcsak kikeltette őket, hanem felügyelt is rájuk, előfordult, hogy leülve szárnyai alá bújva pihetette a családját. A háziállatok a család számára a friss tejtermékeket, valamint finom hústeleket biztosítottak a számunkra. A madarak közül a fecskéket nagyon kedveltem az istállómban több fészket is raktak. Ezekben sok kiscsicske fogadta a táplálékot hozó, őket etető szülőket. Akkoriban ezek a madarak többféle rovarot elpusztítottak, megvédve minket a kártevőktől. Sajnos, hogy

ma már alig láthatók ezek hasznos, kedves madarak. Távolabb az otthonomtól a családnak egy kis birtokán, számomra még többféle élményt tapasztaltam. Ezt a földet Borosányosnak neveztük, hogy miért ez volt a neve, arra sohasem kaptam választ az apámtól. Ezen a területen szántóföld, árkos akácerdő és gyümölcsös volt található. Ezen a termőföldön a szülők bizony nagyon sokat dolgoztak különösen az édesapám. Mit termeltek itt? Elsősorban gabonaféléket, az állatok részére szolgáló takarmányokat, gyümölcsök, gyógynövények az erdő pedig tüzelővel látták el a családot. Számomra, mint gyermek a területet körbevevő erdőből kijáró őzek, szarvasok, ott legelve az erdő széli füves részen, elbújva csodálkozva néztem őket, ezt bizony sokszor átéltem. Vadnyulakkal is találkoztam. Egyszer kaszálásnál az apám kisnyúl családot talált. Odahívott engem, aminek nagyon örültem, hogy láthattam őket. Apám a fészeknél meghagyta az őket körbevevő takarmányt, hogy ott felnőhessenek. Az akácerdőben állt egy hatalmas diófa itt ismertem meg e fán ugráló mókuskát is. Nagyon tetszett nekem ez a mókus meséltem is a barátaimnak erről az élményről. Az akácfák mély árkos területen helyezkedtek el annak egyik oldalán rókalyuk is volt, ahol alkalmam nyílt látni a rókafiókák egymásközti játszadozását. A fákon, a fűben sok madárfészek is előfordult abban az időben. Az itt élő madarak különböző hangzású éneke is gyönyörű élmény volt számomra. Másik fontos látvány az itt lévő gyümölcs és az akácfák virágzása volt. Különösen az akácvirágok szépsége, azok illata, valamint a rajta mézet, virágport gyűjtő méhek zenéje ejtett engem ámulatba. A bevezetőmbé is említett gyümölcsfák is voltak ezen a helyen, közülük is a cseresznye volt ízletes és finom. Amikor felnéztem a fára a zöld levelek között a gyönyörű piros cseresznye szemeket látva ezek arra készítettek engem, hogy felmásszak a fára és elfogyaszszam azokat. Bizony még ma is emlékszem az akkori ízekre, de régen is volt mindez! Ezen a területen földi eper sem hiányozhatott, volt olyan része a gyümölcsösnek, ahol pirosuló eper bokrok szolgáltatták nekem az újabb gyümölcsöt. Végül a Borosányos nemcsak az előzőekben felsorolt természeti kincseit, gyümölcsseit, élőlényeit, hozta hoz-

zám közelebb, hanem az itt megtalálható gyógynövényeket is. Melyek voltak ezek azt édesanyám monda el nekem? Ő a mai gyógyszerek helyett használta ezeket a családot gyógyító munkájában. Néhányat szeretnék felsorolni: bodzavirág, kamilla, csipkebogó, pitypang és a csalán. Bizony az akkori időben nem volt a faluban orvos és akkori nevén patika sem. Ugye az én környezetem mennyi hasznos, ismeretet, élményt biztosított számomra a természet gyermekkoromban?

Hogy miért lett vége ezeknek?... mert a gyermekkoromnak a végén a termelő szövetkezet megalakulásával a magántulajdon megszűnt. Hiányzott is ez a kedves birtok nekem, amit ebben az időszakban megtanultam a természetről, állatvilágról, növényekről azok csak emlékeimben éltek tovább.

Most, hogy visszaemlékezéseimet megírtam, vers formájában is szeretném megörökíteni, melynek címe:

Tavaszi szél fújja

A zöldellő leveleket
Akác és a gyümölcsfák
E völgyben össze ölelkeznek
Ők mintha rólam beszélnének

Erdő szélén őzek legelésznek
Az árok oldalán róka fiókák
Egymással játszadoxva
Töltik napsugaras életüket

Az akácfák gyönyörű virágzása
Illatuknak elbűvölő varázsa
A méhek mézet gyűjtő munkája
Zsongásuknak bódító áriája
Vitt engem az élmények érájába

Bodzafa kinyíló szépséges virága
Madarak éneklő seregének színháza
Mókusok ágak közti ugrálása
Emlék maradt számomra örökre

Borosányos az én gyermekkori
Természetet megismerő tanyája
Ez hely volt átkos korom gondját
Feledtető, élményekben gazdag
Ismereteket szerző, kedves világa

Hát így volt az én gyermekkorom egyik legtöbb élményt, tudást biztosító világa.

F. MÁRTON ZSÓKA – FERENCZ GYÓZÓ:

Írisz a táncoló jövőnk

Új világ jelent meg
az ó-világban éppen
a Koltai Írisz csodás személyében.

Másfél éves kislány,
táncol, már beszél is,
mert ő az új világ:
a Koltai Írisz.

Ő a dédunokánk,
méltán büszkeségünk,
ünnepnap a napunk,
amikor ránézünk.
Különleges nap lett
már az életünkben,

mikor „Gyere, Papi!”
„GYERE, Mami!
szólít meg kettőnket,

egész másfél éve
lett ez a csúcs-többlet.

Ez a megszólítás
jókedve kettőnknek,
két boldog dédszülő
akarhat-e többet?

Mert ehhez társul már
két dédszülő léte:
az Íriszünk táncol
úgy, hogy sosincs vége.

És nevet nagyokat,
a táncát élvezni,
a kis életében
ez a derű neki.

Az új világ tehát
táncos lábbal jött meg,
az Óvilág a táncnál
nem is mondhat többet.

Többet mond majd róla
eljövő több évtized,
amikor köszönti
a boldog dédiket.

Nőjön az új élet
táncos lábbal, vígan,
tudja meg a világ:
Írisz-élet itt van!

Tudja meg a világ, nem csak táncol,
neki dalol is már szépen,
ahogy kedve tartja
az Írisz-élet éppen.

Új világunk ő lett –
kívánhatunk többet?
Írisz dédunokánk
a táncos jövőnk lett!

VIDOVICSNÉ BENE ERZSÉBET:

Nap

Arany korong, arany fénye,
szikrázik a víztükörben.
Hajnalban a harmat cseppje,
megcsillan a napsütésben,
virágokat átfogja aranyfonalával.

Reggeli lágy sugarával
ébreszti a madarakat.
Hívogat a messzeségbe,
hegyek szirtes bérceire.

Délben magas, ágaskodó,
melengető, gondoskodó.
Nyári zápor sűrű cseppjén.
áthatoló, utat törő sugara,
mint valami festőecset,
szivárványt fest az égboltra.
Cirógató, kacérkodó verőfénye
mosolyt csal az arcodra.
Égi útját bejárva, fáradtan vár az
alkonyra.
Meleg fénye örök, áldott,
szeretete átfonja a teremtett világot.
Istenem! Én annyi mindent szeretek!

Magyar szívvel Toszkánában

A mi grottánk és más barlangok

Nanica otthonában, a faragottan fakeretes, régi vágású kettős-ágyon kényelmesen elnyújtózik... Szinte csak feje búbját és orra hegyét dugja ki a meleg, sötét flanel párna és takaró ölelő szorításából.

Még kicsit „előre néz” csukott szemmel, s lát mindent maga előtt... A távoli mesés tájat... A hihetetlenül megvalósult álmot...

Átsüt kissé már a nap a vastag sötétítőfüggönyön...

Először a kisujja érintkezik csak ébredező tudata felfedezéseivel:

– Ha a szemem elé emelem, így elég közelre... Szinte az egész egyharmad ablakrészt el tudom vele takarni! Két keskeny sáv marad csak mellette a látószögemben... Ha az egész kézfejemet tartom az arcom elé, már a nagy hármasszárnyú-, szinte falnyi ablakot és erkélyajtót sem látom. Sőt kissé széttárt ujjaim felfutnak a hálószoba mennyezetére is. Közöttük apró réseken tör utat a fény csak magának. Ha tükröt kísérelnék így tenyerembe szorítani, a markomban szokatlanul torz képet látnék... Pedig a sajátomat! És a hatalmas hátterét...

Engem viszont most semmilyen axonometria nem érdekel! Semmilyen játékosság sem! Csak egyetlen képszerkesztés, egyetlen igazi filmvásznon felvételei izgatnak, de azok nagyon! Vajon mennyire „torzítja el”, varázsolja el Toszkána, a fény, a sok zöld ciprussor, az olasz emberek mentalitása, az „egy apróka faluban otthon lenni itt” gondolat egy érzékeny magyar asszony szívét, lelkét? Pláne, ha még görbe is ez a tükör már kissé, hiszen elmúlt már hetven... Qui gatta ci cova? gatta ci cova... Julianna nézi a feltűnő táblát a fekete macskával a sok, régi római kort idéző díszítőelem között haladva, közben a csodálatos panorámát is bámulja. Póbálja újfent lefordítani, amint ismét megpillantja a hófehér, szélesen leomló, összemasnizott fátyolokkal bekerített, körben nyitott ven-

déglátóhely asztalánál helyet foglalva. Felszabadultan beszélget, vacsorázik a kisasztaltársaság és poharazgatnak. Csak Paolo áll fel időnként dohányozni...

Nemcsak Julianna, még Zita sem jut a fordítással dűlőre. Sikertelenek. Kérdezik olasz vendéglátóikat:

– Perché si dice? (Miért mondják?) ... gatta ci cova...

De nem értik a válaszul kapott magyarázatokat sem...

– Láthatóan nem hozza őket lázba annyira a kérdés, mint engem. Mára már megtanultam én is ezt az olasz kifejezést, „gatta ci cova”. De még mindig nem éreztem rá az ízére...

A gyönyörű kiránduló helyről, ahonnan Orciaticóra láttak, a vidám délutánt követően a kocsikat leparkolva, már hazafelé tartanak. A Törley pezsgő nagyon jól mutat Rosita kezében, miközben a castello (vár) megmaradt központi része mellett, alig elhagyva azt sétálnak a közeli casákig (kőházakig).

– A mondás nekik természetes volt, nekem még mindig különleges! Ez jár a fejemben most is.

Minden úgy működött, ahogyan kellett. Mégis másként minden, mint otthon!

Hálásan karol bele a csinos hölgybe Nanica.

– Nincs itt ma kérem semmi „gatta ci cova”!

Van még egy vidám közös fotó és békés „Buona notte” üdvözlés.

Hogy lehet még másnap más is, Naninak eszébe sem jut.

Julianna kihajol az ablakból és meguntatlanul csodálja a közeli parányi piazzát (teret), amely mára szép burkolatot kapott. Nézi a kis placc közepén a magas, karcsú oszlopon a majdnem ember nagyságú, szárnyas angyalszobrot. A helyi templom S. Michele védőszentjét ábrázolja. Furcsa gondolatai támadnak.

Elhessegeti őket és örömmel pillant a különlegesen ferde cserepekkel fedett háztetők felett a toronyra. Ezüstösen villózik egy egyedi kémény ezüstsötét – ragyogó, forgó fényeivel, ahogyan a nap meg-meg csillog rajta, kissé lentebb mellettük. Várja már

az aznapi következő harangszót, a számára mindig kivételesen csengő hangzások, ütések újra és újra számlálását.

A mai süteményt a reggelihez a kávézóból felhozta már Zita. Boldogan teltek az elmúlt napok. Nagyon.

Hosszú, fárasztó autóút után érkezett tegnap Norbert.

– Még sosem vett ennyi időt igénybe egy ideút neki! 12 óra! Hadd pihenjen csak, s majd aztán kezdjük a munkát. Unalmas lesz...— gondolja.

Ahogy bámészkodik, egyszer csak tumultusra lesz figyelmes lent, a vészesen szűk utcán, alattuk éppen. Egy autó beszorult előttük, se előre, se hátra! Se kikanyarodni nem tud fiatal női vezetője. Christine, Jeff és Bruna, a szomszédok mind ott vannak és nagy igyekezettel segítenének...

– Jaj, csak a kis szobrot, a mi longobárd harcosunkat le ne döntsék! Pont ott van előttük balra! Össze ne törjék... Úgyis elkezdte már az idő! — sopánkodik magában, amikor megpillantja Norbit is, aki észrevette a szokatlan eseményt és rögtön ott termett.

– A helyiek tudják, hogy nem lehet itt autóval közlekedni... Anya ki lehet? — jelenik meg Zita is fent a fürdőszoba ablakában.

Nagy izgalom van a levegőben! Aztán a profi vezető beül a kormányhoz és milliméterről milliméterre, előre-hátra araszolva kievickél az autóval a régi várfalon kívüli részre. Nagy taps jár neki! Aztán tőle megtudják Zitáék, hogy egy szlovák anya és leánya szállt meg itt, alig pár méterre az angolok apartmanjában és ők tévedtek be ide. Ráadásul az autójuk is elromlott...

– Milyen jó, hogy mi már itthon vagyunk, képben vagyunk. Hát, nem látták a jelzőtáblákat? — méltatlankodik Zita.

– Tényleg kell kezdeni valamit ezzel a magazinnal! Mi sem tudnánk garázsnak használni. Én még a normál méretű főutcán is félve jönnék fel a ...

– Hát az biztos, hogy nem! — még be sem fejezi a mondatot, erősíti meg nevetve Norbi Nanit.

– Melyik nem is? No, jól van azért még nem kell egészen engem leírni...

Aztán tovább fokozódik az izgalom a levegőben. Pietro is megígérte, hogy eljön és tárgyalnak ismét a legalsó lépcsőház és magazin közötti fal kibontásáról, amit egy boltíves ajtónyílásként képzelnek el.

Julianna mereven ragaszkodott a gördülő sínen mozgó, fel és lehúzható, nagy, régi vaslemez— szerkezethez itt az utca szintjén. Mereven a végsőig, de be kell látnia itt sem talál mestert, aki megjavítaná az elromlott mechanikát neki.

– A benti falról az omladozó, penészes vakolatot levérni csak nem lehet főben járó bűn! — vélekedik, ezért úgy döntenek, megnézik hol kezdhetik a munkát...

– Az ajtó környékét hagyjátok békén! — utasít aggodalmaskodva Zita.

– Hiszen látható, hogy itt egykor volt átjáró! — érvel ellene Nani.

– Mindegy!

– Csináljátok úgy, kezdjétek ott, ahol jónak látjátok... De ezen a falon! — hátrál vissza Julianna, mutatva a lépcsőház melletti oldalra és felmegy eltakarítani a reggeli nyomait.

Hamarosan harsány nevetgélés, kiabálás hallatszik fel.

– Gyere gyorsan! — Tessék gyorsan lejönni! — Találtunk valamit! — Mi lehet ez?

Rohan lefelé két emeletnyit, majd összetöri magát. Nagy sitthalmot nem lát még...

De Norbert egy kis letisztított falfelületen próbál belesni és egy botfélét bedugni valami lyukon! Néhány tégladarab, kőféle előtte a földön.

– Be kellene kukucskálni itt a hézagon. Mi van ott bent?

– Sötét! Nem látok semmit...

– Beljebb, közelebből...

– Anya, tényleg érdemes! Ne menj el, várj kicsit!

– Próbálok bevilágítani a telefonommal!

– Uramfia! Csakugyan van ott szemben egy gyönyörűen, szabályosan letisztított kőfal!

Mekkora lehet? Meg egypár halom föld!

– Azt próbálta Norbi az előbb lemérni, hogy

milyen távolságra van... De nem engedtem több téglát kivenni!

– Majd én engedek!

– Aztán meg beomlik az egész casa!

– Ugyan már...

– Várjuk meg Pietrót!

– Rendben. Szóljatok, ha megérkezett.

Most fokozódik csak az izgalom igazán a levegőben!

Pietro, határozott főépítészhez méltóan, végtére is ő az „olasz dottore”, hajthatatlan még mindig.

– Az ajtónyílást nem lehet kibontani!

Azonban egy kicsit nagyobb rést engedélyez a megkezdett falbontáson. Ellenben nem jön tűzbe a látottaktól!

– Majd később visszajövök még... – fordítja Naninak Zita.

– S még mit mondhatott?

Julianna viszont egyre inkább tűzbe jön...

– Talán a feljárati lépcső alját láthatjuk és még valamit?

Zita szabálykövető vég nélkül. De szerencsére jön Regina is:

– Bontsátok tovább!

– Mi lesz, ha beszakad? – majrészik továbbra is Zita.

Nani felerősödik az unokahúgától, mint általában. Újabb téglák esnek ki és már egészen jól kivehető, hogy balra és jobbra is egy mives kőfal van! Egészen hosszan... De milyen

hosszan? Még nem tudni...

– Találok én még ennél jobbat, nagyobbat is... – lelkesedik Norbi.

Ennek Nani nagyon örülne, ezért békén is hagyja őket, ismét felmegy a legfelső bejárati szintre...

Norbi már igazi faltörő kos! Újabb, még hangosabb üdvrivalgás! Sikítózás, hahotázás... Mire Nani leér, már Rexona és Regina együtt örvéskedik Norbival. Csak Zita lapít még mindig...

Az izgalom a tetőfokára hágott!

– Bebújok én oda! Mindjárt! – nyomulna is már a karcsú, szépséges teremtés be valahova egy apróka résnyi helyen.

– Nem! Nem lehet! – szól most már kérlelhetetlenül Nani, védelmezve keresztlányukat.

Újabb csődület lesz pillanatok alatt...

Jönnek az olasz barátnők is. A kiöltözött hölgyek nem féltik szép ruházatukat a lehulló vakolattól össze-vissza szálldosó cementporban...

– Ne szóljatok Pietronak, csak bontsátok ki! Grotta lesz! – tanácsolja Redzsi.

– Mi?

– Tudod, mint a mi kis alsó építményünk mellett, veletek szemben...

Pietro talán „szagot fogott” és gyorsan megjelenik ő is:

– Bella! Bella! Buona questa...

Örömködik és most tűzbe jön már ő is! Szép! Ez jó... Azonnal ki lehet a bejárattal szemközti nyílást tágítani! Azt, amiről gyorsan kiderül, hogy ez is egy méretes ajtó helye! Sőt, mindkét oldalán már leverve a vakolatot, szabályos kis négyzet alakú ablakrés szakaszok is vannak a kicsi falon, szimmetrikusan!

Előkerül egy méretes lécs és nyomul, nyomul csak előre hosszan-hosszan befele... Lassan kitárul egy kisebb és egy nagyobb homorú barlangkettős képe...

– Csontváz is van benne! Megnézem... – ujjong lelkesen Roxi!

– Nem bűjssz be sehova! Vascsövek állnak ki a falból...

Most már Nani óvatos!

– Hova vezet ez? A ti vízaknátok alá, Regina?

– Vagy a régi konyha mögé? Ami a te hálód most, Nanica!

Akkurátusan indulnak körbejárni a nagy, egymásba épült házblokkokat. Pont olyan körültekintően tanakodva, mint egykor a vásárlásra kiszemelt ingatlanok paramétereit vizslatva, de nem lesznek sokkal okosabbak...

Pláne Nani, az ő hely- és térfelismerő képességeivel!

Jön elmaradhatatlan botjára támaszkodva Marcello nonno (nagyapa) is, hátán a nyolcvan évével magabiztosan, csendben megjegyzi:

– Én emlékszem erre... Én tudom, hogy itt van ez a grotta!

– Dio mio! Istenem, hát miért nem mondta, amikor nálunk járt és arról fabulázott, hogyan gyerekeskedett ebben a házban! – ámul el magában Julianna.

Sőt jön neje, Bruna is kezében egy nagy kulcsosomóval! Megmutatja az ő saját grottájukat, ami éppen a volt külső várfal kezdeténél található a közelben... Nagy a közös örömködés!

– Még soha eddig nem engedett ide be bennünket...

Aztán nyílik egy másik zár is, és még megmutatja a szomszédos, kiglancolt orvosi rendelő melletti méretes grottát is... Ugyancsak a volt külső várfal vonalában, az ellenkező oldalon.

– Bár ne tette volna... Micsoda hideg, rideg, hűvös, penészes, ormótlanul nagy mélység!

Most már a félelem tükröződik a meghökkenett szemekben.

Aztán Bruna mesélni kezd... Ezzel megmutatja azt is, milyen volt egykor az élet itt... Fent, velük szemben, a várfalon belül az istállók pont a szomszédságunkban álltak. Juliannáék mellett most felújításra vár ez a hatalmas kőfal. (Engedélyezett már a beépítése...) Előtte a gyógyvizes fali ivókút a szoborral. A mára omladozó tető alatt egykor a sok-sok állat szálláshelye volt... Itt a belső várfal mellett játszadoztak a gyerekek... Bölcsen emlékezik mindarra, ami itt a múltban történt... Megelevenedik ötven-száz év... S megerősödik a bizalom és barátság.

Ötven-száz év! Amihez az idegenek, vagy a fiatalabbak, a frissen beköltözők nem sokat tudnak hozzáfűzni. Még a mindig csinos Ambra vagy a mindig elegáns Rosita sem.

Csak Guido és Pietro, aki lapátot hoz ajándékba, hogy a sok mázsányi törmeléket Juliannáéknak legyen mivel kiszedni a saját barlangjukból! Mert most már lát fantáziát az ajtókivágásban, a kőfal kibontásában is... Ők is grottatulajdonosok lettek! Birtokolnak

valamit a visszafoglalandó múltból! Ami a vár történelmét kutató és megíró főépítésznek szíve csücske régóta. S az lett ma is!

...gatta ci cova... gondolja sután Julianna, mielőtt elköszönnek a búcsúzáshoz érkező, most is gondosan, fessen öltözött olasz bárátaiktól Rositától, Ambrától, Guidótól.

– A presto! A più tardi! Addio! (A találkozás reményében! Isten veletek!)

Puszi a bátor Reginának, akivel a nagy kalandot anno együtt választották, és aki marad még kint, új „második otthonában” a nyár további részében.

Elindulnak haza, Magyarországra.

– ...gatta ci cova...? Egészen ráéreztem ma már az ízére... Valami el van itt rejtve mindig?

Furcsa csoda! Mint a „kisujj axonometria”. Nagy kérdés mit mutat meg és mit takar még el előlünk!

– Mi lesz, mi legyen a mi eddig lefalazott barlangunk sorsa?

Pietro már fejben készíti az építési engedélyhez szükséges terveket...

A fekete macska az olasz kultúrában gyakran a gyanakvás szimbolikája... Ül a tojások mellett... Olyasmit sejtet, ami nem úgy működik, ahogyan kellene, amitől kissé elhatárolódhatunk...

Igazi próbatétel jó magyarnak maradni. Itt, itt is. De az lehet, bárhol is vagy a nagyvilágban.

Magyar szívvel... Ha igazán szeretnek, mint ahogyan bennünket itt...

S mi őket itt...

ZUGGÓNÉ JAKABFY HAJNALKA:

Erdők, mezők világa

Erdőről, mezőről gondolkodom éppen,
Mily emlékeim vannak, azt most felidézem.

A réten egykor – úgy tíz éves lehettem,
Mici tehenünket éppen legeltettem.

Mivel azon délutánon melegen sütött a
nap,
Letettem a füre piros kardigánomat.

S elmentem a rétre vadvirágot szedni,
Kedvenc margarétát – egy csokorba tenni.

Amint számolgattam kedves virágomat,
Eldöntöttem éppen – no, elég lesz ennyi!
Megnézem most már legelésző jószágomat.

Odapillantottam hol legel a tehén,
S ami szájában volt, rájöttem, hogy enyém!

Piros kardigánom rágcsálgatta éppen,
Rákiáltottam! – teszed le szépen!

Megijedtem, hogy most mi lesz velem
Kedvenc kardigánom – én ezt nem engedem!

Szájából kihúzni, ráncigálni kezdtem,
Valahogy sikerült, de ezzel elkéstem.

Megannyi foghely, lyuk viritott rajta,
Ó, mit csináltál Mici, te Istennek barma!

Ez történt valaha akkor ott a réten,
Sosem gondoltam én, hogy ezt elmesélem.

Aztán hogy milyen szép ősszel az erdő,
Iskolaigazgatónk mutatta meg, úgy hívták,
hogy Gergő.

Élővilág óra volt akkor éppen,
Kisétált velünk az erdőbe szépen.

Megnéztük akkor a természet csodáját,
Hogyan öltözteti át az erdő minden fáját.
Zöldből lett a sárga és aranyló barna
Lilás árnyalatot is kapott sok-sok fa fajta.

Nemcsak gyönyörködtünk, dolgozni is kellett,
Gesztenyét szedtünk mi a tanulás mellett.

Hegyes volt a tüske mely kezünket szúrta,
Ilyen volt mindig a gesztenye burka.

Ó, boldog gyerekkor, s az iskolás évek,
A virágos rét, a gyönyörű erdő, ma már
szép emlékek.

Idősebb koromban is szeretem a szépet,
Erdő lombos fáit, a vadvirágos rétet.

Szívem is megnyugszik, ha sétálok benne
Ily értékek nélkül nagy hiányunk lenne.

Azt kívánom hát ameddig csak élünk,
Az év minden szakában keressük a szépet,
legyen sok emlékünk.

Házasság, család, gyermek

E sorokat a házasság hetében kezdtem el írni, miután a Vasárnap reggel hétfégi magazin újságban fő címként ezt olvastam: „Szeretnénk, ha a kislányunk ott lenne az esküvőnkön!” – nyilatkozta egy híres pár. Elgondolkodtam, mily nagyot változott a világ!

Fiatalkoromban, a 70-es, 80-as években is előfordult, hogy esküvő előtt babát várt a pár, de ezt – ha még lehetett – eltitkolták, szégyellni kellett. Megszólták érte őket faluhelyen. Aztán előbb-utóbb kiderült, ezek a

gyerekek koraszülöttek, vagy „korán születettek” lettek.

A szüleim fiatalkorában – a 40-es években – még szigorúbb volt az erkölcsi megítélés, így édesanyánk nemigen tudta, vagy akarta megérteni a világ változását ebben a tekintetben. Ehhez ragaszkodott, egyébként sokat olvasott, művelte magát, az egyéb változásokat értette és elfogadta.

Huszonéves lehettem, amikor egyik munkatársam megkérdezte, hogy anyám – aki fiatalon maradt özvegy – miért nem ment férjhez. Addig el sem gondolkodtam rajt,

nekem így volt természetes. 9 éves voltam, amikor édesapám meghalt. Édesanyám akkor 39 éves volt. Gyerekfejjel öregnek láttam. Apai nagyszüleim gondozása és négy kiskorú gyermek felnevelésének gondja szakadt rá. Persze nekem sohasem beszélt róla, mástól hallottam, hogy négy gyermekkel is férjhez mehetett volna. Azt szokta mondogatni: apátok nagyon jó ember volt, nem tudnék mást elképzelni, és hű maradt hozzá halála napjáig, ahogy azt az esküvőjükön megígérte.

Pedig nem szerelemből ment férjhez a nála 15 évvel idősebb férfihoz. Csak vonzódott hozzá és férjhez „kellott” menni. A többgyermekes családoknál ez természetes volt akkoriban, a 40-es évek derekán. Szerencse, hogy szívében nem volt más, így „megszerette” – ahogy szokta mondani – az apámat. Nővére – a nagynéném – már nem volt ilyen szerencsés, ő már szeretett valakit, amikor férjhez adták máshoz. Így nehéz megszeretni valakit, bármilyen jó ember is legyen az. Szüleimnek kezdetben nem volt könnyű sorsa, de sok boldog nap is jutott a nagy szegénység közepette. Mónika nővérem elsőszülöttként nagy örömet hozott a családba. Aztán Zoltán bátyám – aki fiúként tovább vitte az apai, nagyapai vezetéknevet – igazi „férfigyerekként” sok csintalansággal, sok rosszasággal lepte meg a szülőket. Fiatalabbik nővérem Magdolna születése a bátyám után hamar bekövetkezett. Ő mindig csendes, kissé beteges gyermek volt.

Az én születésem – negyedik gyermekként – nem egyértelmű érzéseket keltett. Nagymamám vigasztalhatta édesanyámat: „egy asszony annál derékebb, minél több gyermeke van!” A jó szavakért édesanyám hálás volt neki, rágondolt akkor is, amikor nagymamám két fia elvesztése után – kisebbik fia a háborúban esett el, és édesapám, aki betegségben hunyt el – zavart elmével faforgácsot tett a levesbe. Azt gondolta, a nagy fájdalomtól nem tud már úgy gondolkodni, meg kell neki bocsátani, hiszen a jó Isten lehet, hogy azért adta neki ezt a keresztet, hogy jobban elviselje az életet.

Nagymamánk az utolsó, betegségben töltött évei kivételével nagyon jó ételeket tudott készíteni. Az egész családot ő látta el saját sütésű házikenyérrel. Amikor megjelentek

az unokatestvéreink – velük együtt kilencen voltunk – a nagy házikenyeret magához szorítva szelte, aztán kente meg zsírral, lekvárral. Örült, ha minden éhes szájnak jutott belőle.

Aztán nagymamám és nagypapám is ápolásra szorultak. Édesanyám gondozta őket. Mikor nagymamám már ágyban fekvő beteg lett és édesanyám vitte be neki az ételt, az ajtó előtt felsóhajtott, hangtalanul kérdezve az Urat – Istenem meddig tart még ez a szenvedés? Bevitte az ételt, a nagymamám – akivel akkor már nem lehetett kommunikálni – felült az ágyban és hangosan, érthetően annyit mondott. „Két év!” Édesanyám majdnem leejtette a tálcát a kezéből. Mit jelent ez? Válasz az ő ki nem mondott kérdésére? Mi lesz két év múlva? Ő hal meg? Vagy milyen módon fog történni, hogy vége lesz a szenvedésnek? Nagymamám fél év múlva meghalt. Két év múlva a nagypapám távozott az élők sorából.

Mónika nővérem házassága maga volt az

álom. Jött érte a herceg fehér lovon. /Halványsága Skoda autóval/ Megismerkedésük összefügg édesapám betegségével. Amikor a zalaegerszegi kórházban lemondtak róla – leukémiás volt –, édesanyám Budapestre szállította, reménykedve gyógyulásában. Nővérem akkor 17 éves volt, ő látogatta meg, mivel édesanyám nem tudott otthagyni bennünket. Egy családnál kapott szállást, a későbbi sógoroméknál. Nagy szerelem, aztán házasság lett belőle. Sógorom az udvarlási időszakban, sokszor kísérté dalával a rádióban megszólaló slágert: „Szeretlek én, csak jöjj vissza hozzám, Szeretném lázasan csókolni újra a szád”

Nagy szenzáció volt akkor a faluban, hogy sógorom a szüleivel együtt autóval jött Pestről. Ritka volt az autó akkoriban. 12 évesen én is ilyen vőlegényről álmodoztam.

Aztán amikor a nagy lakodalom után elköltözött a nővérem, nagyon megsirattam. Éreztem, már semmi sem lesz úgy, mint azelőtt volt. De örültem is, mert Mónika jól választott.

Ő legidősebb testvéremként a példaképem. Megértő, kedves szavai mindig szívből jöttek, és jönnek a mai napig is. Ő adta nekem a Hajnalka nevet.

Fiatalabbik nővérem Magdolna követte őt a házasságban, aki falubelihez ment férjhez. Örültem a férjhezmenetelének, de könnyes szemmel engedtem el, amikor elköltözött. Gyermekkorunkban szoktunk vele játszani, voltak testvéri civakodások is. Mivel nem szerette a levesben főtt zöldséget, velem etette meg, mondván: „ez fehér sárgarépa, edd csak meg”! Ő már sajnos nincs az élők sorában.

Zoli bátyám nősülése meglepetésszerű volt. Középiskolai volt osztálytársamat, barátnőmet vette el. A kapcsolatot egy ideig titokban tartották, aztán házasság lett belőle. Őt is nehéz szívvel engedtem el. Rágondolok sokszor: mennyi szeretet volt abban, amikor „kishúgomnak” szólított.

Az én esküvőm egyáltalán nem olyan volt, amilyent megálmodtam. A falu templomában, hófehér ruhában, a rokonság és falubeliek körében szerettem volna. De nem így

történt. Amikor már jegyesek voltunk, behívtak bennünket munkahelyünkön az akkori főnökeink – külön intézménynél, de mindketten tanácsai dolgozók voltunk – és közölték, ha templomi esküvőnk lesz, akkor megszüntetik munkaviszonyunkat.

Mit csináljunk? Ez a fenyegetés a 70-es években nem volt egyedülálló. Unokanővérem pár évvel korábbi templomi esküvője miatt, nem lehetett tovább művelődési ház igazgató.

Egyértelmű volt, hogy valaki, vagy valakik figyelnek bennünket. Később megtudtuk, hogy a falubeli KISZ titkár feladata volt, hogy jelentsen. Így került tudomására munkáltatóknak, hogy jegyes oktatásra járunk.

Megszerveztük a polgári esküvőt a megyeszékhely anyakönyvi hivatalába, ahova a faluból külön busszal mentünk be. Az egyházi esküvőt pedig előtte egy héttel megtartottuk Budapesten a nővéremék segítségével. A munkahelyünkön ezt nem tudták meg. Biztosan nem számítottak arra, hogy az egyházi esküvő a polgári esküvő előtt lesz.

A házasság komoly döntés. Mégis fiatalon csak vágyódunk rá, elképzeljük, milyen lehet. Egymás szeretete, tisztelete nagyon fontos. A mindennapok küzdelme, a nehézségek kezelése, a gyermekek születése egygyé kovácsolják a családot.

Visszatekintve az elmúlt 45 évre úgy gondolom, hogy a házassággal és gyermekekkel együtt lett teljes az életem. No és az unokák! Kiknek létezése semmi máshoz nem fogható.

„Az unoka olyan, mint egy gyógyító drága kövecske, ha veled van és nálad, boldog leszel tőle örökre”.

DR. PACZOLAY ILONA:
Februári tavasz

Óvatosan lépked a gólya a hóban,
gondolja magában: valami nem jól van.
Ezrével díszeleg hóvirág, tőzike,
csodálja útjában szarvas és őzike.

Felvidítja kedvünk, hogyha kirándulunk;
parkerdő szélibe el-elvisz az utunk.
Korán jött jó idő s a melegrekordok
sorjában megdőlnek, de nőnek a gondok.

Mi lesz, ha a fagyok rügyeket, bimbókat
is elpusztíthatnak, fákat, virágokat?
Csak jó hótakarót áhítottunk volna,
december, január, sajnós, ezt nem hozta.

Két év sem adott meg kívánt békességet,
csak a vírusjárványt, s drága eleséget.
két éve is elmúlt, kitört a háború!
Ukrán-oros fronton a helyzet sanyarú.

Tömegkatasztrófa, kelet | földrengés,
síró milliók és emberi szenvedés.
Egy szomszéd kislányunk mondta egyszer,
régén:
„fölfordult a világ!” és ez most van, éppen,

Mikor minden jó szép, már ki van találva,
az ember csak pusztít, s romhalmaz
utána!

Sokka] többen vagyunk, kik békét
akarunk,
tovább gyümölcsözzön minden ősünk, s
nyarunk!

Tanácsolom

Szeretve tiszteld a léted,
a bonyodalmakat így jobban megérted.
Folytassad szeretett munkád,
feszültségeidet is jobban feloldják
azok, kik melletted állnak,
segítenek, szeretnek, várnak.
Tanuld, mit rád hagytak ősök,
szelíden teljen sok ősöd,
Telik a tél is, ha várod,

teljesül véle sok álmod.
Használd kijobban az ébren léteidet,
maradandó dolgok, hogy beleférjenek.
mindazt, mit feleslegesnek találsz,
hagyd el,
így lényegesen hasznosabbá válsz.
Hidd el.

Késő felé

Nem fogom soha megtudni
hogyan halnak meg a boldog házasok;
nem az hal meg egyedül, boldogan,
akinek háza sok.

Hogyan halnak meg üres városok?
A szegények, táncoló gazdagok?
Hogyan halok meg én majd, nem tudom.
talán egy magányos alkonyon.

Mit szeretnék

Szeretnék
Narancs lenni a szádban,
konyhakés a kezemben,
gondolattüske az
Eszedben.

Éjjeli dárídó

Életre kel a zokni, táska
mikor már alszik sok babácska.
Éjjeli himnuszt mind dalolnak,
vigyázva álmát álmodóknak.

A szőnyeg is felcsavarodik,
TV-vel vígan mulatozik.
Hajkefe, szappan áradozik,
tisztálkodásról tanácskozik.

A faliszőnyeg ábrándosan
néz rá alvókra, komótosan.
Ez az ő idejük, ilyenkor frissülnek,
adomáznak, folyton csak derülnek.

Például: nézd, mosolyog álmában Tercsi!
Párna, szekrény, ágy, nem felejteti.
Vagy: Palcsi szorítja párnáját,
s mélyen szuszog, vigyázd csak álmát!

Hosszú az éjjel, ekkor élednek,
táncra kelnek vázák, faliképek.
Minden tárgy mozog, vidáman beszélget,
megbeszélnek minden! nappal mik törté-
tek

Melyik gyerek volt jó és melyik csintalan,
hogyan segítenek holnap annak, ki bajba
van,
hogyan mutassanak rá, mit is kéne tenni,
ne csak alva legyen jó például Fercsi.

Táncolnak még ruhák, de csak igen
halkan,
ne zavarja őket sem megperdült paplan.
Végül: vidám kacaj, sok megfejtett álmon
és a kívánt sok-sok beteljesült vágyon.

Mi volt hát éjszaka? Hold is világított,
csodásan ragyogtak az égi csillagok,
ők voltak tanúi éji dáridónak,
talán spéci táncot roznak ők is holnap!

POLGÁRNÉ DOLNAI KLÁRA:
Adventi reggelek

Még alszik a ház,
csak az édesanyák
szorgoskodnak csendben,
szelíden,
hogyan az alvók álma
szép maradjon,
igaz legyen,
és mire a Nappal felkelnek,
minden-minden a helyén legyen:
kenyér az asztalon,
tej a bögrében,
tisztaság a lélekben,
és végtelen szeretet a szívekben.

Az apák

Az igazi apák, akár a fák olyanok,
olyan bölcsök, olyan hallhatatlanok,
erőtől duzzadnak és hatalmasak,
föléd mégis gyöngéden hajolnak.
Játszhatsz vele és kérdezhetsz,
ők mindig, mindenre ráérnek,
az együtt töltött örömperc
idővel mind tudássá érnek.
Engedékenyek, de féltve kísérik
akár a csillagok,
ha boldog vagy, ők is boldogok.
Amikor kell, titkot tartanak,
hű szövetségesek a bajban,
szelíd hangjuk szinte zenél,
szavuk nem csak a lélekhez beszél...
És amikor hullnak a falevelek
és az élet egyre nehezebb,
nem szitkozódhatnak,
nem is sírnak,
de szívünkben ürességet hagynak.

Köszönővers Piroskának

Tenyereimben lapul egy „tölgyfagyerek”,
huncut szemekkel tekint rám,
te találtad fent a hegyen,
s nekem adtad, vigyázzon rám.
A makkot naponta kézbe veszem,
örömmel szalad szívemen át,
mosolyunk nem kophat el sosem,
köszönöm drága unokám.

Madárdal

Keresem a gyönyörű hangú
madárkát,
figyelem az ágak között
a zöldben,
önfeledten dalol, dalol
dalolja, milyen szép az élet –
ne szégyellj te is megállni
csodálattal telve,
az öröm csíráját ülteti
megfáradt szívedbe!

A fák beszéde

Tudod, hogyan beszélnek a fák?
Amikor önfeledten fúj a szél,
ágagancsuk összeér,
és a rengeteg faág,
egymás szavába vág,
akár a bábeli zürzavar,
elnyomja a nagyvárosi utcazajt.
Csak lépj túl a város peremén,
csak állj meg az erdő közepén,
csak emeld tekinteted az ég felé,
és meghallod, mit mondanak a fák,
és megérted, mit üzen a szél.

És újra ősz

És újra
az ősz dereng,
átnyúlik ujja
a nyár felett,
októberi fény
színezi a tájat,
arany köntöst
kölcsonöz a fáknak.

És újra
az ősz neszez,
valami furcsa
halk zene,
levelek hullnak

zizegve a mélybe,
fájdalom költözik
az ember szívébe.

A dicső természet

Egy sóhajnyi szellő
egy maréknyi csönd,
egy falatnyi felhő
egy morzsányi föld,
egy szálkányi erdő
egy tépésnyi zöld,
minden mi fennkölt
a természethez köt.

KOZMA FERENC:

Felvidéki magyar család megpróbáltatásai

*„Hogy mi öli meg az emléket?! Nem az idő,
nem a felejtés, kizárólag az emberi jellem!
Pontosabban annak hiánya. Amikor szem-
besülünk az adott személy valódi énjével,
és már nem tudjuk hozzákötni az elmúlt szé-
pet!”*

[Nemes Andrea]

Az ember véleményét, érzéseit nehéz ka-
ranténba zárni. Van elég baj a világban
tudom talán igaz, hogy most nem aktuális
a múlt sérelmeit az emlékeket idézni, de
felejtetni nem szabad. Igaz történet követ-
kezik.

Százéves hazugság, hogy a Sátorajúj-
helyen át csörgedező patak egy hajózható
folyó. A Trianoni béketárgyaláson diktáló
nagyhatalmak elhitték a csehszlovák tár-
gyalópartnereknek, hogy a Ronyva patak
egy folyó. Megszületett a döntés akkor le-
gyen ez a Csehszlovákia és Magyarország
között ez a határ. Később a II. világhábo-
rú után ezt Párizsban megerősítették. Így
aztán Sátorajúj hely várost kettészaki-
tották. A nagyobb rész a magyaroké lett a
kisúj hely pedig Csehszlovák, illetve szlo-
vák terület lett.

A felvidéken élő magyar lakosságra rásü-
tötték a kollektív bűnösség bélyegét és
megszületett a döntés a kitelepítésről. Mit
is akartak? A német és magyar nemzeti-
ségű lakosság teljes kiűzését a tiszta nem-
zetállam megteremtését. A deportáltakban
sokáig élt a remény, hogy a Magyarország
segít. de nem így történt. A diplomácia
csődje az a három év, ami alatt 1946-1949-
ig a lakosságcsere végbement. Egy monda-
tot illik szólni arról is, hogy már 1945-ben
Csehországi területekre kényszerítettek
sok felvidéki magyart szolgálni, cselédként
dolgozni igaz, hogy pár év után a legtöb-
ben 1949-ben visszatérhettek a volt lakó-
helyükre.

A történetem főhősét feleségem legidősebb
nővérét és családját a szülőfalujukból ka-
tonai teherautón vitték Sátorajúj helyre
úgy, mint a többi hontalanná vált Bod-
rogközi embert 1947 és 1949 között Egyik
napról a másikra idegenek lettek a szülő-
földjükön. Cseh katonai teherautó konvoj
vonult a falu utcáján és vitte azokat az
ingóságokat, amelyeket a kitelepítő állam
csendőrsége engedélyezett a családnak.
Sátorajúj helyen, télen fűtetlen marha-
vagonok várták őket, a fiatal, idősét gyer-
meket várandós anyát vagy beteg embert,
semmi nem számított.

Fiatal házasok voltak és ők is megkapták
azt a fehér cédulát, amivel kitoloncolták
őket. Három napot kaptak arra, hogy pár
használati eszközt élelmet magukhoz ve-

gyenek Lakosságcsere néveztek ezt a politikusok. A legfőbb bűnük, hogy nem vallották magukat szlováknak, nem írták alá az erről szóló zöld dokumentumot ragaszkodtak a magyarságukhoz ezért felkerültek arra a névjegyzékre amit naponta dobpergés közepette a kisbíró kihirdetett mely a távoli ismeretlenbe repítette őket Hajósrá majd Kalocsa-külterületre stb. Amikor a teherautók a Sátoraljaúj helyi határ sorompóhoz értek a fiatal férj ott könynyezve nagy lelki fájdalmat érezve utoljára ráborult a határsorompóra és ott megfogalmazta, hogy soha többet a szülőfalujába nem tér vissza Ezt meg is tartotta. A majdnem új házukba a Magyarországról szlovák telepeselek beköltöztek

A történetem főhőseinél, akik hontalanná váltak a szülőföldjükön a megpróbáltatások csak ezután kezdődtek. Ígértek nekik egyenlő bánásmódot ugyanolyan minőségű és nagyságú házat, de egy rozoga nádfelees vertfalú vályogházba költözhettek be egyetlen szobába komfort nélküli lakás

volt ez. Az új hazában ígértek kártérítést, de egyetlen fillért sem adott sem a magyar sem a csehszlovák állam Az így távozó magyarok otthagytak komfortosabb házaikba pedig boldogan költöztek be az önként áttelepülő magyarországi szlovákok. Sok év után, amikor látogatóba mentünk hozzájuk láttam a szülők és az akkor már öt gyermek szomorú sorsát helykeresését.

A kitelepítetteknek sokféle hátrány között nem adtak éveig útlevelet nem utazhattak a szülőhazájukba s anyagilag is nagyon nehezen vészelték át az ötvenes éveket. Valamivel jobban éltek az odaát maradt reszlovakizált családok, de sokáig lehajtott fejjel jártak kisebbség lettek A szülők batyukkal a hátukon szökve jöttek mentek a határon, hogy segítséget vigyenek a gyermeküknek. Nem lehet elmondani azt a fájdalmat, amit megélt az a 76616 kitelepített ember. Kollektív bűnösség alól még egyetlen kormány sem mentette fel ezeket a vétlen családokat, embereket, pedig már alig van tanúság tevő.

Mi az élet értelme?

Hogy is van ez? Nem kértük, de ajándékba kölcsön kaptuk az életet. Egyszer csak megkérdezzük magunktól. Miért is élek? Mielőtt legyint valaki, hogy ez filozófiai kérdés megnyugtatom -ha hallgat rám, -hogya ez valami más. Ezt egyes egyedül saját maga tudja megválaszolni. Mindenki valamiért születik e földi világba, de ne sürgesse a kérdésre a választ. Évtizedeknek kell eltelnie, hogy valamit sejtessen önmagáról arról az emberről, akivé vált. A konkrét utunkon egy belső és külső értékeket rejtő batyuval indulunk aztán tapasztalunk, tanulunk az élet iskolájába járunk. Lesznek leckék, amihez kevés a tudásunk és ilyenkor kudarcokat élünk meg. Rájövünk, hogy sokféle természeti és társadalmi törvényt hétköznapi szabályokat kell— mint kapaszkodókat— használni.

Gyakran kiderül, hogy valahol megrekedtünk ebben az iskolában és nem leszünk urai az időnek és a sorsunknak. Én azt mondom minden életkorban lehet még tanulni nem iskolás módon. Bármit létre-

hozhatunk, de előtte fejben kigondoljuk, aztán megteremtjük. Ezt nevezem a szellemünk teremtő erejének. Mennél több a tapasztalás a tudás annál szabadabban kreatívabban alkotunk. Az értelmi erőnk a törvények és szabályok alkalmazása az akaraterőnk és kitartásunk csodákra képes segít a földön való két lábon álláshoz az úton való biztonságos haladáshoz. Azt akartam mondani, hogy nem elég éjjel nappal agyon hajszolni magunkat a több és több pénzért mert féltő, hogy az élet drága kincse az egészség kerül veszélybe és akkor minden odavész. Észre kell tehát venni, hogy egyetlen állandó van az életben: a változás Azzal zárom e rövid írásom, hogy hiába van valakinek sok tudása, ha nincs szeretni tudása.

Ezt a két kulcsot érdemes átgondolni. Mindenki rájön, hogy ki is ő maga milyen a sorsa mennyi a szellemi teremtő ereje birtokosa mert ettől is függ az adni tudás képessége is Lényegében ez egy befelé utazás önmagunk felfedezése, ami csak másokkal együttműködve sejteti élete értelmét az egyszerű és megismételhetetlen sorsát

A Nagymama különleges eljegyzési gyűrűje

Azt tartják – és ez igaz, is – hogy a jegygyűrű a legromantikussabb ékszer. Több ezer éves történetek tanúskodnak arról, hogy aki ezt kapta elkötelezte magát azzal, aki adta, mégpedig örökre. Történetem főhőse is így tekintett erre az ajándékra.

A nagymama elmúlt már 65 éves, amikor az elsőszülött unokája 18 éves lett. A távoli Angliából telefonhívás érkezett melyben egy közeli örömteli találkozás lehetősége sejlett fel. Nagy volt a készülődés a nagyszülői házban. Előtte a nagypapa és a nagymama szokásos beszélgetései témái között felvetődött, Mit adjunk ajándékot a lányunokának? Pillanatok alatt megszületett a döntés. Előkerültek a már régóta nem használt aranygyűrűk közöttük a jegygyűrű. Amikor az ékszer kikerült a díszes társaságból illedelmesen elkészönt azoktól a másiktól

Emberhez méltó módon megöregedni

Nem hagyjuk magukra őket. Olvasom és tapasztalom, hogy egyre több idős ember már elmúlt 80 éves. Nem tudom, hogy határára vagy sem. Azt látom, hogy kistélepléseken a szépkorúak száma növekvő tendenciát mutat. Így van ez abban a közösségben is ahova tartozom. Várták, hogy a templom kívül legyen, egy hely, ahova időnként eljárhatnak.

Eleinte összekapaszkodva sétáltak a nyugdíjas klubba. Mostanában már a falubusz hozza viszi őket. No meg a jóbarát, jószomszéd, ha ráér. Nagy figyelmet és tiszteletet kapnak, amikor együtt vagyunk. Természetesen, hogy a kapuban várom és köszöntöm őket. A házi gondozó is fiatalon beiratkozott a nyugdíjas klubba, mert úgy érezte neki ott a helye, ahova a gondozottai eljárnak. Segítőként, biztonságot adó támaszként van jelen. Természetesen kiveszi a részét a közösségi programokból is.

Amikor egyre ritkábban otthonaikat elhagyják akkor vagy orvoshoz, vagy a templomba vezet az útjuk. Kapaszkodnak a telefonok-

a karikagyűrűktől. Akkor még nem tudta, hogy milyen hosszú út áll előtte. Ünnepléses átadás következett. A nagymama az érzelmekkel átítatott gyűrűt örömkönnyek kíséretében felajánlotta az unokának, aki gyengéden tiltakozva, de elfogadta. Hosszú idő telt el azóta mindenki örömmel csendesen hordozta a szívében a nagykorúság emlékére adott, illetve kapott ajándékot. A napokban egy újabb találkozás alkalmat adott arra, hogy a nagy megkérdezze megvan-e még a jegygyűrű? Az unoka felemelte a kezét és mutatta. Nézd Mami ebben az új gyűrűben beolvastva csillog a teáltalad adott aranygyűrű. Hatvan év telt el azóta amióta a nagymama először próbálgatta a gyűrűsujjára felhúzni. Az unoka iránti feltétlen szeretet örökre elköteleződés jelképévé vált az ajándék és új történetben lett az eljegyzési gyűrű különleges kísérő. Örömkönnyek jelezték, hogy azok akkor nagyon boldog pillanatok voltak.

ba a távoli helyeken élő gyermekek, unokák hívásait várják. Ünnepek számukra, ha meglátogatja a család őket. Ki is tesznek, magukért finom kedvenc ételeket főznek a vendégeknek. Büszkék arra, hogy még tele van az éléskamra befőttekkel, savanyúságokkal. A mozgásukban egyre inkább korlátozottak, de nyitottak a világra.

Ünnepnap lett a havonta egyszeri találkozás a klubban. Ilyenkor türelemmel szépitkeznek a fodrásznál, Keresik a ritkán előkerülő ruhákat a szekrények mélyén. Örülnek, hogy van hova felvenni. Amióta közösségbe járnak, kicsit másként beszélnek, gondolkodnak, kérdeznek. Örömteli várakozással telik egy két nap. Boldogok, ha születésnapjukat, jeles évfordulókat együtt ünnepeljük. Meglepetésként megsütik a kedvenc süteményeket és megvendégetnek.

Kicsiny magból indult ki a növekedés. A hosszú élet titkait őrzők a szakadatlan áramló időben nehezen viselik a gyermekeiktől való távolságot, de az önkormányzat a házigondozó, a házi orvos és a nyugdíjas klub is segít emberhez méltó módon megöregedni.

Tántorog a világ

Az életünk órája körbe-körbe jár
Ki tudja merre van az irány?
A lét hallgatása most nagyon hangos

Nem látják?
Tántorog a világ
Lassan elpusztítja önmagát

Nem hallják?
A csend megfoszthat mindentől
Az élettől

Szép is lehetne ez a világ
Ha az emberi hang elnyomná a fegyverek
zaját
Reményekkel hallgatnánk szívünk szerető
dalát

Úton vagyok

Sok éve már, hogy úton vagyok
Lassan húsz éve csodás tájra leltem
Ahol élek kicsiny falvak bújnak meg a
dombok ölében

A zalai táj természetközeli világa már az
enyém
Bazaltorgonák zenéjét hallgatom
Ámulva nézem a tavasszal fehéren világító
„hegyeket”

Vendégváró, vendégszerető világ ez
Itt nincsenek gyárok
Errefelé nem járt sohasem a vonat

Tévelygő gondolataimnak egyetlen árnya
A fiatal lelkeknek hiánya
Nem látom a holnapot a mába

Lámpás akartam lenni

Mosoly nélküli gyermek arcokat láttam
Megfagyott lelkek vettek körül: mert
Valakik ellenük vétkeztek

Földi mennyországot teremteni szegődtem
Oda, ahol a sérült lelkek
összekapaszkodtak: mert
Valakik ellenük vétkeztek

A tudás fájáról két kézzel szórtam a
kincseket, de
Lassan nyúltak utána: mert
Valakik ellenük vétkeztek

Más szemmel nézték a világot
Otthonukban a jót nem látó szemüveget
hordták, mert
Valakik ellenük vétkeztek.

Tévelygők voltak ők, útkeresők,
De mindig mindenhol szerethetők
Próbáltam pótolni a pótolhatatlant

Tanítottam mosolyogni, hinni az elérhető
világban
Fürdettem őket szeretetben, hitben
Lassan lángra gyúltak a szívek annak
ellenére, hogy
Valakik ellenük vétkeztek

SALAMON GYULÁNÉ:

Erdő, mező világa

Hideg téli szél kergeti a havat,
mely puha és befedi az utat.
Az erdő még alszik mélyen,
zúzvara a fák tövében.

Szép az erdő, télen is szép
a levegője aranyat ér,
ha nagy sétát teszel benne,
a vírusokra gyógyír lenne.

Ne bántsod a fát, hisz „ő is érez”,
Lételeme az életünknek.
Ha kivágtad, pótolod is azt,
hisz a meleg tőle árad.

Ózike keresgél füvet a hó alatt,
olyan éhes már a hasa.
vagyakozva néz az égre,
mikor lesz már jó falat?

Mókus néz ki az odúból,
fogytán van már a mogyoró,
de hiába a sok panasz,
várat magára a tavasz.

Az erdészház szegletében
kis nyuszika didereg,
nem véd meg a puha bunda,
ha tetőt jégcsap mered.

Deresek a fák ágai,
Még a szemünk is káprázik.
A nap besüt az ágat felett,
érkezik a várt kikelet.

Kikandikáló napocska
elolvasztotta a havat.
Kinyílt a hóvirág,
telis-tele a határ.

Lanyha szellő lengedez,
a természet ébredsz,
virágzik a mogyoró,
az „új tavasz” indító.

Erdő-mező közt megbűjlik
egy védett álmvilág,
séta közben lelkünket
mély melegség járja át.

Nyitnikék-nyitnikék
éneklük a széncinkék,
az egész erdő hófehér,
pedig nincs már hófedél.

Tavaszdik, lágy az idő,
a fákon a lomb is kinő,
Énekel a pacsirta
hangja kelti a magokat.

Zsibavirág, pipitér
tündökölnék, jaj, de szép!
Ámulatba ejtenek,
felejtetik a telet.

Kispatakban béka brekeg,
itt a tavasz, nem kesergek,
Itt van már a jó idő,
örül gyermek és felnőtt.

KARÁTH ISTVÁNNÉ:

Esőre várva

A tikkadt föld
epedve nézi a kék eget,
várja, hogy az Úr mikor küld
esővel teli, sötét felleget.

Mikor megered,
a föld szomjasan issza
az első cseppeket,
az ég csatornája megrepedt.

Az esőtől felfrissül az
erdő, mező,
kérődző állatokkal
teli a legelő.
Szirmát kibontja
ezernyi virág,
lágyszellő elviszi
bódító illatát.

Dupla szivárvány

Istenem mikor múlik el
ez a tikkasztó meleg?
Már látni az ég alján
tornyosuló, fekete felleget.

Feltámad a szél,
megdörren az ég,
hatalmas zivatar
közeleg felénk.

Elered az eső,
megjött a felmentő sereg,
a tikkadt, száraz földek,
isszák a súlyos esőcseppeket.

A felhőkből előbukkan
egy kósza napsugár, s
az égen megjelent
egy dupla szivárvány.

Fellélegzik a mező,
zöldül a határ,
újra mézzel telik
az üres méhkaptár.

Felfrissült az idő végre,
feltekintünk a csillagos égre,

köszönjük az esőt,
hálát adunk érte.

Életadó eső!

Utolsó pillanatban megjött
Istennek áldása,
életadó eső hullt,
a kókadt fűre, fára.

Enyhe szellőben hullámzó
búzamező széle,
fejét bólintgatja
búzavirág kékje.

A pipacsok virága
a szélben felé int,
megjött az eső,
feléledtünk megint.

Felfrissült a levegő,
madarak isszák az eső
életadó cseppeit,
köszönjük-köszönjük, éneklük mind.

Smaragdszint ölt
az elsárgult erdő, mező,
elhozta az enyhet
a drága Teremtő.

Csendes eső hullik
a tikkadt, szomjas tájra,
felhangzik az égit
a madarak trillája.

Őszi munka a mezőn

Húvösek a hajnalok
bár erőlködik még a nyár,
rozsdás ruhába,
ködbe burkolózik a határ.

Kezdődik a szüret,
szorgos kezek szedik
az ízletes, tömött
szőlőfürtöket.

Telik a puttony,
zeng a szedők éneke,
odalenn a présnél,
csordul a hegy leve.

Gazdasszony kínálja,
jöjjön kend már igyék,
kóstolja meg komám
a szőlőnek a levét.

Szedik már a diót,
potyog a gesztenye,
hajladozva mondják,
sok munka van vele.

Krumpliszedés, szüret,
kukoricahántás,
hátravan még komám
a mezőn a szántás.

Most még sok a munka
nincsen semmittevés,
hidd el, majd jólesik,
télen a pihenés.

Őszi erdő

Tejfehér köd borítja
az erdő lombkoronáját,
erdő mélyén szarvascsorda
most üli a nászát.

Bögésüktől visszhangzik
az erdő belseje,
bikák vetélkednek
kinek nagyobb az ereje.

Hogy melyik győz?
Az most még talány,
hisz a győztesé lesz
megannyi szarvaslány.

Erdő alján csörtetnek,
röfögnek a vadak,
malackáik éles hangon
visítanak.

Föltúrják a földet
makkot keresgélve,
vaddisznóknak ez
a kedvenc csemegéje.

Lassan felszáll a köd,
előbukkan alóla
a lombkorona
tarka pompája.

Elrepült a gólya,
indul a fecske is,
húvös már az erdő
jobb már nem várható.

Elhúznak messzire
melegebb országba,
ott telelnek ki
a tavaszra várva.

Emberek járnak
görnyedve az erdő alját,
kosarukba szedik
a húsos vargányát.

Van ott mindenféle,
őzláb, galambgomba,
itt-ott már sárgállik
a finom rókagomba.

Elbújik a nap,
jön egy futó zápor,
lemossa a port
a szomjas fákról.

Alábukik a nap,
halvány sugarát
vetíti a tájra, megcsillan
az erdő lombkoronája.

Szabó Gáborné:
A család, házasság,
gyermeknevelés

Mottó: „Amilyen a nő olyan a család, amilyen a család olyan társadalom”

A családdal, mint fogalom meghatározással több tudományág foglalkozik. Vegyünk egy általánosan elismert példát: A család emberek egy közössége, vagy több közösség kapcsolata, ahol a tagok között leszármazotti kapcsolat van. A családot általában vérokonság (vagy hasonló jogi kötődésű) örökbefogadás jellemzi. A családok tagjai általában hasonló tulajdonságokkal rendelkező emberek.

Mint általában minden, a család is egy történeti fejlődésen ment keresztül.

Az ősközösségekben kisebb családok ideiglenesen megtelepedtek a barlangokban. Az évszakoknak megfelelően fogyasztottak húst, magvakat, gyümölcsöket és még gyökereket is. Nem mindig volt étel. A férfi-női szerepek elkülönültek, a férfiak vadásztak, halásztak, készítették az ehhez szükséges eszközöket. A nők a gyermeknevelésben és a gyűjtögetésben töltöttek be fontos szerepet, éppen ezért többet beszélgettek egymással, s a gyermekeikkel is. Körülbelül 10 ezer évvel ezelőtt az ősközösségekben élők letelepedtek.

A letelepedett életformára jellemző a többcsaládos együttműködés és együttélés. A közös termelés a mezőgazdaságban és az állattartásban nagy és jól szervezett család létét igényelte. Leginkább gabonaféléket fogyasztottak. A család feje a családfő. Családfő csak fiúágon öröklődhetett. Az érzelmek még nem foglaltak el fontos szerepet. A házasságkötés nem egyéb mint, esküvő, vagy a vagyonnal.

A férfiak végezték a nehéz fizikai munkát, míg a nők elvégezték a házi és ház körüli munkákat. A gyerekeket "kis felnőttekként" kezelték, hiszen a mai értelemben nem volt gyermekkor. Magas a gyermekhalandóság. Tovább rontja a helyzetet, hogy a gyerekeket a közösség neveli, gondozza.

Főként egyházi oktatásban részesültek. A nagy családok egy élettérben, a születéstől a halálig egy fedél alatt laktak. Gyakran a

háziállatok is az emberek mellett éltek, főleg télen. Nem volt magánélet.

Minden nyilvánosan zajlik, a főúri kastélyokban is egymásba nyíló termek, szobák voltak. A kereszténység elterjedésével a házasság a szentségek szintjére emelkedik.

Ipari forradalom utáni családoknál jellemző az urbanizáció, az ipari munkavállalás. A családtagok külön munkahelyen dolgoznak. A városokban a szülők és gyerekek laknak egy fedél alatt. A nők először állnak munkába munkavállalóként. A munkahely és a lakóhely élesen elkülönül. A családok már csak a szabadidejükben tudnak érintkezni. A gyermekmunka a gyári törvényekkel visszaszorul. A technikai fejlődésével az oktatás jelentősége is megnő.

A lakótér kisebbek és jóval elkülönültebbek, mint korábban. A munkából fáradtan hazaérkező emberek szívesen pihentek és regenerálódtak. Nagyobb szerepet kapnak az érzelmek. Megjelenik az erős szülő-gyerek kötődés. A jogrendszer liberalizálódásával a vallás háttérbe szorul. Lehetővé válik a válás!

A mai, modern családok jellemzője, hogy megjelenik a monogám házasság, esetleg monogám házasságok sorozata. A családban inkább két generációs családok élnek. Jellemző az, hogy a fiatal családtag elköltözik az előző generáció lakhelyéről, és új ott-hont teremt. Erőteljes érzelmi kötődések vannak. Nem jellemző, vagy legalábbis kevésbé a poligámia – a többnejűség, illetve a csoportházasságok sem, de ezek egymás mellett is léteznek. Ezekről önálló dolgot is lehet írni, de a jelen pályázat terjedelme ezt nem engedi.

Nézzük meg, hogyan alakult a Magyarországi népességi helyzet a családok szempontjából!

A honfoglalás idején a letelepedő magyarok száma kb. négyszázezer főre tehetőek, és kb kétszázezer fő már itt él a Kárpát-medencében. A letelepedést a stabilizálódás követte. Az Árpád-ház uralkodása idején a kereszténység felvételével komoly népességnövekedés következett be, melyet a tatárjárás visszavetett. A török hódoltság előtt Magyarország lélekszáma: 3,5 millió. Mohácsi vész, és a 150 évestörök uralom, majd a Rákóczi

szabadságharc kevésbé jelentett stabilitást, a népesség nem növekedett tovább. Mária Terézia uralkodása idején a külföldi telepek pótolják a lakosság hiányát.

A XX. századra a lakosság mintegy 9 millió főre tehető. A népességcsökkenéseket leginkább a nagy világegések, a forradalmak okozták, amikor is a magyar lakosság egy része emigrál Amerikába, Bécsbe, Moszkvába, Nyugat-Európa városaiba. Ez a családok életére is nagy kihatással volt.

A családok életét nagyon befolyásolta a Rátkó-korszak, amikor is abortusz-tilalom miatt sok gyerek jött a világra, akik az 1980-as évek végére értek szülőképes korba. Ekkor az állam beavatkozik a gyereknevelésbe különböző kedvezmények bevezetésével, hogy az akkor még jellemzően – az anyák, gyes, családi pótlék jövedelem kiegészítést kaphassanak.

Az időszakos, robbanásszerű népességnövekedések, ún. „babyboomok”, nem oldanak meg semmit, csak problémákat generálnak: mivel óriási beruházásokra volt szükség – óvodák, iskolák, pedagógusok képzése, melyek a következő szakaszban feleslegessé válnak, illetve megnőtt a foglalkoztatási igény, mert a felnőttek is munkaképes korba kerültek, a nagyobb számban született gyerekek is.

A jelenlegi helyzetre a kétgyerekes családtípus jellemző, mely nem elég a népesség pótlására, kitolódott az anyák életkora, mikorra az első gyermeküket megszülik: mert fontos a karrier, az anyagi javak megszerzése, ma már egy nő önállóan is képes lakást vásárolni, az összes életfeltételt megteremteni.

A család feladatai a háztartásukban élő rokonok esetében:

A családtagok egymásra utaltak, egymásról gondoskodnak.

A család egyik legfontosabb feladata talán a népesség újratermelése, utódok világhozatala, felnevelése. A gyerekek világhozatala és nevelése semmivel sem pótolható érzelmi töltést visz a család életébe.

A család biztosít a tagjai számára stabil, kölcsönös, mentális biztonságot. Ez a biztonság a társadalomnak is érdeke, a nagyobb közösség az egyén érzelmi háttérvilágára épít.

Nagyon fontos, hogy a családban nevelkedő

gyermek megfelelő nevelést kapjon. A gyermek, a család viselkedésében fontos, hogy magatartási szabályok betartása, betartatása megtörténjen, mert a külső szemlélő ez alapján ismeri meg a családot. A családtagnak fontos, hogy érzelmi szállal kötődjön a családhoz, a család tagjaihoz, legyenek viszonzott érzelmek a család részéről.

Ez az intim közösség tanítja meg a család tagjainak azokat az értékeket, ismereteket, normákat, amellyel a társadalomnak megfelelően tud működni, megtanulja más emberekhez való viszonyulást, a család főbb szerepeit – apa, anya, férfi–nő. Egymással szoros kapcsolatban élő családban a felnövő gyermeknek vannak életcéljaik, felnevelkedésük idején odafigyeltek rájuk, irányították életüket, megvédték a kortársak, a tömegkommunikáció nem mindig áldásos hatásaitól őket.

A család közvetíti és egyben alakítja a kulturális értékeket, hagyományokat, egyidejűleg a különböző aktuális információk napi közvetítője, tehát a véleményformálódás egyik elsődleges színtere.

Sajnos egyre többen nőnek fel olyan családi körülmények között, amelyben nem szerepel az olvasás, ismeretszerzés, zenehallgatás, és még inkább beszélgetés a világ dolgairól. Sőt, a digitális eszközök elterjedése miatt még az étkezések idején sem beszélnek egymással, sem a szabadidejükben.

A család a még, vagy időlegesen, vagy már önellátásra képtelenek (kisgyermek, betegek, idősek) gondozásának, ellátásának legtermészetesebb színtere.

Azért a legtermészetesebb, mert a család közel van a gondozásra, ellátásra szorulóhoz, mert akit szeretünk, azt szívesebben, figyelmesebben gondozzuk.

Ma a családoknak az lenne a legfontosabb feladata, hogy tiszteljék, becsüljék az öregeket és használják fel élettapasztalataikat, bölcsességüket. Sajnos a társadalom egyre inkább kivonul az idősgondozásból, vagy hatalmas anyagi, mentális terhet rak a gyermekekre, unokákra. Sajnos, akik az idősekről tudnának gondoskodni, azok néha maguk is komoly anyagi, egészségügyi, lakhatási problémákkal küzdenek.

A múltban a legtöbb család különálló gaz-

dasági egység volt, amelyek működéséhez egy-egy felnőtt férfira és nőre volt szükség, ma viszont könnyebben meg tud élni egy magányos felnőtt vagy egy szülő és gyermeke. Ezért a házasságkötés sokkal kevésbé gazdasági kényszerűség, és a házasság felbomlása sem teremt szinte leküzdhetetlen gazdasági problémákat

Csakis általam felállított családmodellek!

1. KÖGAZDAGÉK – a történelem folyamán mindig is működtek-működnek ezek a családok. Vagy családi örökségből, vagy saját szorgalmukból, a mai korszakban leginkább a digitális világ megteremtéséből származik mérhetetlen vagyonuk. A fejedelmek, akik anyagi javaikat a társadalom javára használták fel, vagy a szabadságharcot támogatták, a társadalom számára hasznos tetteket hajtottak végre. Ma jellemző a luxus, mindentől a legjobb, legdrágább, lakás, autó, jacht, és lehetőleg még drágább. A fentebb felsorolt családi feladatokból jobb esetben mindkét szülő kiváló gazdasági szakember, mindketten napi 24 órát dolgoznak. Ha csak a férj a szakember, akkor a feleség lételeme a wellness, a sport, az utazás, társaságban való megjelenés. Legjobb esetben is a gyermeket vagy hivatásos nevelő, vagy a nagyszülő gondozza, tanítja. A gyermek szintén a legjobb esetben megbecsüli törekvő felmenőit. Rosszabb eset, amikor a gyermek henceg szülei vagyonával, és így társai kiközösítik. Mindig akad környezetükben olyan gyermek, aki saját szegénysége leplezése miatt igyekszik barátkozni az ilyen családból származó csemetével. A felnőtt gyermekük vagy folytatja szülei vagyonterepítő tevékenységét, vagy pedig elherdálja azt. Számomra ezek a családok nem példaképek, szerintem érzelmi sivárság jellemzi őket, szülői feladataikat átadják másnak. A celeb világ tőlem távol áll.

2. JÓ CSALÁDOK, ÁTLAGOS CSALÁDOK – Magyarországon Kiss, Nagy, Reszegi, Balogh, nevű családok, és a külföldi megfelelő elnevezésük. A párkapcsolatuk jellemzője, hogy hasonló a hasonlóval (alkati, lakóhelyi, iskolázottsági, vallási, gazdasági, kulturális téren) alkot egy párt, ugyanis tartós kapcsolat ekkor alakul ki. Az is lényeges, hogy a pár a munkamegosztásban, a család-

dalapításban, egymás elfogadásában, a kölcsönös segítségadásban feltétel nélkül megállapodjon. Minden családtag tevékenyen és kitartóan dolgozik a jó család kialakításában. A család óhatatlanul veszteségeket is könyvelhet el az életben, de képesek együtt megújulni, a kialakult problémákat megoldani. Ezekben a családokban nem jellemző a válás.

Megtartják a család értékeit, biztonságos életkörülményeket biztosítanak, a gyermekek számára a megfelelő családi normákat írják elő, és azt ellenőrzik is. A család rendszerként funkcionál, gazdasági, érzelmi, szociális, kulturális téren egyaránt. A gyermeket önálló személyiségnek tekintik. A háztartási munkákat minden családtag elvégezheti, és végzi is. A nők is lehetnek a munkavégzésben nagyon sikeresek, és az apák is lehetnek érzelmesek. A jó család képének kialakításában nem biztos, hogy a média segítségünkre van, mert sokszor botrányos családokat, vagy idealisztikus dolgokat közvetít, melyet inkább tiltani kellene, mint propagálni.

3. BETEG, SÉRÜLT CSALÁDTAGOT GONDOZNAK, HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK.

Az ilyen családoknak mindennél nehezebb dolguk van. Fogyatékos személyt (értelmi, hallási, látási, beszéd, mozgás) ápoló családoknak, ahol a gondozott állapota sajnos az életük során inkább romlik, mint javul általában az egyik felnőtt családtag fel kell, hogy áldozza magát mind fizikai, mind lelki értelemben. Ez kihatással van anyagi helyzetükre is. Előfordulhat, hogy olyan műtétekre, fejlesztésekre van szükség, melyet a társadalombiztosítás nem fedez.

Nem feltétlenül fogyatékos, idős rokon kell, hogy legyen a családban, ahol alacsony az egy főre jutó jövedelem, és még egészségtelen lakáskörülmények között élnek.

További hátrány, ha alacsony a szülők iskolai végzettsége, sivár érzelmi világ, helytelen életmód.

Az állam igyekszik gondoskodni ezekről a személyekről anyagi és intézményi segítséggel, de ez önmagában nem, csak áldozatkész családtagokkal lehetséges.

Rossz szociális helyzet, felbomlott család, a szülők alkoholizmusa, kulturálatlan életmód, elhanyagoló nevelés, brutális bánás-

mód, a család laza erkölcsi normái, bűnözés jelenléte a családban kiváltja a deviáns viselkedést, a társadalom által elfogadott normáktól való eltérést. A deviáns személynek szegényes a szókinccse, sivár az érzelmi élete, trágárkodik. A deviáns személy megjelenésében is kirí a környezetéből, sovány, rosszul táplált, elhanyagolt, de divatőrület is jellemezheti.

Csavarog, hazudozik, hiányzik az iskolából. A deviáns magatartás sajnos sérült felnőttet fog eredményezni, aki nem tud beilleszkedni a társadalomba.

A mottóról: „Amilyen a nő, olyan a család, amilyen a család olyan a társadalom”.

Veres Pálné szül. Beniczky Hermin író, pedagógus, iskolaalapító, egy haladó gondolkodású nő volt. Tudást és önbizalmat adott a nőknek, a magyar nőnevelés úttörője volt. Tőle származik a mottó.

A családban a nő szerintem: Férjének a társa, a FELE-sége), számára ő a NŐ. Egy anyának tudnia kell akár egynél több gyer-

MIHOLICS ISTVÁNNÉ VIRÁG VALÉRIA:

„Szívemre vettem...”

Az édesanyám és én. Mindkettőnk története ez. Már özvegy volt, 6 km-re laktunk egymástól. Hetente látogattam, szépen ellátta magát. Aztán az évek folyamán egyre nehezebben nyelt, fogyott, később már az ereje kezdte elhagyni. Vizsgálatokra vittem és kiderült, hogy idegi alapon gégeszűkülete van. Már csak gyomorszondával tudtak segíteni rajta. Senki nem tudta a családban, de még a környezetünkben sem, hogy ez pontosan mit is jelent. 1 hónap múlva meg is történt a műtét. Ebédidőben voltam otthon, amikor telefonon felhívtak a kórházból, hogy délután menjek el, mert megmutatják, hogyan történik a szondás etetés. Mutattak tápot, csövet, langyos vizet. Mondtak légtelenítést, fertőtlenítést, kötözést. Az egészségből nem sokat értettem, csak annyit, hogy ezt ezután nekem kell megcsinálnom. Naponta négyszer – 3 óránként. Senki nem kérdezte meg tőlem, hogy tudom-e, akarom-e vállalni.

Muszáj volt és ez akkor olyan természetesnek tűnt. Az édesanyám az ágyon sírt, én

mekről is gondoskodni. Mind a „hat” kezével egyszerre kell megölelnie hozzátartozóit, gyógyítania a sérült térdet és az összetört szívet. Önmaga meggyógyítása mellett napi 14 órát dolgozik. Mentálisan is a legerősebb a földön, mérhetetlen terhet képes elviselni és legyőzni. Mosolyog, amikor sírni volna kedve, és amikor sír kifejezi bánatát, kétségeit, szeretetét, magányát, szenvedését és büszkeségét.

Szeretete feltétel nélküli, boldog szerettei sikerén, összetörik a szíve, ha egy barát vagy egy rokon meghal.

Összegezve, az ember társadalmi lény. Az ember azonban társas lény, és szüksége van emberi kapcsolatokra. Fontos, hogy a nők feleség – és anyaszerepük mellett tudjanak baráti és közösségi kapcsolatokban, a művészetekben, társadalmi életben, akár a politikában is alkotni, értékeket teremteni. A művelt nő a társadalom számára is meghatározó szerepet töltsön be.

meg mellette. Másnap hazaengedték. Hozzánk kellett költöznie. Külön szobát igazítottunk neki. Ezután soha többet nem mehett haza az otthonába. Csak így tudtam ellátni. Hiába dolgoztam kötetlen munkaidőben, ott kellett hagynom, mert nem tudtam úgy végezni, hogy 3 óránként újra otthon legyek mellette.

Így teltek a hónapok. Eleinte még hizott is. Sétált, olvasott, kézimunkázott, apróbb munkával még a főzésnél is segített. Túl voltunk az első próbatételen. A neheze csak ezután következett. Eltelt 2 év, aztán ahogy idősödött egyre gyengébb lett. A táp nem tudott már mindent pótolni, később már a gyomra sem tudta megemészteni. Egyre kevesebbet mozgott, míg egyszer csak nem bírta meg a lába. Elsorvadtak a lábizmok. Fekvőbeteg lett. Már nem tudott elmenni a mosdóig, a WC-ig, nem bír kijönni a konyhába. Járókerettel tett pár lépést a szobájában, később még azzal sem. Tolókocsit kapott. Mindent a szobájában kellett megoldani. Egyre több időt kellett vele lenni és egyre kevesebb idő jutott a családomra. Megjelent a gyomorfájás, görcsök, fejfájás, hasmenés, szorulás, szédülés – attól függően hogyan tudta megemészteni a gyom-

ra a tápot. Nagyon szerettem az édesanyámat, fájt őt így látni, hogy egyre gyengül és szinte minden nap kínozza valami. Már nem tudott varrogatni, nem érdekelte az olvasás és nem kötötte le a figyelmét a TV nézés sem. Maradt a beszélgetés.

Tavasztól ősziig — ha engedte az idő és az állapota — tolókocsival elvittem sétálni. Aztán megint jött a hosszú tél. Ilyenkor jobban erőt vett rajta a honvágy.

Bármennyire is próbáltuk kellemessé,

Nagyszülők

Szomszédban, az utcán mindenhol siettek,
Egész nap dolgoztak, csak este pihentek.

Kiskertben, udvaron, mindenütt rend
terem.

Fiadnak, lányodnak mindenük meglegyen.

Dolgoznak, aggódnak, ez a szülők sorsa.
Segítünk. Minden Nagyszülő ezt mondja.

Egy élet munkája van mögöttetek,
De Ti vissza oly keveset kértek.

Mint hulló falevél, peregnek az évek.
A Szülőkből oly hamar Nagyszülő lesz.

Mindkettő öregszik, fáj derekuk, hátuk.
Gyengül a hallásuk, romlik a látásuk.

Lesik az ablakot, várják a családot.
Szedik a gyümölcsöt, sütik a kalácsot.
Csókolják az unokát, tán el sem engedik.
Két szemük hirtelen élettel megtelik.

A karjuk oly gyorsan ölelésre tárul.
Szívük szeretete mind-mind reánk hárul.
Unokák kacaja tölti meg a házat,
Oly jó a Nagymama, Nagypapa karjában.

Ha velünk vannak, fiatalok újra.
Nem is gondolnak fájós derekukra.
Adjon a Jó Isten egészséget Nektek!
Örömben, szeretetben teljenek az évek!

szébbé tenni a napjait, soha nem nyugodott bele, hogy a betegsége miatt ott kellett hagynia szép otthonát, a kis faluját, ahol a testvére is lakott és ahol 76 évig élt és dolgozott. Ne vedd annyira a szívedre! — mondogatták többen, de nem tudtam közbömbös maradni a sorsa miatt. 6 évig gondoztam, míg egy augusztusi délután örökre elaludt.

Még most is tisztán él bennem egy kép. Reggelente, ha ágyaztam, az ő szobájára láttam és néztem, ahogy a sovány, remegő kezében tart egy piros pöttyös csészét és veszi be a gyógyszereit. Azóta is minden reggel átnézek, de ő már nincs ott. Csak a piros pöttyös csésze a konyhaszekrényben örökre, emlékül.

CSIDER SÁNDOR: Mit hoztál?

Még nem jártam iskolába. Édesapám vidéken dolgozott. Érkezése ünnepnap volt.

Hetente a péntek vagy szombat esti vonat hozta hozzánk. Ilyenkor elalvásig keresgéltem azokat a szavakat, melyekkel elmondhattam a hét világraszóló eseményeit. Arra ébredtem, hogy egy borostás arc hajol fölém. Azonnal felugrottam. Álmoságom elmúlt s már lovagoltam is a nyakában.

A hétköznapokat hármásban töltöttük. Édesanyám egyedül nevelt bennünket. Míg dolgozott, nyolc évvel idősebb bátyám vigyázott rám. Ő mutatta meg, hova kell érnie az óra mutatóinak, mire anyu hazajön. Ha azok egy kicsit is túlhaladták a kijelölt számokat, és ő még nem volt otthon, félelem fogott el.

Mi történhetett vele?

Játszani akkor már nem tudtam. Torkomban leselkedett a sírás. Idegenek lettek a bútorok, a játékaim. Nem mozdultam az ablakból. Ott vártam. Tekintetem pásztázta az utcát.

Gyűlöltem minden arra járó, hazafelé tartó, gondtalan idegent.

Békülés

Manapság egyre inkább egymásnak feszülhetnek, s feszülnek az érdekek. A nem mindig tisztességes küzdelmek erőterében a családokon belüli viszályok is sokasodni látszanak. Természetellenes lenne, ha a szülők mindenkor és mindenben egyetérténeek. Csak az nem mindegy, hogy a közös dolgok tisztázása milyen hangnemben történik. Nemcsak a másikat, magukat is megálázzák azok, akik üvöltözésbe, olykor már káromkodásba kezdenek. Régi sérelmeket állítanak pontosan célozva újra és újra hadrendbe, s még megannyi trükkel igyekeznek lelki fájdalmat okozni egymásnak.

Ha a család békéje felborul, a másnapi gondok elviseléséhez erőt adó háttország vész el. A gyerekek rettegve figyelik szüleik méltatlan viselkedését. Oda a feltétel nélküli bizodalomuk. Fájdalmukat az is növeli, hogy mindkét hadakozót egyformán szeretik.

A játékvilágként élt valóság ekkor leveti álarcát. A kicsik fordított utat járnak be, mint a

Egy csapásra minden megváltozott, mikor súlyos szatyrokkal a kezében feltűnt.

Azonnal helyreállt a rend. Még le sem pakolt, s már érkezett is hozzá elmaradhatatlan kérdésem: Mit hoztál?

A kérdés nem a szatyor egyéb tartalmára, hanem kifejezetten süteményre, csokoládéra vagy gyümölcsre vonatkozott. Legtöbbször akadt nekünk való. Ha

éppen nem, édesanyánk megsimogatta a fejünket, magához ölelt bennünket és azt mondta: magamat.

Ilyenkor kissé csalódottak lettünk, pedig nem az ajándékot, hanem őt vártuk haza. Őt féltettük mindketten az otthonon kívüli ismeretlentől. Ő hiányzott a szoba minden berendezése mellől s mellőlünk. Tőle nyertünk biztonságot minden tettünkhöz. Jelenléte már olyan természetes volt, mint a napfény, a levegő.

Mikor a munkából hazaérek, kisfiam s lányom szalad versenyt az ajtónyitásért.

Egyszerre a karjaimba ülnek s a puszi után kérdezik: apa, mit hoztál?

Mindegy, hogy lapul-e zsebemben csokoládé, cukor, ceruza, radír vagy egyéb kincs, magamhoz ölelem őket és ezt felelem: magamat.

mesebeli vándorlegények. Azok megpróbáltatások sorát végig járva jutnak el valamely csodás birodalomba, míg ők tündérországból tagadtatnak ki.

A családi viharoknak legalább az alváshoz készülődéskor csitulniuk kellene. Ideje van a jogos vagy jogtalan ütközeteknek, és ideje van a békülésnek. Az álmotakra induláskor tett jókívánságok, csókok nélkül kócosak az álmok. Késve is érkeznek. Kerülik a veszekedőket, akik magukban még sokáig fortyognak, folytatják a vitát. Bosszút forralnak, pedig az ágyban forgolódva megannyiszor tapasztalhatják, hogy a másiknak szánt nyilak többsége reájuk hullik vissza. Sejtjeik reggelre életerő helyett méreggel telítődnek.

Úgy hozta a sors és balgaságunk, hogy egyik este a mi otthonunk is szóváltástól volt hangoz. Leányunk mit sem sejtve a vita lényegéről, édesanyja mellé állt. Immár ketten szálltak szembe vélt igazammal. A búcsúcsók is elmaradtak. Még parázsló daccal,

már éledő büntudattal, szótlanul vonultunk szobáinkba.

Lassan érkezett csak a reggel, lehetőség a békülésre. Lányommal ketten vagyunk korán kelők. A kettőnk teremtette ajándék időben máskor békésen beszélgetünk, miközben a forr a teavíz, szörtyög a kávéfőző, koccan a bögrékben a kockacukor. Sorra vesszük aznapi teendőinket, sikerekre biztatjuk egymást.

A reggelit én készítem. Gyakorta játszunk. Kitekintünk a téli sötétbe. Az ablak tükörré változik, s konyhánk velünk együtt, a nyolcadik emelet magasában függ a légben.

– Fúj a szél, s a szalvétát mégsem mozdítja! – csodálkozik Eszter.

– A hajad sem kócolódik – folytatom. Aztán a mélybe tekintünk:

– Látod, az éjszaka lehullottak a csillagok a földre. Sorokban sétálnak a járdán.

Hiszem a szavát, miközben tovább figyeljük a fáradt lámpák alatt munkába sietőket. Ezúttal a szokásosnál is gondosabban szeltem a kenyeret. Az üdvözlést követően nem szól-

Cseresznyeszüret

Gilla unokámmal cseresznyét szüreteltünk. Föl-le haladt a létra fokain, én a földről elérhető termést gyűjtöttem vödörbe. Teljes barátságban, nagyokat kacagva dolgoztunk. Minden úgy történt, ahogyan annak lennie kellett.

Társalogtunk, de nem beszéltem hozzá minden szabad pillanatban. Úgy véltem, szüksége van a csendre ahhoz, hogy meghallja a gyümölcsök, ágak, levelek üzeneteit, összhangba kerülhessen velük.

Amíg ő egyedül ismerkedett a fa titkaival, én azon tűnődtem, mit jelent számunkra e nagyszerű alkalom?

A cseresznyeszüret ünnep. Évszakváltás közelében köszönt ránk, amikor a tavasz és nyár már egymást öleli. A bőséges napok elkönyvelik a virágzó, érlelő időszak sikerét és biztonságos jövőt sejtetnek. A lombkorona templomában megszentelődik az adakozó fa és az elfogadó ember kapcsolata.

A cseresznyeszedés játék. Mászókázás, egyensúlyozás, akadályverseny, célba dobás és bújócska. Igen, elsősorban bújócska. A szüretelő az örökös hunyó. Sorra cserkészi be a levelek alól kandikáló gyümölcsö-

tunk egymáshoz. Csak foghegygel érintette a piritózt. Morzsákat csippentett belőle, azokat is sokáig forgatta a szájában. Felsőroltam a hűtőszekrény teljes készletét, nem enne-e másféle falatot szívesebben. Hiába. Tekintete messze járt. Mintha távoli felhők esőpermetét gyűjtené össze, szeme lassan telt könnyel. Akkor sem nézett rám, amikor megszólalt. Nem vádlón, nem kétségbeesve, csak valami nagy-nagy szomorúsággal:

– Apa, szeretsz minket?

Magam sem tudom, miért, az oktató szülő szólalt meg belőlem:

– Szeretlek benneteket, de csak akkor, ha nem viselkedtek úgy, mint tegnap.

– Ez nem így van. Az ember vagy szeret valakit, vagy nem – állapította meg szelíden, mégis megingathatatlan bizonyossággal.

Hangtalanul sírt. Remegő ajka széléről visszahullt a kenyér a tányérba. Mellé álltam és hozzá hajoltam. Megfogtam segélykérően felém tartott kezét, másik karommal átöleltem. Megcsókoltam szőke haját, s mi tagadás, az én szememből is elindult egy könnycsepp.

ket. Magam néha úgy elmerültem varázsos idejében, hogy nem létezett számomra más, mint a szárazon függő piros gömböcskék.

Szinte családtag volt a terebélyes cseresznyefa gyermekkorom kertjében. Nagyon szerettük s ő is bennünket. Minden évben bő terméssel ajándékozott meg minket.

Gilla nélkül talán soha nem bányásztam volna elő múltam cseresznyés emlékeit, nem szűrtem volna kristályos tanulságokká. Mint egy tál cseresznyét, úgy nyújtottam neki át.

– A cseresznyeszedés veszélyes üzem – figyelmeztettem.

Elég egy óvatlan mozdulat és nagy bajba kerülhetsz. Mint az életben mindenütt, itt is előre számolj tetteid következményivel. A szedők mestere minden mozdulatát megfontolja. Az ujjaid viszont fürgén járjanak.

– A kinti ágakat hogy érted el a fáról? – kérdezte, miközben a munkát nem hagyta abba.

– Bejáratott utakon közelítettem meg őket. Megéreztem, hol van az a pont, melyen túl már nem léphetek. Amikor portyázásaim során mindkét kezemre szükség volt – az egyikkel fogódkodtam, a másikkal a cseresznyét kapkodtam – a fogammal tartot-

tam fogva egy-egy magamhoz hajlított ágat.

Édesanyám kapával húzta be a kintieket. Megvallom, ritkán követtem a példáját, mert nekem nehezen fogadott szót, sűrűn földre esett a röghöz szokott jószág, igyekezett vissza a hazájába.

Amikor bátyámmal ketten cserkésztük be a fát, alkalmanként úgy segítettük egymást, hogy egyikünk ráállt a magasabban lévő ágra, s az engedelmesen hajolt az alul várakozó kezeihez.

A lemondás művészetére is szükségem volt. – Szakíts le, nézd milyen érett, gömbölyű vagyok! csalogattak a vékony ághegyeken fűrtökben lógó piros csodák.

– Ne dőlj be nekik – súgtam az unkámnak. – Hagyd meg őket a madaraknak.

Elhallgattam egy időre. Csak önmagamnak vallottam be, hogy néha bizony áthágtam a szabályokat. Nem egyszer a Jóisten mentett meg s az angyalai. Nélkülük nincs cseresznyeszüret.

Biztos vagyok abban, hogy a cseresznyefákon angyalok élnek. Sajnos a lomb közé egy-egy óvatlan pillanatban az ördög is besurran. Míg menekülésre nem kényszerül, tetveket szór az ágakra. A gusztustalan élőködők ellepik, gyötrik, zsugorítják, ragacsossá csúfitják a korábban üdezöld leveleket, megszállják az édes gyümölcsök szárait.

Megszabadulva e nem túl szép képtől, Gillát keresve néztem a magasba. A fenti ágak újból az otthoniakat juttatták eszembe.

A csúcson mindig lengedeznek az ágak. Velük ringtam, amikor közéjük érkeztem. A legfelsőbb birodalomban éhes rigók szálltak mellém s már vésték is csőrüket az érett szemekbe. Áldozataik vére a levelekre fröccsent. Amikor megpillantottak, riadtan menekültek.

Nem időztem sokáig a varázslatos, de veszélyt rejtő magasságban. Vendég voltam ott csupán. A visszaindulás előtt a bámészkodás ürügyén megpihentem egy kicsit. Figyelmesen nézegettem háztetőnk cserepeit, kertünk mezsgyéinek kacskaringóit, a szomszéd kitárulkozó udvarát.

Lefelé megtapasztaltam, hogy fölfelé sokkal könnyebb volt az utam. Vonzott a magasság, hívogattak a fényben lubickoló cseresz-

nyék, láttam magam előtt a kapaszkodásra alkalmas ágakat.

Visszafelé fáradtabbak voltak izmaim, nem láttam, csak tapogattam lábammal a biztonságosnak vélt támasztékokat. Szenvtelesen húzott lefelé a mélység.

– Vedd el tőlem, kérlek! – nyújtotta felém Gilla teli vödrét a sokadik alumínium fokról. Odalent visszaadtam neki. Nem fosztottam meg attól az örömtől, hogy ő üríthesse kincseit a nagyobb edénybe, ő adhassa tovább azt, ami egy ideig a sajátja volt.

Néhány óra múlva befejeztük a munkát. A fa beteljesítette sorsát. Áldott kifosztottan, csapzottan, kócosan, kimerülten, mégis megkönnyebbülten nézett ránk.

Tettük helyére a létrát, gereblyéztük a lehullott leveleket, apróbb gallyakat, a szerencsétlenül járt szemeket, amikor megpillantottam a közeli kerítés tövében mára kinyílt pipacsot, Mamika legkedvesebb virágát. Könnyes szemekkel néztem. Itt volt velünk az Édesanyám. Óvta mozdulatainkat, örült a boldogságunknak.

Apa, mesélj!

Tizennégy éves lányom esténként újra kér: apa, mesélj! Mint a világot látni indulótól a felnevelő otthon, úgy távolodik tőle is a gyermekkor. Egyre hosszabb utakra indul tőlünk, egyre több időt tölt távolabb a családtól. Még nehezen különbözteti meg a jó-ságos öreganyókat a gonosz boszorkányoktól.

Ördögfiókák keresztezik, tündérek egyengetik útját. Az ő életében is egyre több a próbatétel. Közelednek a hódításra váró üveghegyek.

Kellenek a pihenők. A biztonságot nyújtó mesélős esték.

Ágya mellé térdelek. Fogom a kezét s kezdem. Megnyílnak a szemei. Feszülten figyel. Mindketten bánkódunk a legkisebb fiú sanyarú sorsán, majd egy tréfás jelenet után kacagni kezd, vele én is. Csak úgy ráz bennünket a nevetés, már nem tudjuk, min is kezdtük. Játsszunk. Megkezdett mondataimra ő talál befejezést. Kettőnk kedve szerint kényeskednek a királylányok, küzdenek a királyfiak, ijeszteget a hétfejű sárkány.

Ismét kerek a világ. Élüket vesztik a napközbeni sérelmek, erejüket a bántódások.

Később a mesék valóságát a valóság meséi követik. A kusza délutánban hiába kérdeztem tőle: mi újság?

– Semmi különös, érkezett a számtalan fontosabbnál fontosabb történést fedő válasz. Most sorra előjönnek, s társaik, a titkok után kutató kérdések sem maradnak el. Beszélgetünk. Közben felül, könyököl, majd egyre többet pihen meg párnáján a feje, válaszaimat már behunyttal szemmel hallgatja. Búcsúcsók nélkül kócosak az álmok. Az utolsó, aztán a csak még egy, végül a legeslegutolsó puszi után lépek ki a szobából. Mosollyal az arcán alszik el.

Elfoglalom helyemet a konyhaasztalnál. Könyveim, jegyzeteim hódítják el a kenyér, a tej, a felvágottak és a retek birodalmát. Olvasok és írok. Készülök a másnapi előadásaimra. Űz a megfelelés parancsa. A mesélésnyi idő hiányzik. Sebaj! Dolgozom az éjszakában egy kicsivel tovább. Velem s magával akart lenni. Mondhattam volna: Nem érek rá! Olvass egy jó könyvet! Aludnod kell! vagy valami hasonlót. Elszaladt volna valami mindkettőnk életéből. Kimaradnék mozdulatából, mikor majd ő hajol gyermeke ágya fölé, hangja tónusából, mikor majd ő mesél.

BAJZIKNÉ PANNAI:

Az erdő szelleme

Májusi délelőtt az
Erdő Szelleme
kering a fák között.

A mély völgy patakot rejt,
csobogó hangja mesés delej.

A Bakony fái alatt
édes virágillat száll.

Az apró bojtorján,
gyíkfű és bujdosó csalán
az üde erdei talajon virít.

A zsendülő tavaszi fű
a kékbe pompázó
kakukkfüvet rejti.

A virágtól dús tisztás
felett zümmögő sereg
döng, dongva száll,
kutatva a csábító nektárt.

Kidőlt, öles fák korhadttörzsei szorgos szű-család
rejtekei, gombák étkei.

A lombokon átsütő nap
drágakőként t csillámlik
pókháló fonlán.

Madárhang ősfák magasán.
A csend tovaszáll.

Bazaltkövek

Kovácsi-hegy sötét kői
ezer évek őrzői.

Kőfolyó, bazalt utca,
hegynek föl és onnan vissza,
turistáknak kedvelt útja.

Vulkán folyam, szürke láva
felgyűrődött földmozgásban,
hatalmas óriásokként állnak
évmilliók viharában.

Várkastély kettős tornya,
gigász polcon könyvek sora.
Asztallapnyi méretes kő,
egymás hátának vetülő,
dülöngélő szikla erdő.
Karcsú oszlop, égbe szökő,

ösvény-járót lenyűgöző.
Borzongató földi erők
a vadon fái: kőris, bükk,
fehér akác, öreg tölgy.
Félelmetes és titáni

árnyas lombjuk. Körülfogják,
folyondárként körbe fonják
a kősziklát.
Hasadékba vág
kapaszkodó ezer ág.
Gyökérzetük görcsös csápjá
erőszakkal nyúl a láva
kihűlt, szürke halmába.
Összenőve, együtt élve,
árnyas vadon rejtekében
ősrengeteg, kőrengeteg,
természeti műremek.

Szikrázó fény

A fák még zöldellő
rengetege alatt erjedő,
vékony avarréteg
felett lépkedek.

Sétámat kop-kop-koppanások kísérik.
Hol előttem, hol mögöttem
vadgesztenyék dobják magukat
a bizonytalan mélybe.
Kop-kop-koppan,
lábam elé pottyán egy,
lehajlok érte.
Markomba veszem.
Fényes bőre belesimul tenyerembe.
Az érzés selymesen kellemes.
Mire a partra érek virágos lesz kedvem.

A víz tükreéből
visszaverődő
fénynyilak vakítják szememet.
Nem bánom.
Hallgat a csend.
A szívem derűvel telt.
Az őszi délelőtt
szikrázó fény.

A levegő bajnoka

Ujjongva figyelem, hogy száll a
méltóságteljes, kiterjesztett szárny

a magasságot szelve, és figyelve
a lent elterülő határt.
Keresi a mindennapi betevő ételét
a vércse. Hajlított karommal,
körözve vizslatja éles szemével
áldozatát, észreveszi a földön lapuló

fiókát, a fácán fiát.
Drukkolok ennek és drukkolok annak,
mert a természet törvénye
az érzélgősségnek nem vezére.
Élni kell, enni kell, s ez a zsákmány
biztos becserkészése.

Olyan szép, lenyűgöző, nyugodt
és állandóságot mutató
a szél hátán suhanó kegyetlen toll-bajnok.
Röpte csendes, árnya felsejlő csupán,
a kergetőző fellegek között egy
elhúzó talány.

Áldozatára a villámnál sebesebben
csap, s máris újra a magasság
biztonságába hajtja az erő,
karmában a gyöngülve vergődő.
Vége, ennyi és újra nyugodt a táj, mintha
az előbbi drámát nem látta volna más,
csak a szellő, ki lassan ringatja a
felszálló légáram burkában vitorlázó,
ragadozó madarat.

A Tavasz itt járt

Még álmos, sötét a táj,
de az égi kemencét már begyújtották.
Toroka izzik, vöröse lángol.
A fellobbanó tűz bíbora
mellett a Nap kedves lánya,
Hajnal ragyog fel kelet égboltjára,
kúszik kecses lassúsággal
a horizont magasára.
Szende pirulása ékíti az éggömb-kupolát.
Pirkad. Kevesek a szavak
méltó dicsérettel illetni ezt a pompás látványt.
Tar jegenye dárda-csúcsán
öt tarka-szarka izgatottan cserreg, hintáz.
Egymásnak újságolják,
a pitymallattal jött, a Tavasz itt járt.
Könnyed kezével megsimította
a kopár táj arcát, langyos széllel,
tréfásan kuszálta össze fellegek
loboncos, szelíd nyáját.
Tündöklő fényére felébredt a világ!

ÁRVAI JÓZSEF:

Bátorságot vennék!

Egy kis család nagy története

Békésen poroszkált a porhóban Iván, és egyre csak az járt a fejében mit kezdjen az életével.

A kavargó szél nem csak a fák koronáit tépázta, hanem a gondolatait is erősen megmozgatta. Mit ér egy élet egyedül társ nélkül, fogalmazódott meg benne többször is, de így karácsony környékén különösen foglalkoztatta. A sarkon befordulva a sorházak kissé enyhítették a szél erejét, már nem fújt annyira be a porhó a szorosban betekert nyaksál alá.

Szemben a parkban a padokon megkapaszkodott a hó, mintha el akarná tüntetni azt a helyet, amit nyári estéken a szerelmesek szoktak kibérelni a bimbózó kapcsolatuk hivatalos székhelyeként. Valahogy erre Iván is rádöbrent. Olyan fájdalom hasított szívébe, amit eddig soha nem érzett. Az arcbőrt tépázó hideg szél sem tudta lehűteni egy társ utáni forró vágyát, így hát maradt a szomorú megállapítás, – nem kellek senkinek – összegezte magában.

Sokáig bandukolt a kanyarokkal tűzdelt gyér megvilágítású utcák repedezett járdáin, míg elérkezett szülei házáig. Olaszos vacsorára invitálta édesanyja, amit nem illik visszautasítani, arról nem is beszélve, a finom étkeket nem is szerette volna kihagyni. Ráadásul amióta külön él szüleitől, egyre jobban vágyik a közös vacsorákra, valahogy ilyenkor az elszózott falat is megédesül. Nem az étel a fontos, hanem az a falat, amit társaságban elköltünk, állapította meg miközben kaptatott fel a lépcsőkön, mert a lift természetesen most sem működött. Míg felért a nyolcadikra rendesen kimelegedett.

Magától értetődik ilyenkor kell a lépcsőházi lámpának is kiégnie. Elővette telefonját és világítása mellett elbandukolt az ajtóig. Becsengetett. Nagy lárma kíséretében kicsapódott az ajtó és két apró gyermek ugrott a nyakába. Szia Iván! -köszöntötték és úgy csimpaszkodtak, alig bírta lefejtetni őket hóval borított kabátjáról. Előkerültek a gyerkőcök tulajdonosai. Mert úgy tartotta Iván bátyja, Géza és felesége Amál, hogy mivel

precíz, fáradságos munkával tervezték meg a két lurkó, Peti és Editke világra jövetelét, jogosak a tulajdonos meghatározásra. Persze amikor óvodába kellett vinni, és nem volt szabad idejük, néha szerettek volna lemondani a tulajdonosi jogokról. Ilyenkor jól jött a „nemtulajdonos nagybácsi” segítő ráérése.

Megölelték egymást testvér és sógornó, de annyira szorosban, hogy kiéreződött a család szeretetének erős köteléke. Nem tarthatott sokáig, mivel Emma mama is szeretett volna hozzáférközni drága kisfiához. Asztalhoz parancsolta az örömködő gyerekeit, unokáit, majd, amikor leültek egy nagy pusztit nyomott Iván feje búbjára. -mégis csak az én kisfiam gondolattal. Béla papa is kikecmergett a fürdőből és megölelte fiát. Természetesen Iván szerette volna először ölelni szüleit, de milyen anya és apa az, aki nem gyorsabban szeret!

Mint ahogy más családoknál, így Ivánéknál is iratlan törvény, hogy hét embernek legalább kilenc ízlése és tíz véleménye legyen az étkek iránt. Van, aki előre nyalja a szája szélét az általa legfinomabbnak tartott vacsorára, míg más csak nyammog, amikor szembesül a feltálatl étellel. No ennek a mindenkire kedvező megoldásához kell egy olyan személy, akit úgy hívnak család feje. De ne tévesszük össze a családfőt a család fejével, mert aki minden anyagit megteremt és a család nyugodt megélhetését biztosítja, az Béla papa a családfő.

Viszont aki az érzelmi szálakat összeköti, minden lelket ismer, a hasak kitűnő ellátását biztosítja, a családi tűzhely melegét állandóan táplálja, az csak az Emma mama lehet, a család feje.

Amikor már mindenki asztalhoz ült meg is jelent Emma mama egy nagy tállal a kezében, ma nápolyi pizzát vacsorázunk! -jelzőszóval. A két kisgyerek egyből különböző véleményt alkotott. Míg Peti azonnal mindent a saját tényéjére akarta tenni, mert annyira szerette, addig Editke sírva könyörgött mamájának, hogy palacsintát szeretne. Géza és Iván pedig azonnal megvitatták mi a különbség az igazi „nápolyi pizza” és az édesanyjuk sütötte között. Nem kellett más, csak egy szigorú anyai nézés és mindenki jóétvágyat kívánva hozzáfogott a vacsora elköltéséhez. Annak ellenére, hogy Edit-

ke lázadozott, sikerült elsőre betermelnie a részére kiporciózott adagot. Ilyenkor nehéz eldönteni mi a fontosabb, az elkészített étel, vagy a közös vacsora elfogyasztásának öröme. Emma mama színlelt bánatossággal állapította meg, neki már csak az ebédről megmaradt rántott csirke jutott vacsorára, de aki látta a megelégedett mosolyát, egyből megállapíthatta, így is akarta elosztani. Ezért a család feje!

A vacsora utáni terefere mindig kötelező, ilyenkor engedte el mindenki az öröm és bánat felsorolásának gyeplőjét. Nem lehet úgy befejezni egy családi vacsorát, hogy ne térjenek ki mindenki gondjára. Géza és Amál hosszasan sorolta milyen nehéz eldönteni, beírassák-e Petit az iskolába jövőre, vagy eredményesebb lenne a halasztás, érettebb lesz.

Béla papa sem tudja miként döntsön, nyugdíjba menjen, vagy rádolgozzon még pár évet a magasabb nyugdíjért. Egyedül Iván ült halkán, de tudta, neki is kellene mondanivalót.

Valójában mindenki tudta, sőt a megoldást is, de nehéz egy fiatalember életébe beleszólni.

Egyszer csak Béla papa megköszöri torkát, megdicsérte felesége kitűnő vacsoráját, majd fontos mondandóba kezdett. Édes fiam! -szólt rekedtes hangján. Tudjuk felnőtt vagy már, elmúltál huszonöt, rendes munkád van, megbecsülnek, szeretnek a kollégáid, de nem tudjuk a további szándékaid. Iván kissé belesüllyedt az ebélőasztal faragott székébe.

Tudta választ kell adni arra is, amit nem említett apukája, de az kimondatlanul is a levegőben van. Körbenézett, látva bátyja szeretetben élő családját, egyszerre boldogságot érzett, de a válaszáds keserves lakatját is vélte kattanni a száján. Kis ideig nem tudott megszólalni, majd összeszedte magát. Apu! tudom mi az, ami aggaszt benneteket, de nem meritek kimondani. Még egy családra vágytok, és aggódtok, azért is, hogy társ nélkül vagyok.

Meghült az asztal körül a levegő. Géza azonnal a gyerekeket kezdte nógatni a vacsora befejezésére, a papának hirtelen a menyegyzetet kellett vizsgálni, hogy gondolatot gyűjtsön.

Emma mama törte meg a csendet. Kisfiam, így igaz, aggódunk. Minden szülő szeretné, ha révbe jutna gyermeke hajója. Nem bántani akarunk, de szeretnénk tudni mi lehet annak az oka, hogy nincs még barátnőd. Csinos, erős és okos is vagy közölte bátorításnak Emma mama. Iván lesütötte a szemét és akadozva megszólalt. Anyukám! magam is érzem jó lenne egy társ, de mit tegyek, ha nem sikerül kialakítanom kapcsolatot. Igaz, sok a munkám, leköti az összes energiám, de azt is tudom ezeknek lehet hátráltatni csak akarni kell. Valahogy rosszul csinálom, de nem tudom hol hibázok. Én is vágyom egy szerető társra, de úgy látom nem elég csak vágyakozni, és Gézára, valamint Amálra nézett.

Mindenki lesütötte a szemét. Érezték itt egy titokzatos dolog, a család szentélye van ostrom alatt.

Béla papa törte meg újra a csendet. Kisfiam! Nem egyszerű a párválasztás! Ehhez két ember különleges vonzódása szükséges. Már két unokám is van és mégsem tudom megmagyarázni. Elmondhatom én sem választottam párt, bátortalan voltam. Szerencsére édesanyád bátrabb volt. Amikor megpillantott, talán észrevette bennem a csinos férfit és kivetette rám a hálóját. A továbbiakat pedig a szerelemre és anyádra bízom. Te csinos? szólalt meg Emma, épp az ördög-nél voltál egy kicsit szebb!

Erre az egész család felnevetett. Editke pedig ismételte: a papa ördög, a papa ördög. Már is vidámban folyt tovább a családi kupaktanács. Valóban egy pillanat mindig a párválasztás, folytatta Emma mama.

Tényleg amikor megláttam a papát, valami különleges érzés fogott el. De mindenkinél más hozza ki a vonzódást. Kérdezd meg a bátyád, talán ő is tud valami praktikát. Még az hiányzik kerítői tanácsokat adjak! Haborodott fel Géza. Megfordult és szeretettel megcsókolta a feleségét.

A gyerekek ezt látva egyből kiáltották: apu, anyu pusziszkodik!

Egyből kitört a vidámság vulkánja. Iván azért még most is valahol a tanácstalanság mezsgyéjén sétálgatott. Nem tudta megemléstzeni, hogy szülei érte aggódnak.

Papa! Takarítsd le az asztalt! – szólt Emma parancsa.

Majdnem mindenki igyekezett kivenni a részét az esti rendrakásból, egyedül Iván mé-lázott a kanapéra heveredve. Agglegény ma-radok? Talán ez is felmerülhetett gondolatai között.

Mindenki távozásra készülődött. Holnap munka, ovi és Editke aranysárga göndör haját is sokáig kell szárítani, s ha megcsú-szik a lefekvés ideje, nehezebben alszik el. Fejtette ki Amál a gyors hazaindulás okait. Eljött az idő a búcsúzkodásra. Iván felvette kabátját, kétszer megtekerte sálját a nyaka körül, megölelt mindenkit és elköszönt. A lépcsőházban már messziről látta működik a lift. Milyen jó, nem kell botorkálnom, be-szállt a hátát a lift oldalához támasztotta és megnyomta a földszint gombot. A lift csiko-rogva megindult lefelé. Ábrándozni kezdett a további életéről, amikor a lift megállt és nyílt az ajtaja. Iván

kivágódott rajta, de egy kis hiba került a gé-pezetbe. Nem a földszinten, hanem a har-madik emeleten állt meg, és amikor kilépett majdnem elütött egy csinos fiatal leányzót.

Szégyenkezve bocsánatot kért, a hölgyet be-engedve visszalépett a liftkabinba. A

harmadiktól a földszintig elég kínosan utaz-tak, de amikor megérkeztek a földszintre, Iván figyelmesen még a csomagját is kisegí-tette a liftajtón. A lépcsőházból kilépve, még egyszer bocsánatot kért, jó estét kívánva el-köszönt és mindketten elindultak, de éppen ellentétes irányba.

Még mindig megmutatta a szél, hogy ő az úr. Jó erősen befújta a szállingózó havat Iván sálja alá. De nem is törődött vele. Az járt a fejében, amikor bocsánatot kért a balesetért, a leány miért csak csendesen mosolygott. Más ember már leszidta volna figyelmetlen-ségéért. Úgy gondolta megbocsájthatott és nem haragszik. de a mosoly egész hazafelé úton a fejében motoszkált. Lassan megérke-zett a lakása elé, még egy utolsót felnézett az égre. Reménytelenül várta, meglátja a Göncöl-szekeret mint nyáron, de helyette a szürke hófelhők ontották a hópelyheket. Itt csak két emelet van, nyugtázta és felnyargalt a lépcsőkön. A lakásba érve elégedetten álla-pította meg a gázkazán kitűnően működik.

Levetkőzött, megfürdött és belebújt a jó meleg ágyába. Még pár oldalt olvasott egy fontos műszaki megoldásról, amit holnap a

munkahelyén prezentálni kell, majd lekap-csolta a villanyt. De nem jött álom a szemé-re, pontosabban valami vágyalom féle járt táncot a becsukott szemei előtt. Fel-felriadt amikor a liftbéli leány göndör vörös hajfürt-jei lobogtak a szeme előtt. Ez csak varázslat lehet nem álom, nyugtázta és a párnát a feje fölé szorítva lassan elaludt.

Reggel az óracsörgést személye elleni erőszak-nak vette, de gyorsan kiugrott az ágyából.

Időben kellett beérni a munkahelyre a fontos megbeszélés miatt. De hogyan lehet úgy tár-gyalni, ha a gondolatok teljesen más irány-ba igyekeznek. Megvakarta fejét és megál-lapította, nem elég, hogy egyedül van, még a gondolatai is szétszóródnak. fejére tette divatos sapkáját, igazított rajta és elindult. Szerencséje volt, mivel a megbeszélés flottul ment és már csak a gyártás pontosságára kellett koncentrálni. Délután még mielőtt lezárta volna a munka szent napját, meg-csörrent a telefon. Anyukája volt, aki arra kérte a hétvégén biztosan jöjjön, mert meg kell beszélni a karácsonyi menetrendet.

Nem egyszerű családja van, állapította meg. Felkapta kabátját és elviharzott a munka-helyéről. Útközben hazafelé a Gyöngyvirág kávézó mellett vitt az útja, ahova mindig be szokott térni egy frissítő feketére. Most elég friss vagyok nem megyek be gondolta, de abban a pillanatban benézett a kávézó üvegportálján és földbe gyökerezett a lába. Egy vörös, göndör hajzuhatagot látott, köze-pén mosolygó ajkakkal, nem kihívó, de szexi dekoltázssal. No, itt a mai nap legmegoldat-lanabb feladata! El kell döntenie mit tegyek, fogalmazódott meg fejében és mielőtt választ adott volna magának, automatikusan belé-pett az ajtón. A szokásosat? – kérdezte az ismerős pincér és a hajzuhatagtól jó messze ajánlott egy asztalt. Fejbőlintással jelezte el-fogadja az ajánlatot. Van még egy ellenlá-basom állapította meg magában Iván és mi-vel illetlenségnek tartotta nem elfogadni a felajánlott helyet, bánatosan odacammogott ajánlott helyére.

Szerette volna közelebből is megismerni házbéli durvaságának elviselőjét, de újra egy képzeletbeli fal tette tönkre szándékát. Gyorsan elkészült a kapucsínója, azért any-nyi idő még maradt, megfigyelje miről dis-kurál a két barátnő. Tisztán kihallatszott kevesellték a gesztenyepürében lévő rumot.

Komótosan elkortyolgatta a felszolgált italt, s mivel a bátorsága csak eddig tellett, fizetett és megindult kifelé. Bár ne tette volna! Feszélyeztetett viselkedése arra volt jó, menetközben lesodorja a széktámláról a vörös hajzuhatag dzsekijét. Elpirulva gyorsan felemelte és a hajfürtök között elhelyezkedő kék szempárra nézve zavartan bocsánatot kért. Mindig mindent letarolsz? -szólt a hajzuhatag és egy kedves mosollyal kacsintott Iván kétségbe esett szemébe. Még egyszer bocsánat! rebegette Iván, válaszként most egy erőteljesebb kacsintást kapott, még szélesebb mosollyal.

Úgy érezte teljesen megsemmisül, gyorsan elviharzott. Hogy szebb legyen a jelenet, sikerült akaratlanul jól becsapni a kávézó ajtaját. Irány a legénylakás! Nagyon ki kell pihenni a mai napot. Hazafelé menet nézgette a kirakatokat, hátha valami ötletet kap a családja tagjainak megajándékozásához. Mindenütt a soha vissza nem térő alkalom szövegével reklámozták a leárazott, de valóságban éppen feljebb srófolt árú portékákat. No még az hiányzik e dolgokban is döntést kelljen hoznom, bőven elég nekem a liftajtók és székek döntögetése! Nem lehetek ennyire bátortalan! – szólt magára. Változtatnom kell a másokkal való viselkedésem bátortalan rendszerén, határozta el és megindult otthonába.

Otthon újabb telefon várta. Géza szeretett volna egy kis segítséget Petike úszó tanfolyamra való cipeléséhez. A jövő héten hétfő, szerda, péntek délután 5 órától 7 óráig kellene.

Te könnyebben megoldod, régi dolgozó vagy én viszont most kezdtem az új munkahelyemen, érvelt Géza. Végül is egy család vagyunk, ők is készséggel segítenének, ha valamiben megszorulnák, lett a beszélgetés végi összegzés. Akkor a jövő héten kiviszem az elmaradt csúszó óráimat és boldog nagybácsiként tengetem a délutánokat a lurkókkal. Mert akkor már Editkét is elviszem egy kis csavargásra. Körülnézett a lakásban és azt tapasztalta nem lenne felesleges egy jó nagy ünnep előtti takarítás. Utoljára akkor borították fel a lakást, amikor Emma mama és Amál meglátogatták és a spájzban romlott lekvárt találtak. De hát a nők másképp látják a rendet, mint a férfiak. Mondhatnánk kényesek, de azt semmiképp sem

szabad elismerni, hogy a férfiak hanyagok. Na, majd a jövő héten a takarítást is be kell ütemeznem, döntötte el Iván, leheveredett a kedvenc olvasó foteljába és belemerült egy izgalmas krimi olvasásába. A hétvégén úgy is családi kupaktanács lesz, nem tudja akkor a könyveket lapozgatni. Leszakadt a hó, ellepte az egész várost. A helyijáratú buszok úgy csúszkáltak mintha szánkók lennének. Még csak szerda van, remélhetőleg péntekig megenyhül az idő és kényelmes sétával mehetek anyuékhoz – gondolta. Egy icipicit tévedett Ivánka! Péntek reggel bejelentették a síkosságra tekintettel leállítják a tömegközlekedést.

A kényelem oda lett, de a séta még megmaradt lehetőségként. Vastagabb cipő, még vastagabb sál és indulás haza! Öröm volt nézegetni miként próbálja néhány ember a személyautóját haladásra ösztökélni, talán viccesnek mondhatnánk, de nem! Nagyon is életveszélyes. A park mellett elhaladva a kanyar után egy nagy csattanás hallatszott. Nem volt más, mint egy Suzuki és egy Audi barátságot akart kötni, Jól megölelték egymást.

Mondhatnánk jó nagy kár keletkezett a sárvédőkben, de a karosszéria javító valahogy mégis hasznot látott benne. Iván a csikorgó hideg ellenére jó kedvvel lépett szülei házába.

Odament a lifthez, ami szerencsére működött és meghívta. Amikor nyílt a liftajtó csodák csodájára egy vörös hajzuhatagot látott. Nem ijedt meg, inkább megtáltosodott. Megvárta míg kiszáll és megszólította a leányt. Kérlek, engedd meg, hogy bemutatkozzam, Iván vagyok és a szüleim laknak itt. Mostanában olyan sokszor találkoztunk, hogy sajnálnám, ha legközelebb ismeretlenül mennénk el egymás mellett. Kati vagyok, mondta bájos mosollyal.

Albérletben lakom itt a harmadikon. Kezet fogtak, de közben Kati még hozzáfűzte, én is sajnálnám, ha nem tudom ki az, aki folyton fellök, leszórja a kabátom. Majd egy szeretetteljes kacsintással jelezte minden meg van bocsátva. Nem szeretnék tolakodó lenni, vette át a szót Iván, ha már úgy is közös kávézóba járunk, nem ihatnánk meg közösen egy kávéval valamikor? Nincs akadálya, csak nem most, mert angol órára igyekszem.

Úgy is találkozunk még, ahogy elnézem

többször is. Egy újabb kimért kacscintást intézett Iván felé és elviharzott. Iván beszállt volna a liftbe, de gyökeret eresztett a lába. Nem akarta elhinni ő az, aki ilyen határozottan viselkedett. Amikor felocsúdott eldöntötte inkább gyalog megy fel, kell egy kis adrenalin és vércukorszint a történésekhez. Kettesével vette a lépcsőket mintha valami rakéta tolná. Pedig csak valami olyan erő nyomta felfelé, amit most nehéz meghatározni. Ma minden más, a lépcsőházi villany is fényesen világít.

Becsenget, szipogva nyit ajtót Editke és azonnal panaszáradatba kezd. Elvette a Peti a kifestő könyvet és a mama sem akarja odaadni nekem. Iván azonnal átlátta a helyzetet és ölbe kapta a kis nyafogóst.

Ne törődj vele mondta, te még kicsi vagy a festéshez, viszont nagy vagy a babák öltöztetéséhez. Gyere, felöltöztetjük a babákat és kézen fogva bevonultak a gyerekeknek kialakított szobába. Úgy neveltelek, hogy köszönni sem szükséges? Kiáltott ki a konyhából Emma a fiára. Köszönnék én, ha nem úgy foglalkoznál az unokáddal, hogy nekem kell megvigasztalni, vágott vissza Iván. Majd átszaladt a szobából és megcsókolta édesanyját.

Mi történt veled Iván? Olyan lágyan öleltél át az előbb, Editkét is azonnal az öledbe vitted, embermentő tanfolyamra jársz? Kérdezte szeretetteljes érdeklődéssel Emma.

Ha tudnád anya! Ennyit mormolt a foga között csak úgy magának és adogatta a baba ruhákat Emma kezébe. Közben megjöttek a csavargó ifjú szülők, Béla papa is feljött a garázból, már csak a közös vacsorára és beszélgetésre vártak. Lassan elkészült a vacsora és a konyhafőnök asztalhoz parancsolta a családot. Elsóztad vagy félig főzted meg a krumplit, mert aki az unokáját hagyja sírni az mindenre képes! Élcelődött Iván anyukájával.

Béla papa komoran felnézett s, mivel nem tudta az előzményeket még komorabban megszólalt. Édes fiam! -lehet, hogy a múlt héten akarattunk ellenére megbántottunk, elnézésed kérem. De így anyáddal nem beszélhetsz! Igazad lehetne apa! ...csak nem tudod az előzményeket... Csak kedves szakításnak szántam, anya is tudja. Először is, sültkrumpli van, nem főtt. Másodszor, mi-

kor hagyná anya magára az unokáit. Közben Iván felállt és megcsókolta édesanyját. Harmadszor, nem bántottatok meg, csak igyekeztetek felnyitni a szemem a valós életre. Az is lehet, sikerült. Még valami ki kíváncskozott volna a szájából, de csak annyit mondott köszönöm. Közben mindenki hozzá kezdett az illatos sültkrumpli és még illatosabb sültszalonna elfogyasztásához. Amikor a vacsorát mindenki befejezte, egy aromás tea mellett hozzá láttak a karácsonyi készületek megbeszéléséhez.

Kérek mindenkit ne költsön feleslegesen egy fillért se! Rebegete el a mindig takarékosra intő gondolatait Emma. Inkább a szeretetből adjatok többet! Amálkám! Először is te dönts el mikor szándékoztok átjönni a gyerekekkel, mi a kényelmes, mert ők az elsők. Úgy gondolom, vacsora után lessük meg mi van a fa alatt. A papával úgy döntöttünk ti válasszatok ajándékot a gyerekeknek, jobb a meglátásokat hozzá, mi pedig rendezzük.

Ez a rendetlen kompánia pedig úgy sem kap semmit, mivel rosszak voltak. Mutatott az asztaltársaságra, Széles, de hamiskás mosolyra nyitotta száját és befejezettnek nyilvánította a fontos közléseket. Nem úgy van az! Zsörtölődött Béla. Semmit sem szóltál az ünnepi menüről. Mi közöd hozzá, úgy is mindent én fogok csinálni. Éhezni fogtok!

Jelentette ki kaján mosollyal a száján, majd megkérdezte ki merészel még reklamálni. Itt tényleg nincs nőuralom, csak a férfinép egy aprócskát el van nyomva. Állapították meg a fiúk nevetve.

Petike még kissé selypítve megkérdezte: azért lesz „hajcsapaprikás”? Neked egyedül! Rikkantott vissza a mama, majd felállt, hogy asztalt bontson.

Minden évben ez a ceremónia, összeülnek megbeszélni és a mama dönt. De eddig még mindig jól döntött! Mindenki áttelepedett a szobába egy kis dominózásra. Petinek különösen tetszik, mert így gyakorolhatja a számokat. Kettő pont az a kettő a sima az a nulla, mondja papájának nagy fontossággal. Olyan belemerülten játszottak, észre sem vették milyen későre jár. Iván hívta fel mindenki figyelmét az időszerű távozásra.

Mindenki szedelőzködött megölelték egymást, a maminak mindenki külön pusztát adott, Géza azért még a fülébe súgta, akkor

sem foguk éhen halni! És harsány nevetés mellett megrohamozták a liftet. Mivel a kilencedikről is jöttek lefelé Iván már nem fért be, gyalog lesétált nem akarta megvárni a következő fordulót. Alig, hogy kilépett a kapun, a lámpa fényénél meglátta Katit közeledni. Megvárta. Talán a Temze partján volt az angol óra, hogy ilyen későn érsz haza! -köszöntötte nevetve. Nem, csak szerelőt próbáltam keresni mert elromlott a zuhanyzó csapja, válaszolt Kati. Ráérsz pár percet beszélgetni, megígérem nem löklek el, kérte tréfásan Iván. Háát! Ha nem vagy közveszélyes, nincs sürgős dolgom.

Elsétálhatunk a parkig és vissza, annyi mondandónk talán lesz egymásnak. Oké válaszolta Kati és megtette az első lépést a járdán. Lassan ballagtak, majd Kati törte meg a csendet.

Ha jól emlékszem a szüleid a nyolcadikon laknak. Véletlenül nem egy bajszos ember az apukád, aki a ház előtt mindig az autóját simogatja? Nem, pontosabban nem véletlenül, ha a piros Suzukisra gondolsz. Igen arra, olyan sokszor találkoztunk amikor a parkba megyek futni, hogy már köszönünk is egymásnak. Sajnos tisztaság és rendmániás. Bárcsak a felét örököltém volna! De nem azt akarod mondani, hogy rendetlen vagy, mert akkor kár is koptatnunk a cipőnket. -szólt határozottan Kati. Nem-nem! de feleslegesen nem takarítok.

És anyukád lehet az a néni, aki kék kerekese bevásárlókocsival szokott járni a boltba?

Nyugodtan mondd, banyatankkal, én is úgy hívom. Igaz anyukám nem banya, szép és kedves, de az a kocsi... És néha rá kényszerít engem is, hogy azzal menjek az ábcébe.

Akkor jobban ismerem a szüleidet, mint téged, igaz ők nem löknek el, figyelmesek, élcélődött Kati. Ezt lehet pótolni, igaz kiismerhetetlen vagyok, gondolom magamról. de azért ne add fel. Nehéz, de lehet találsz jó tulajdonságot is bennem. Gépészmérnök vagyok és az is előfordulhat egy kis fizikai munkától sem félek. De a lányoktól igen, kivétel te vagy.

Ha jobban megismersz majd tőlem is félni fogsz, mondta harsány nevetés közben Kati és megrázta a fejével a hajkoronáját. Amilyen szép selymes démoni göndör hajad van, nem valószínű, hogy félelmet tudsz okozni.

No de forduljunk vissza, lassan a parkot is elhagyjuk, jegyezte meg Kati. Ivánnak fel sem tűnt, majd egy kilométert elbandukoltak.

Visszafordultak, a szél most az arcukat ostromolta. Milyen érdekes, fel sem tűnt eddig milyen hideg van. Azt már tudom futsz, lobbog a selymes hajad, sokáig tanuló az angolt, albérletben töltöd napjaid egy részét, de nem tudom mivel foglalkozol, tanulsz még vagy dolgozol?

Ha arra gondolsz kislány vagyok még és tanulok, vagy nagyobb lány vagyok, de többször megbuktam és ezért tanulok, ki kell ábrándítsalak, nemrég múltam huszonöt, és kereskedelmi menedzser vagyok a LIDL-nél. És olyan jól megtanultam a szakmát, fejből ki tudom számolni, nem éri meg a Temze partján angolt tanulni. Viszont azt nem tudom kiszámolni, megéri e veled ilyen hidegben sétálni! Remélem ezt is hamar megtanulom mondta jelentőségteljesen Kati. Ez a barátság elfogadásának a jele lehet? Majd ki ugrott a szíve örömeiben Ivánnak. Lassan kezdtek visszaérni a házhoz. Iván felajánlotta szívesen megnézi a vízcsapot és megjavítja, de Kati elhárította, egy menedzsernek ezt meg kell oldania jelszóval. Iván kotorászott a pénztárcájában, majd előhúzott egy névkártyát.

Kérlek tedd el és ha segítségre lesz szükséged nyugodtan hívj fel, majd kinyitotta a ház bejárati kapuját. Köszönöm a sétát mondta illedelmesen. Kati a vállára tette a kezét majd végigsimította a karján, s mikor leért a kézfejjig, megfogta az ujjakat.

Jelentőségteljesen Iván szemébe nézett és csendesen, de határozottan megszólalt.

– Ide figyelj gépészem! Lehet sok jó dolgot tanítottak abban az iskolában, de vagy nem tanultál, vagy csak acélos dolgokat. Adok egy ingyen menedzseri tanácsot! A szíved vezessen, ne a tanult műszaki törvények technológiák! Az élet más.

Iván csak bambán nézett és nem tudta fel-fogni mit és főleg miért mondta Kati.

Látom semmit sem értesz, elmagyarázom. Iván mindkét kézfejét a két tenyere közé szorította, majd lazán engedve a szorításon szinte simogatva, csillogó szemeivel Ivánt megigézve, elrebegette: Nem lett volna baj, ha nem felejtess el meghívni egy kávéra.

Én most meghívlak csütörtök délután négyre a kabátdobálós helyre! Időben ott legyél! A késés nálam nem jön be! Simogatva elengedte Iván kezét, a levegőbe egy távoli pusztit küldve gyorsan elviharzott a lifthez.

Szerencsétlenségből ismét ötösrre vizsgáztam! Állapította meg Iván. A lépcsőház ajtótól nem bírt elmozdulni, de nem bánta egyáltalán. A csípős hideg ellenére nagy melegség tódult minden porcikájába. Ráérősen elindult hazafelé. Ösztönösen hátra fordult és felnézett a harmadik emeletre, éppen abban a pillanatban gyulladt fel a villany. Lehet abban lakásban lakik? Legyen szép álma! A parkot elhagyva döbbent rá valójában mi történt vele. Elrabolták a szívét! Hát még ha fordítva lett volna, de így is jó!

Másnap már kora délután nyakába vette a várost Petikével, még mielőtt az uszodába mentek volna. Peti úgy képzelte el nagybátyja mindent is tud. Bármit meglátott csavargásaik során, Ivánnak kellett elmagyarázni töviről hegyire. Akkor viszont már nem tudta mit tegyen, mikor azzal szembesült otthon hagyták az úszósapkát. Szerencsére észrevette az uszodában működő sport felszerelési üzletet. Tíz lépés és minden megoldódott.

Ennyit megér egy unokaöcsi! Az oktatás befejeztével öltöztetés közben megszólalt Iván telefonja. Csak a számot írta ki, így rettegett ne, hogy valami megrendelő reklamáció legyen, mert a héten nem férne bele a programjaiba. Kati vagyok – hallatszott a vonal végéről. Ne haragudj, de mégis kellene a segítséged, csak sokára vállalnák a javítást.

Megértem egy menedzsernek nehéz ilyen piti ügyet megoldani, főleg, ha ellógta a szervezés órát – próbált Iván a múltkori élclődésért egyenlíteni. – Nem probléma, holnapután megnézem mit lehet tenni. Viszek egy-két tömitést, hátha véletlenül az a baj, ha nem, előkészülök és utána megoldom.

Béla papa boldogan érkezett haza, élete legnagyobb attrakciójával. Anyukám! Vedd úgy, hogy egy nyugdíjossal beszélsz! – közölte miközben levetette kabátját. Már csak egy hét és többet nem dolgozok. Addig vitatkoztam a főnökkel, hogy milyen feltételekkel maradok tovább, míg rájöttem, nem vitatkozni kell, hanem boldogan élni. Mit ér a pénz, ha cserébe elveszítem a lehetőséget a családi boldogságból. Inkább az unokák!

Jobban fizet, ha többször látom őket amint növekednek, rosszalkodnak. Géza válláról is tudok egy kis feladatot levenni, jobban élhet a munkájának. Arról nem is beszélve többször kiabálhatsz velem. Egy jóízű kacagás után megcsókolta feleségét. Tehát karácsonyra hintaszéket szeretnék! Adta le rendelési igényeit, hogy egyszerűbb legyen az ajándékozás kitalálása.

Inkább teli szerszamosládáról álmodozz, mert annyi munkát tartogatok számodra, hogy elkopnak a szerszámaid! Naa! Hiába megyek nyugdíjba, úgy látszik főnököm mindig lesz!

Lesz! Abban biztos lehetsz! De már csak boldogságból kell megtenni minden mozdulatot és az sem mindegy milyen munkaadót szolgálsz. Veheted úgy is, hogy királynőt szolgálsz, és akkor királynak megfelelő ellátást is kapsz! Az is lehet új autót is kell vennünk, mert annyi időd lesz a Szuzit simogatni, hogy elvásik. Vetette oda férjének a boldogságtól áradó szavakat Emma. Még nem vagy nyugdíjas, addig megillet a munkásembernek járó finom vacsora. Megyek elkészítem, te addig nyugodtan nyálazd át az újságot hátha találsz benne valamit, ami hasznos időtöltésekről szól.

December eleje van, az időjárás alkalomhoz illően tartósan biztosítja a mínuszokat. Az állandó szél még tetézi a hidegérzést. De hát inkább örüljünk a fehér karácsony lehetőségének, mert nagyon valószínű, hogy kitart még három hetet. Az irodában már a jövő évi tartalék alkatrészek előre ütemezésével foglalkozik Iván. Minden csapágy típusának, szelepeknek, dugattyúknak meg kell lenni, különben semmit sem ér az egész automata rendszer, ha egy nem tudna működni. A kötbér pedig jelentős lenne. Ilyen a kapitalista világ, gyártatni a legolcsóbban, de probléma esetén még abból is levonnának, amit lehet. Ekkor ugrott be szerdára hibásan ígérkezett el, úszni kell vinni Petikét.

Előkereste a híváslistát a telefonján, hogy visszahívja Katit időpont módosításra. Még az hiányozna az első ígéretnél hiteltelennek bizonyulna. Mivel több névjegy nélküli szám volt, a második hívás ért célba, csengett ki. Peterdi Katalin vagyok parancsoljon. Remélem nem tévedek... ne is folytassa téved! bo...bocsánat hebegte Iván, rossz számot hívtam... Le ne tedd! – kiabált a telefonba

Kati. Csak eszembe jutott, nem mondtam a vezeték nevemet, így nem tudhattad, gondoltam megviccellek.

– Nincs szükségem vérnyomás növelőre, anélkül is van probléma ezért is hívtalak.

– Csak nem eszedbe jutott, hogy mégsem értesz a vízcsaphoz?

– Kedves Peterdi Katalin! – mivel már tudom a teljes nevedet, megkérlek ne játssz velem... Ivánka! – szakította félbe.

Öntsünk tiszta vizet a pohárba! Te egy bátorosan udvarló vagy, legalább is úgy látszik.

Mikor először fel akartál lökni, már láttam az arcodon a kedvességet és megtetszettél. De ha a tiszta víz mellé igazság is kell, már akkor megtetszettél amikor régebben többször láttalak a szüleidnek bevásárolni segíteni. Örülök, hogy összeismerkedtünk.

Nem mondtam volna el, főleg telefonba, ez egy nőre nem vet valami dicsőséges fényt, de nem számít, nem szeretnék elveszíteni.

– Most mondd, miért hívtál!

– Nem jó a szerda, elfelejtettem az úszó tanfolyamot. Péntek vagy csütörtök közül válassz!

– Akkor a csütörtök jó! És ne haragudj a viccért – mondta Kati, majd zavarában letette a telefont.

Hátradőlt a fotelben és megkérdezte magát: Normális vagy Kata, így kiadni magad egy férfinak? – majd röviden meg is válaszolta: NEM!

Iván nem tudta mire vélni a vonal megszakítását, de nem volt bátorsága visszahívni.

Lesz, ami lesz, majd meglátjuk kedden! ...és kezdett csomagolni hazamenetelhez.

Szerdán miután hazavitte Petikét az úszásból Iván, átkutatta a tárolót némi szerszámmért és tömítésért, hogy másnap közvetlenül a munka után induljon „gyorsszervíz szolgálatra”.

Az időjárás biztosan rendelkezik szerelmi szakmai mérőműszerrel, mert csütörtökök délelőtt már napos idő kényeztette a szabadban járókat.

Iván munka után azonnal a szülei házához, pontosabban Katihoz sietett. A lépcsőházból felhívta Katit, mivel nem tudta melyik lakásba kell mennie. Mire felért a harmadikra Kati már eléje ment és bekísérte a lakásba.

Amikor ránézett a csapra és látta, hogy vékonyan csordogál a víz, már tudta egyszerű tömítés csere elegendő lesz. Elővette a szerszámokat, tömítést, majd elzárta a főcsapot és hozzákezdett a szereléshez. Tíz perc alatt kicserélte a tömítést és visszanyitotta a főcsapot.

Na lássuk a medvét! – felkiáltással többször elzárta megnyitotta a csapot ellenőrzés végett.

Remek! Kiáltott fel Kati és egy puszit nyomott Iván meglepett képére.

Mivel tartozom kérdezte:

Most tartozni akarsz, vagy fizetni? – szolt nevetve Iván.

– Fiiiizetni – mondta zavarában akadozva Kati.

– Pénzért nem szoktam dolgozni!

– Akkor egy kávé?

– Azt köszönöm elfogadom....

...és a világ legfinomabb kávéja mellett a két fiatal hosszasan kibeszélte milyen ügyetlenül, irányították egymás felé életüket, majd vallották meg szerelmüket.

Az elszökő idő

– „Elment a nyár!” – gondolta a szelíd arcú idős asszony, amikor ebéd után botjával lassan botorkálva kiült megszokott padjára az otthon kertjében.

Sárga, s rótszínű levelek hullottak a nyírfáról fehér hajára melyeket megtéptek a kertek alatt osonó ős kajla szelei. A most is zöld nagyra nőtt fenyők susogtak valamit egymásnak, talán még egy simogatást vártak a búcsúzó nyártól.

Belekortyolt a megszokott délutáni menta teába, s lassan foszlányos emlékképeként eszébe jutottak a régi-régi ősök: a szüret, a szilvalekvár főzés, a kukoricatörések, s a lakodalmak. Mert a földműves embernek először be kellett takarítani a termést, aztán vigadhatott, házasodhatott.

Milyen kicsi voltam amikor Édesanya egyszer csak nem volt többé, s Nagymamának segítettem, amit 9-10 évesen csak bírtam. Aztán a bálók, s az a jó táncos legény Jancsi, aki addig-addig táncoltatott, amíg azt vettem észre, hogy ott állok vele a kis falusi templom oltára előtt! Sokat dolgoztunk, de Marika és Jancsika a küzdés mellett sok örömet, boldogságot hozott az életünkbe.

Mint egy játékfilm peregtek le az évek a fejében. Születés-elmúlás! Unokák érkezése, s sajnos Nagymama és Jancsi távoztak!

Évszakok szépségei

Milyen szerencsés országban élünk, de jó, hogy Árpád vezér ide hozta a népét, ahol ennyi évszak váltja egymást: tél, tavasz, nyár és őszi!

Mindegyik különleges más-más világot vonultat fel és éppen ebben rejlik a varázsuk! Megpróbálom életem évszakait végig vezetni pár gondolatban.

Elképzelem magam előtt egy öreg fa évgyűrűit, s közéről indulok kifelé.

Habár Budapesten születtem, gyermekkorom nagy részét vidéken éltem le.

Kezdjük Esztendő úr első legzimankósabb fiával, Januárral.

Első emlékem 5 és fél évesen nagynéném télen hozott Zalába. Nagyon hideg januári

Aztán egy napon egyszer csak egyedül maradtam. A gyerekek, unokák a nagyvárosba költöztek. Nyugdíjas lettem, de sok munkát elvállaltam még 70 év felett is: vasalást dolgozó anyukáknak, szüretelést, szőlő kötözést, kisebb javításokat a varrógépemmel. De az idő, a vén gazember nagyon sietett!

Otthon csak jöttem, mentem, főztem, takarítottam. Igaz, voltak szomszédok a házban, de alig értek rá beszélgetni, mindenki rohant! Csak a ház előtti kis virágoskert virágai, tulipánok, violák, rózsák, őszirózsák bólogattak vissza kapálgatás közben. Nagyon szerettem ezt a kis kertet, mindig minden évszakban pompázott benne valamilyen szép virág!

– „Nem is tudom miért vagyok itt ebben a nagy házban, elfelejtettem! – s mennyi öreg van itt! De az ebéd mindig finom, s Marika is sokszor meglátogat.” – csak a lábaim ne fájniának annyit, s a derekam is hasogat sokszor.

De szép színes ez az őszi udvar! Kicsit már borzongatók a reggelek, a fű is kifakult, mint régen a sokat mosott ruha. Szerettem ezt az évszakot! Sokat megértem belőle, s a cirógató langyos napsugarakkal jó itt megpihenni.”

Csend volt a kertben, csak a nyírfák ágai hajladoztak, s az öreg fenyők susogtak, s a rőt színű és sárga levelek pörögve, aszottan egyre csak hulltak, hulltak...

este volt, csikorgott a fagyott hó a lábunk alatt, amíg a jó 1 km-re lévő vasútállomástól a falu templomáig értünk. Valahányat éppen ütött a toronyóra.

Aztán később, a nagy szánkózások, vagy amikor talán másodikas voltam, öcsém meg elsős, akkora hó esett, hogy Édesanyám ment előttünk, taposta az utat, hogy időben odaérjünk az iskolába. A fehér táj szépsége, a tapintható csend, a séták a hóesésben, vagy az ereszről lógó jégcsapok, téli népszokások: lucázás, korbácsolás, vagy a legkisebb fiam születése, aki kisgyerekként hóbölgögni szokott a hóban, annyira szerette! De egyszer csak csöpögni kezdett az eresz, kicsit hosszabbodtak a nappalok, s amikor a védettebb bokrok alatt megjelentek a kis hóvirágok, s Zsuzsánna-napján megszólalt

a pacsirta, már tudtuk, éreztük, hogy a keretek alatt langy szellők közt táncolva jön a tavasz! Mint a sivatagi vándor szomszójáhozva várja az ember ezt a kedves évszakot.

Március a kis szeles, kajla bakfis jött először. A kopár fűzveszőkön megjelentek az első barkák, a domboldali tisztáson a téltemető pici fejceskéi sárgállanak. Öcsémmel megkeressük az első ibolyákat felkiáltva, ha találunk 1-1 szál fehérét. A hónap közepén született a második kisfiam. Rigódalos hajnalokra ébredünk, a kertben lehet borsót vetni, jön a Nyuszi! Flóra a virágok tündére gyönyörűvé varázsolja a fákat. Mandula, barack és cseresznyefák öltöznek csodaszép menyasszonyi ruhákba, a fecskék és golyák is hazaérnek. Anyák napi ünnepek orgonailattal, s kedves gyermekdalokkal. Gyöngyvirág s szegfű csokrok napsütéses középiskolai ballagásokon. Kikelnek az első kiscsibék, kislibák, a kihajtott tehének harogva harapják a rét zöldellő fűvét.

S az a csodás érzés, amikor pillangók röpködnek nemcsak a virágokon, hanem a gyomromban is májusban történt meg velem először. Az első szerelem! Hamar itt a május vége s a friss lombkoronájú ágaikat ringató fák között már a szép fiatal menyecske, Június leselkedik. Meleg, gyümölcsérlelő napsugarakat hoz. Édesanyám kicsi cseresznyefájának gyümölcsei fényesen pirulva várják, hogy leszedjük őket, s ezután hamarosan már az eperillat érkezik a kis kertből.

Első gyermekem is júniusban érkezett hozzánk, akit már várva-vártunk!

Az iskolákban a táblákra felkerült a bűvös szó: VAKÁCIÓ! A nagymamák tepsi szám süttették a lekváros buktát, meg nagy halomba a palacsintát. A búzatáblák hajlongtak drága terheikkel, megérett az idei kenyér magva is, arattak a kombájnok, illetve régebben a kaszások. Az árokparton vörös pipacsok álltak sorfalat, s amikor 1-2 napig a könnyeit hullatta az ifiasszony utána mentünk Édesapámmal gombát meg erdei szamócát szedni a szajki erdőbe.

Egyre melegebbek lettek a napok, s egymás után érkeztek a nyár érett asszonyai Július és Augusztus. Dinnye érlelő időt hoztak. Lecsóillat szállt a levegőben, tele lettek a strandok és a tópartok, s esténként a bulikban 100 tagú tücsökzenekar húzta a talp

alá valót. Igaz augusztus vége felé már egyre szomorúbbak lettek a barnára sült gyermekarcok. Jött a kicsit csélcsap öreglány a szeptember! Aki nem volt éppen rosszindulatú, de a kötelesség az kötelesség! Volt hogy sírt napokig megáztatva kicsit a földet, de küldött még szőlőérlelő meleg sugarakat a darazsak s a szőlősgazdák öröme.

Ám egy hűvös hajnalon betoppant a fivére Október!

Deli vidám férfi volt, borízú hangon nótázott, s a szüretelők kacagva fújták vele együtt, akik szaporán gyűjtötték vödreikbe a hegy levét adó mézédés zamatos szőlőfürtöket. A pincék előtt pedig étvágygerjesztően rotyogott a birkapörkölt. Megérett az alma, a körte, s nagy üstben a szilva is a levét és húsát adta üvegekbe zárva. Mi gyerekek is benne voltunk minden munkában. Október a legügyesebb piktör a hónapok közül. Igazi színorgiát pingál: a rétre lila őszikéket a faleveleket sárgára, rozsdavörösre festi belepötytyintve a kőkény hamvas kékjét s a csipkebogyó pirosát. A ritmust, a zenei aláfestést pedig a hulló diók és gesztenyék koppanása adja. Ezért szeretem nagyon-nagyon az őszt! No meg akkor születtem!

Aztán egy szomorú őszi napon betoppant November Úr, a fázós tüsszögös, nyugdíj előtt álló férfi. Rosszkedvű hideg szelek, ködös napok esők kísérik. Azért ekkor is vannak emlékezésre méltó napok Szeretteink látogatás a temetőben – sajnos mindkét szülőm novemberben hagyott itt bennünk örökre. Megszántják a földeket elvetik a jövő évi kenyérre valót, libalakomák készülnek, káposzták savanyodnak.

Katalinkor aztán már előfordul, hogy a hónapok atyja az öreg esztendő már süvöltő szelet s havat hoz éjjelre, s küldi Decembert az idősödő családapát.

Délután már sötét van, fagyosak a reggelek, az ember beszorul a négy fal közé a meleg kályha mellé. Egy kicsit befelé fordulnak az emberek, s valami benső áhítattal várakoznak.

Csak a hajnali malacvisítások, s az utcákon, tereken, piacokon felhalmozott zöld, kivágott fenyőfák jelzik a készülődést valamire.

És eljő a KARÁCSONY!

Lelki szemeim előtt megjelennek kislányko-
rom karácsonyai. Szegényes, de szép volt
mind!

Fenyő és narancsillattal telnek meg az ott-
honok. Összejönnek a családok, gyermek-
kacaj, jóízű beszélgetés igazi otthonná teszi
ezeket az ünnepi estéket. A karácsonyfák
libbenő gyertyalángjai a szeretetről üzennek
minden embernek!

S a kivilágított házak ablakain belesve kicsit
meghatódottan búcsúzni készül az Eszten-
dő.

DR. POZSGAI ISTVÁN:

Gondolatok (előszó helyett)

Érzések, hangulatok, szenvedélyek, vágyak.
Mind az ember jellemzői, az irodalom, más
művészetek és a hétköznapok állandó sze-
replői.

Örök téma, mindig új köntösben.

A köntöst mi varrjuk, ahogy éljük, megéljük
saját és mások élményeit.

Van, aki titkolja, van, aki szívesen mesél
róla, esetleg kiszínezve kissé, és van, aki
tárgyilagosan, az elbeszélés alatt újra átélve
a gyötrelmeket, de végül is megkönnyebbül-

Vasárnap este

Különös nyugtalanság van bennem. Nem
találom a helyem a házban, amit pedig min-
dig biztos pontnak éreztem az életemben.

Körülnézek a szobámban. Neki kell állnom
rendet rakni, már nem érzem jól magam az
iszonyatos kuplerájban.

Az ágyam mellett a földön kiolvasott napi-
lapok, átnézett reklámújságok szanaszét.
Igaz, hogy mellette van a gyerekektől kapott
gyönyörű kovácsoltvas újságtartó, de az tele
van könyvvel.

Mit akarok írni? Nem tudom. Csak azt ér-
zem, hogy ide kellett ülnöm.

Az újságtartóban megtaláltam az Újtesta-
mentumot. Este nekiállok. Hívó vagyok?
Anyukám szerint nem, mert nem járok
templomba. Nemrég elhunyt keresztapám
szerint – aki katolikus pap volt – nem lenne

Nyári eső

Oh mennyire szeretem az esőt!
Csillog az út, szürke az ég
s fénylően pirosak a háztetők.

Csipp-csepp és szemereg
a téren a forró aszfalt sistereg.
Puhul a föld, már nem kemény
rezegve zöldell a poros falevél.

Az ablakon koppanva csorognak a cseppek
lelassul az idő, lustábbak a percek.

Az ember ilyenkor néha mogorva
Ok nélkül morcog s lóg az orra.
De nézd, a felhők közt már ott a nap
mosolya!

ve mondja el örömét, fájdalmát, adja át lel-
kének egy darabját.

Hogy kinek?

Mindenkinek, aki nem fél elismerni, hogy
hasonló történeteket ő is megélt, ő is a köny-
nyebbség reményében írta le őket, és ő is
hittő abban, hogy nincs egyedül.

Mi az új ebben a néhány, egymással össze
nem függő, csak sorba rendezett hangulat-
ban?

Semmi. Ezekben a témákban nem lehet újat
mondani, legfeljebb másképp.

Megélni, átélni azonban sokféleképpen le-
het.

semmi baj a földön, ha olyan hívó emberek
laknák, mint én.

Ki vagyok én? Megtalálom valaha a választ?
Vagy keresnem kell egyeltalán?

Volt feleségem szerint egy tróger gazember,
aki a pénzével magához édesgette a gyere-
keit.

Az íróasztalfiók a következő. Megtalálom
Zsófi levelét, amit a születésnapomra írt.
Valahányszor elolvasom, kicsordul a köny-
nyem.

Öregszem. Szerinte én vagyok a világ leg-
jobb embere és apukája, akit öröm nézni a
vasárnap ebéd főzés közben.

Nemrég vittem Gábort a reptérre. Több ezer
kilométerre az otthonától, családja nélkül
keresi a boldogulását, ami a saját hazájában
nem adatott meg neki. Nehezen búcsúzunk,
kevés szóval, fénylő tekintettel. Átért a biz-
tonsági kapun, eltűnt a szemem elől. Nem

mozdulok, tudom, hogy szerét ejti még egy búcsú intésnek... A messzi tömegből két kar nyúlik a magasba. Felugrik, hogy látható legyen az intése. Már nem lát engem, de tudja, hogy integetek...

Az ember sem tökéletes. Találmányai segítségével az Internet átviszi a hangot, a képet, de van, amit nem tud. Azokat a rezdüléseket érzékelni, amikor megcsörren a telefonom és megjelenik a Baba felirat. Hál Istennek! Szia Apukám – mondja. Csevegünk, mindenféle napi dologról és abból tudom, hogy jól van-e, vagy valami nyomja a lelkét. Nem tudja, hogy minden híváskor, amikor elköszönök tőle, gondolatban magamhoz ölelem, mert nem tudhatjuk, hogy holnap is megtehetem-e? De talán érzi hangom lágy-ságát, szeretetét és mindazt az érzést, amit a féltényérnyi mobil nem tud közvetíteni.

A munkámat kellő határozottsággal, jellegéből adódóan látható érzelmek nélkül végzem. Nem szabad gyengének látszani. Az nem jó ügyvéd.

Ahogy öregszen, úgy hagyom, hogy gondolataimat, itthoni cselekedeteimet a hangulataim vezéreljék.

Ki vagyok én?

A kedvesem, bár nem mondja, de néha érez-teti, hogy sokkal jobban szeret, mint ahogy én azt hagyom neki kimutatni. Beletörődött, hogy én már nem tudok úgy szeretni, ahogy ő ezt kezdetben várta. Elfáradtam. Szeret-nék végleg megpihenni, de még sok a dol-gom ezen a földön.

Nagyon sok hétvége megy el minden érdemi tevékenység nélkül, gyenge fizikai vagy ház-tartási munka élvezetet adó kikapcsolódása mellett.

Nap mint nap nyomaszt a jövő. Nem az enyém, nekem már az nincs. Élnem kell, dolgoznom kell, hogy minél kisebb terhet hagyjak gyerekeimre. Ha már a sors úgy adta, hogy az új életünkhöz új terheket kellett felvállalni.

Csak egyet hagytam figyelmen kívül. A ko-romat. Elfáradtam és már nem bírom azo-kat a terheket, amiket húsz éve nevetve ol-dottam meg.

Nem jól érzem magam a bőrömben. Egy dolog a jó, az otthon biztonsága, a kályha melege. Nagyon szeretem Örkényt. Zseni-ális egyszerűséggel fogalmazott meg mély

emberi gondolatokat. Mert akkor még vol-tak gondolatok. Az emberek megálltak egy néma segélykiáltásra, egy szomorú szempár könyörgő tekintetére.

Már én sem látom meg, pedig az érzés még él bennem. Tönkretett ez a világ.

Mi hiányzik? Segélykiáltások, könyörgő te-kintetek most is vannak. Még emberek is vannak. Vagy már csak úgy hívjuk magun-kat? Szép szavak: ember, emberség. Móra Ferenc, Kosztolányi és néhány kortárs könyveiben még lehetett érezni. Most mit le-het érezni? Kilátástalanságot, küzdelmet a létért, ahol nincs helye a segélykiáltás, vagy a könyörgő tekintet érzékelésének.

A fiók alján előkerültek a fényképek. Újra járok fényképezni. Boldogság, hogy meg-láthatom a szépet, engedhetem úrrá lenni érzékenységet, fogékonyságomat a szép iránt. Az egyszerűség iránt.

A fényképeim sokszor olyanok, mint az ír-saim. Csak én értem őket, én rezdülök meg néha egy – egy sor után. Ki vagyok én? Ér-demes ezt keresni? Igaza volt a Kisherceg-nek. A szívével lát az ember.

Lehet, hogy ezért kevés az Internet és a mo-biltelefon?

Ők tudják, hogy én akkor is látom őket, ha nincsenek bekapcsolva.

Újra elolvasom és újra megkönnyezem Zsófi levelét.

Jó, hogy mi hárman látjuk egymást. Akkor is, ha nem vagyunk bekapcsolva.

Te, aki várod, hogy küldjek egy sms-t: ír-tam, elolvasod és csalódottan gondolod, en-nek nincs semmi értelme.

Igazad van. Semmi. De megnyugodtam tőle.

És talán egyszer meglátod nem a szemed-del, hogy ki vagyok én?

Ha már nem leszek, lehet, hogy néha még emlékezni fogsz egy-egy szóra, epizódra éle-tünkből.

Csak arra kérlek, hogy emlékezz Schillerre: „ne ítélj meg engem úgy, mint az emberek, a cselekedeteim szerint. Úgy ítélj meg, mint Isten, szívem rejtett szándékai szerint.”

Ettől szebbnek fogod látni azt, ami most még lehet, hogy kín.

És ha rájöttél, hogy ki vagyok, ne meséld el senkinek. Maradjon a mi titkunk.

A film

Vége. Szép volt. A híres író elvesztette feleségét, lányát, aztán önmagát. Hazatért lánnya segítségével megtalálja régi énjét és újra felépíti önmagát. A bemondó jó éjszakát kíván, a képernyő kivilágosodik, vége a napi adásnak.

Ilyen egyszerű?

Lassan vége az én filmemnek is, csak az tovább tartott, mint két óra. Az enyém is úgy indult, hogy szép lesz...

A gyerekkori emlékek már elmosódnak, nem is akartam rá emlékezni, mert annyira vártam a felnőttkort, hogy elfelejtsem az azt megelőző éveket.

Gyertek, gyertek gyorsan – mondta Anyukám és testvéreimmal együtt terelt be bennünket a ruhásszekrénybe. Nem mertünk kinézni, csak éreztük a szagról, hogy Apám magatehetetlen dühében benzinnel öntözi fel a szobát. Remegve vártuk a lángot, de nem jött. Elcsendesült minden. Lassan kibújtunk a szekrényből, kiszellőztettünk, feltakarítottunk.

Augusztus 20-a. A névnapom. Kézen fogva sétáltunk a Balaton parton. Iskolásként vékony, cingár gyerek voltam. Felnézve rá, hallgattam a szenvedélyes mondatokat a művészet erejéről, hátborzongató élményéről, a tudás mindent elsöprő hatalmáról. Az áldozatokról, amit meg kell hozni ezek birtoklásáért. Soha ne légy átlagos – mondta. Mindig törekedj arra, hogy szeresd amit csinálsz, mert csak úgy tudod jól csinálni!

Ő is az Apám volt.

Érettségi előtt az utolsó osztályfőnöki órán dolgozatot írtunk. Mi leszél, ha nagy leszél? Családi házban fogok élni feleségemmel és két gyermekemmel. Jogász leszek. A gyerekek is tanulni fognak, de szabadon választhatnak, hogy mit.

Aztán az élet, mint a legnagyobb rendező, másképp döntött. 19 éves koromban hajléktalanként, a korgó gyomrú kamaszok minden dühével jártam a fővárost hólapáttal, hogy este 10-től reggel hatig keressek anynyit, amennyi több volt, mint az éhen halás, de kevesebb mint a jóllakás. Aztán mentem 8 órás műszakba dolgozni. Ott jó volt. Meleg volt, a munkatársaim mindig hoztak enni valót. A műszakban felmelegedtem annyira, hogy este újra mehettem havat szórni.

Nagy megváltás volt, amikor a Római-parton kaptam kölcsönbe egy nyaralót. Igaz, hogy a 10 cm-es falvastagság a 15 fokban nem sokat védett, de ha lefeküdtem éjszaka a kőre – bútor nem volt –, és az arcomhoz tettem a tenyérszi hőszigetelőt, egész jó volt. Ott meghűzhattam magam, nem kellett fél-nem, hogy éjszakai bolyongásból bevisznek a rendőrök. Csak még sokszor fázom...

Küzdöttem, túléltem, úgy éreztem senki nem bánthat többet, győztem. A filmemnek csak azért nem lett vége, mert tovább éltem. Illetve akkor még azt hittem, hogy éltem. Házasság, gyerekek. Ők ketten pótolták azt, ami az életből hiányzott. Feltétlen odaadás, nyíltság és a láthatatlan kapocs, ami kezdettől a mai napig összeköt bennünket. A közös élmények, fürdetés, etetés, kirándulások, betegségek, orvosok és a mindennapok. A mienk, senki nem veheti el tőlünk. Már gyerekkorukban büszkék voltak önálló könyvtárakra, de főleg az azokból származó ismeretekre. Megjelenésükben, minden gondolatukban magamat láttam.

És jött a rendező... Amikor már vége lehetne a filmnek, jön a válasz. A gyerekek velem jöttek.

Küzdök... Most egy új otthon megteremtése a feladat. Már nem vagyok fiatal. Csillogó szemmel előadott terveik a jövőről oldják gyomoridegemet. Én tudom, hogy a tervben benn a bukás lehetősége, ők még csak a jövőt látják. Még tanulnak és kisebb-nagyobb problémáktól eltekintve nem éreznek veszélyt, életünk újra kiegyensúlyozott. Csak a gyomrom és a szívem jelez néha... De küzdök, mert van kiért és miért. Egyetem, főiskola, jó eredmények, diploma... Szeretet vesz körül, ez tompítja a jelzéseket.

Aztán elmennek. Egyszerre, Az egyik külföldre, a másik a fővárosba. Nem voltam rá felkészülve. Küzdök... magammal, magamért. Bodza, a menhelyi kutya ölembe hajtott fejével jelzi, hogy azért ő itt maradt...

Hetekig, hónapokig nem találom önmagam. Aztán lassan megtanítottam magamnak, hogy egyedül maradtam, ők már önálló életüket élik.

Te, aki itt vagy mellettem, talán értetlenül állsz a helyzet előtt, hogy miért nem engedek utat szeretetednek, holott szívesen ajándékoznál abból többet. Nem érted, hogy miért nem nyílok meg jobban előtted, miért

cipelem a számodra láthatatlan terheket? Mert nem aggathatom rád!

Én meg már egyre nehezebben viselem. Kezdetben azt mondtam, addig legyünk együtt, amíg tudjuk ezt élvezni. Nem hiszem el, hogy egy megfáradt, öreg ember mellett ez még élvezet. Sok a gondod és én már nem tudok küzdeni érted. Már magamért sem. A tudás az, amit senki nem vehet el tőled – mondta Apám. Cselekedj te is ezek szerint! Mit vársz tőlem? Már semmit nem tudok adni azokból, ami nemrég még érték volt. Menekülj, még nem késő! Már nem tudok küzdeni...Ez

Itthon

Dübörög Dvořák zenéje.

A korai nap minden melegét, fényét, küldi be a ház hatalmas üveg felületein. Széles mozdulatokkal állok a fényben, dirigálom a nem létező zenekarom.

A hátborzongató akkordok végig vonulnak minden porcikámon, beköszönnek zsigereimbe. Jó reggelt...jó reggelt...Elviselhetetlen, félelmetes a dübörgés, ereje lenyűgöz, megbénít, de vágyom e bénaságot.

A muzsika lágy fordulataiba disszonáns hangként lép a kicsapódó gőz hangja. Lefőtt a kávé.

A meleg ital kijózanító, ébresztő hatására meglátom a verőfényes reggel minden szépségét.

Kezemben a csészével, csak úgy pizsamában kísétálok a teraszra, majd a harmatos fűbe.

Az ősszel ültetett hársfa csemeték duzzadt bimbói boldog mosollyal üdvözölnek...Nem-sokára lesznek leveleink, virágaink... élünk, megérkeztünk.

A barackfa virágai nyitott szívvel-szirommal ölelik magukhoz a nap sugarait.

A zene elkísér az udvar végéig, az alig néhány éves diófaig. Félelmetes energiájából talán jut a már nem fiatalon átültetett, évről-évre a létéért küzdő fának is.

A madarak hangja jól megfér Dvořákkal. Félelem nélkül kísérek, megszoktuk egymást. Egy kicsit neheztelnek ugyan, mert bevettem a téli madáretetőt, most többet kell dolgozni a betevő falatért.

A szomszéd kutyája meglát, fut a kerítéshez, farkcsóválva üdvözöl.... Játssz velem kérlek...

az életem? Ezt adjam tovább a gyerekeimnek? Lehet, hogy megfutamodnának. Talán én is azt tettem volna, ha előre láttam volna a rendezői utasításokat.

Most már csak a magány ad biztonságot Magányomban nem tartozom felelősséggel senkinek. Elkerülöm saját tekintetem, így az sem fontos már, hogy jó ember voltam-e? Jön a feliratozás: szereplők... vágó... hangmérnök... rendező. Vége.

A rendező már nem ad több esélyt. Az én filmem lassan befejeződik. A képernyő kivi-lágosodik.

Boldogan rohan a kerítésen áthajított gumicsontért, de szomorúan néz utánam, mikor látja, hogy visszaballagok a terasz felé. Visszafordulva meglátom követő, csalódott tekintetét.

Egyedül van...nem foglalkozik vele senki.

A zene elnyomja szemrehányó ugatását.

Körbesétálok a házban. Élvezem a hétvége szabadságát.

A földszinten meg kell öntöznöm a virágokat. Szeretem őket, majd mindegyikhez van egy kis emlékem. Zsófi szokta rendezgetni, amíg itthon volt, de már elment.

Össze is kell porszívóznom. Ha itthon lenne, már zsörtölődne velem, hogy mit csináltam egész héten.

Megmosakszom, felöltözöm. Bach lágysága megnyugtat a reggeli közben.

... Apa, teríts meg a reggelihez, légyszi – szokta mondani. Együtt szoktunk reggelizni. Lassan, békésen.

Amíg itthon volt...

Cseng a telefon. Szia Apa, nem én ébresztettelek? – csacsogja. Beszél, mesél, tele élményekkel a pályakezdők összes nehézségéről, egy társról...

Boldog, mert az új élet szépségeiért dolgozhat, boldog, mert nincs egyedül.

Szomorú, mert a gondtalannak látszó hangom mögött érez valami hiányt...

Rahmanyinov zenéje elnyomja a mosógép monotóniáját.

Hiába nyitom ki a terasz ajtókat és a konyha ablakot, a kialakuló ebéd illata terjeng a házban. Gábor ilyenkor szokott felébredni és félig csukott szemmel, jó reggelt kívánva kávéért nyúlni.

Amíg itthon volt...

Vizzel teli öntözőkannával a kezemben megyek fel a tetőtérbe. Meg kell öntözni a virágokat. Körülnézek Gábor szobájában. Élettelen. Üres asztal, szekrény, ágynemű nélküli fekhelyek. Hányszor zsörtölődtem vele, hogy rakja rendbe a szobáját.

Amíg itthon volt...

Zsófi szobájában is megöntözök. Otthonosan berendezett, barátságos szoba. Látszik, hogy a gazdája még otthonának érzi.

Apa, gyere ebédelni— szokta kiabálni, ha fent voltam az emeleten. Gondosan megterített, szerette a szép asztalt, akkor is, ha csak ketten voltunk. Mit ehét most szegény tesóm?— kérdezte.

Amíg itthon volt...

Csodálatos dolog a természet. Minden megújulásakor fáradhatatlanná tesz, dolgozol, élvezed, izmaid frissülnek, télen berozsdásodott ízületeid sajogva ugyan, de teljesítik feladataikat.

Az alkotás jóleső örömeivel nézek végig a

HORVÁTH ANDRÁS:

A patak

Az erdő-mező világából leginkább a patakot emelem ki.

Mesélek a patakról.

Mi is az a patak? Kisvízfolyás, amely nagyobb az érnél, de kisebb a folyónál.

A völgyben, nálunk többnyire a dombok között csörgedez. Átvágja a völgyet, a dombot, a rétet, a legelőt, a mezőt, az erdőt, de a falut is!

Átvág és összeköt.

Szülőfalum patakja a falu közepén fut a Zalába. Átvágja és összeköti az Alsó és Felső utcát.

Átvág és összeköt. De mi volt előbb? Hát a patak! Ősidők óta, aztán a falu települt a patak két partjára. A török hódoltság előtt is, meg utána is, a sváb betelepültek is.

Miért oda?

Túlélő lecke: ha eltévedsz, vizet keress, ott előbb-utóbb emberekre találsz. A víz a völgyben, a mélyedésben található.

A víz, amely életet ad.

A patak, amelyből inni lehetett embernek, állatnak. Még gyerekkoromban is.

szürkületi udvaron, keresve azt a sok apróságot, amit ma megcsináltam, és ami egy kívülállónak talán fel sem tűnne.

De rá nem is mosolyognak a bimbók, nem kísérik és énekelnek neki a madarak.

A jó meleg zuhany átjárja a csalóka tavaszi idő miatt kicsit borzongó testemet.

A meleg paplan alá bujva hallgatom Peer Gynt zenéjét.

Útra kelek vele, egyszer Skócia ismeretlen, gondolataimban vadregényes hegyeit járom, máskor dédelgetett tervem szerint dunai hajón megyek a tenger felé.

Solvejg dalát már szinte csak álmomban hallom.

Álmomat már nincs kinek elmesélnem. Egyedül maradtam.

El kellett küldenem őket, hogy egyszer talán nekem, holtom után másnak minél előbb elmondhassák, hogy ... hazaértem.

Róluk, velük álmodom és megpróbálok úgy ébredni, mint amikor ... még itthon voltak.

Akár főzni lehetett a vizével, főleg a forrásból. Mosni, mosakodni. A mezőn, a szántón, főleg nyáron a kézi aratáskor jártak le az aratók fürdeni csak úgy „glott” gatyásan, vagy anélkül.

Megjegyzem a mezőn, a tarlón, az aratási kévék összeszedésekor a szandálos gyerekek lábát nagyon tudta bökni a tarló.

Egy-egy nagyobb mélyedésnél tanultunk meg úszni gyerekek általában úgy, hogy a nagyobbak egyszerűen bedobták a gyereket a vízbe. Lehetett kapálózni és a kutya-úszás módját megtanulni. E sorok írója is.

Milyen nagy becsben van egy-egy patak?

Település van róla elnevezve: Patak, de Sárospatak is.

Nálunk Zalában Sárhida, Sármellék, Sárvíz patak.

Hogyan jön ide a „sár”? Hát úgy, hogy a csendes, állandó vízmennyiséggel rendelkező patak sok szerepe mellett „rossz” is tud lenni. De tehet róla? Ha sok eső esik, zápor, zivatar, felhőszakadás, akkor is feladata a sok víz elvezetése. Hát hogyan, ha kicsi a medre? Megbolondult ez a patak? Bizony nem bírja, kiönt. Kiönt a rétre, a mezőre, az erdőbe, a falura. Nálunk felmosta a temp-

lom padlót is. Ilyenkor a gyerekek mindenféle eszközzel tutajoztak, csónakáztak fateknővel. A férfiak vasvillával szedték a halat. Ha eláll az eső, akár pár óra, vagy pár nap múlva visszatér a medrébe, hatalmas sarat hagyva maga után. Innen a „sár” jelzők, elnevezések.

Ismerős a Csele patak? II. Lajos király lelte benne halálát Mohácsnál, a legenda szerint. „Megáradt a patak, elmosta a partot” – kezdődik egy közkedvelt magyar nóta.

Az eredeti, általában kanyargós útját a patak maga építette ki. Hosszú idők alatt.

A szabályozás, sőt gátak közé kényszerítése még kubikosmunkát is adott. Védve a falut, erdőt, mezőt.

Az 1970-es árvízkor patakunk medre is tele volt vízzel. A torkolatánál árvíz-védekeztünk. Éjjel, zseblámpa fényénél. Mi is a falunk háttárárt védtük, meg a szomszéd falubeliek is. Aztán megint csendben csörgedez. Ha meg nem zavarják.

Csendben?

Hiszen nem hagyják békén. Számptalan feladatot kap és vállal önként.

Elég csak a gyerekkori játszadózásokra gondolni. Nem is volt igazi falusi gyerek, aki a patak környékén csavarogva csak egy kavicsot, vagy egy darab rögöt ne dobott volna bele.

Csak úgy.

A „csobbanás” hangja, a körkörös hullámok látványa miatt.

Hát a papírcsónak úsztatás? Fentről lefele vitte a víz, még üzenetet is vihetett.

Nos, milyen feladatokról beszélek?

Hát a pataknak fel kellett tölteni a halastavakat, állandóan pótolni vízzel. A hal ugyebár tápláló étel, még böjtben is fogyasztható.

Jelenben három tó is van a patakunkon.

A gyerekek is szoktak pecázni. Az eredmény nem volt nagy, egy macska sem lakott jól a kifogott halacszkával.

Én aranyhalacszkával, vízi tündérrel nem találkoztam.

A bátrabbak a víz alatt kitapogatott üregekből rákot is tudtak szedni és megsütöni.

A két világháború között a leventék a patak mellett, a réten gyakorlatoztak.

Cserkészekről itt nem tudok.

Az megint személyes emlék, jó 60 évvel ezelőtt, hogy az úttörőknek úgynevezett örsi búvóhelyet kellett létrehozni. Természetesen erdei tisztáson, a vízmosásban, a patak közelében.

Zala vármegye még ma is az ország legerdősültebb vidéke.

Összegyűjtött rőzsékből tűzrakás, bográcsolás, azaz helyesebben paprikás krumplicsőzés, nagy vidáman.

„Erdőszélen nagy a zsvivaj, lárma” szól egy másik nóta.

A falu csősze (mezőőr) távolról figyelt bennünket, nehogy az erdő leégjen.

Az erdei, domboldali vízmosást persze nevezzük csak „szakadéknak”, ami több méter mély és több méter széles, akácfákkal benőve.

Tanév végi madarak és fák napja iskolai ünnepség!

Csodálatosan lehetett a szakadékban és két partján, két osztálynak egymás ellen számháborúzni.

Még az iskolában keménypapírra megírva négy szám, késsel és pirossal, bugyigumival átfűzve, majd a homlokra feltéve. A fák között bujkálva leolvasni, lekiabálni az ellenfél négy számát. Az ilyen gyerekek ki kellett állni a számháborúból.

Hogyan bírhatták ezt a zajt az erdei lakók? A szarvasok, az őzek, a vaddisznók, a rókák, a mókusok, de a madarak is?

Fütyül a rigó, huncut a bíró – zavartuk fütytyünkkel a madár trillázását.

Az erdőlakók el is húzódtak az erdő sűrűjébe, amúgy is többnyire és többségükben éjjel vadásztak.

Ha már feljöttünk a pataktól az erdőbe, hadd szóljon! A május elseji májusfa is innen volt. A falu az erdős által kiválasztva és traktorral lehúzva a kultúrház udvarára. A kiválasztott lánynak állítandó májusfát loptuk az erdőből és éjjel vittük a vállunkon

a lányos házhoz. Ehhez erőt a szőlőhegyi borospincékben gyűjtöttünk.

Maradjunk még az erdőben. (Tölgy, cser, gyertyán, bükk, kőris, fenyő, akác).

A gombázás, főleg eső utáni napokban. (Vargánya, galambica, nyúl-gomba, fenyőalja, pisztric gomba – ez zalaiasan „peszterice”).

Aprószemű számooca.

A réten, kaszálókon, legelőn csirkegomba, csiperke (sampion), pereszke, özláb-gomba.

Az erdők tiszták voltak, a csordás és a kanász a falu teheneit és disznóit is bebetelretek az erdőbe. Ősszel makkoltatás is volt engedélyezve.

Csak-csak visszatérek a patakhöz. A patak feladataihoz.

Annus néni mesélte nekem, hogy hol és mennyi malom volt a patakon a régi időkben is, meg a családja idejében is. Az édesapja, a Laci bácsi molnár volt, a nagyapja pedig – malomasztalos!

Még egy elbontott malom alapjai is rémlenek gyerekkoromból, egy másik alapjai (a gaz már benőtte) a szomszéd faluból ugyan, de akkor is a mi patakunk vize hajtotta az egyszerű, nem túl nagy malomkerekeket. Aztán két malomkő között őrlődjön lisztté a gabona.

Mindennapi kenyér nélkül nincs élet.

A száraz patak ugyan nem tudta forgatni a malomkereket, a felduzzasztott igen.

Felnőttként mutattak nekem az egyik szőlőhegyi borospince udvarán egykori malomkereket. A patak ugyan lefelé folyik, lefelé visz mindent, de ez a malomkerék hogyan gurulhatott fel ide?

Vissza a „sáros” patakhöz. Megint gyerekkori emlék jön.

A Vendel bácsi egyetlen kincse a szekért húzó és tejet adó tehene talán nem kapott ivóvizet deleléskor, a legelőn a gémeskütről, belement a patakba inni.

Benn is ragadt hasig a sárban. A hír, a pletyka szélesebben terjed, a nép megy segíteni és báméskodni is. A gyerekek is.

Vendel bácsi szó szerint sírt. Sem vasvillás biztatás, sem kötél a szarván – szóval a téhen nem tudott kijönni a sárból. Valahogy köteleket kötöttek a szerencsétlen állatra és a termelőszövetkezet traktora húzta ki a patakából – hát nem sérülésmentesen.

A szőlőhegyről jöttünk haza valamilyen gyerekkori feladatból az öcsémmel.

A lóistállóból akkor engedték ki a csikókat a legelőre, nagy robajjal. Még cuppogással, füttyel biztattuk is őket. Majdnem baj lett belőle. A patak hídjához (minősítése: rozoga fahíd) egyszerre értünk, mi is, a csikók is. Elordítottam magam, ugrás! A testvérem jobbra, én balra ugrottam a patakba, miközben átrobogtak a csikók a hídon, a legelőre. Otthon persze ruha – és cipőcsere, szárítgatás, és a mi időnkben egy-két pofon elviselése.

A patak vizét nem csak nyáron, télen is megkóstoltam. Csúszkálás a jégen, amíg be nem szakadt alattam. A kint nem is részletezem. Hazamenni, átöltözni, szárítkozni a sparhelt mellett, forró lábvíz, kamillatea és egy-két pofon, vén számár, nem tudsz vigyázni?

Néhány nap hiányzás az iskolából.

Katonadolog – mondták az együtt érző szomszédok.

A vízen, mocsáron való átkelés (földesurunk, a Zalavári Apátság évszázadaiban) csónakkal, illetve hidakon történt. Évszázadokig fahidak, téglavagy terméskő boltozatos hidak. A földesúr a hidakon való átkeléshez hídvámot is szedhetett.

Megint személyes emlék, már dolgozó koromból. Lehetőségem nyílt egy téglaboltozatos patakhíd elbontására, mert bontott téglára volt szükségem. A téglák még csak nem is cementtel voltak építve, „csak” oltott mésszel. Olyan erős kötése volt a habarcsnak, hogy a bontást fel kellett adnom.

A II. világháborúban a visszavonuló németek hidakat robbantottak fel, a mi patakunkon is. Gyerekkoromban láttam egy mezei úton, ácsok által fahíd építését. Előtte a cölöpverés „munkadal” ütemére történt.

A törökdúlás előtt is, a hódoltság alatt is, de a szabadságharc után is az erdők, nádasok, berkek, mocsarak a nép bűvőhelyei voltak.

A bujdosóknak, betyároknak is. Keszthely környéki betyár volt a Nádi Jancsi. (Illa berek, nádak, erek) Ágból, sárból, nádból épített kunyhókban húzódott meg a maradék lakosság is.

Az üldözőknek nem volt tanácsos – a sokszor szándékosan is elárasztott területre, lápba – nem hogy lóháton, még gyalog is belépni. A lápon (zsombékon, kákán) járás szabályait tudni kellett a bujdosóknak is, de a rákászoknak, pákászoknak is.

Az elmúlt két-három évszázadban a népesség növekedése, sváb betelepítések után kellett a termőföld, országosan szabályozni kezdték a patakokat, csapolták le a mocsarakat. A mi patakunk az 50-es években a középületek védelme miatt (iskola, tanácsház, templom) piros terméskőből szabályos kőburkolatot kapott.

Ma a benne lévő iszaptól nem nagyon látni. Megemlítem, hogy erdőn, mezőn a rapsickodás, tiltott agancsgyűjtés, kényszerűségből a divatját élte. Kirakott hurkokból, csapdákból befogni a vadakat. (Őz, vaddisznó, fácán, nyúl stb.) A vadak lábnyomait ismereni kellett.

Egyébként is hagytak bőven csapát, az erdőből, mezőből mindig ugyanott jártak a patakra inni, vagy éppen a mezőn kultúr-növényt lelegetni. A vadak nem tudhatták, hogy melyik a számukra kijelölt vadföld.

Az erdő hasznát nehéz lenne felsorolni. Tűzifa, építőipari fa, bútorigipari fa, állatok élőhelye, vadászat, túrázás, pihenés. Nőhet magától – elhullatott mag, de tervszerű erdőtelepítéssel is. Ennek első eredménye az ültetett facsemete, aminek a növekedését segítette elő a nyári, gyermekkori munka, a „sarlózás”.

Meghosszabbított nyelű sarlóval a csemete sorok közti gázt, csalánt, tüskét kisarlózni. 10-12-14 éves gyerekek, lányok és fiúk, szünyogok és egyéb bogarak, meg tűző nap társaságában. Az 1960-as évek elején, közepén az órabérünk 3,50-3,80-4,00 forint volt. Az akkori csemetés már vágásérett lett, talán tarra is lett vágva. Aztán újra telepítve, a gondozás már nem diákok által, hanem gépesítve.

A kíséző erdőkről, mezőkről már sokat írtam.

Arról még nem, hogy a patak partján a nyár, fűz, éger (berekfa) tele fagyönggyel. Renge-

teg gyógynövény: zsurló, lapu, csalán, útifű, medvehagyma, de vadrózsa és kökénybokor, mogyoró, bodza stb. termett. „Patakparton pipitér” – szól Móra Ferenc Zengő ABC-je.

Fűben, fában az orvosság.

A mezőn a virágzó pipacs, búzavirág, de haszonnövényként a sárga repcetábla, vagy a bíborhere tábla, a zöldellő kukorica vagy lucerna, arany-sárga hullámzó gabonatabla. Virágzaskor a látvány lenyűgöző! Gyerekkorunkban a nyugati turisták előszeretettel filmezték a színes mezőket. (Meg a sármelléki orosz repteret).

Szegény patakom már tovább nem akarlak terhelni, csak azt írom le, hogy az önkéntes tűzoltók szerkocsijához, népszerű nevén a „fecskendőhöz” is TE adtad a vizet.

Kedves patak!

Lehet, hogy nem is tudod, hogy vizeddel táplálsz a Balatont is, de eljuthatsz a Fekete-tengerig is!

Folydogáljál, csobbanjál, végezd a feladatodat egész évben, idén még egy nappal tovább is.

Most már leírom a nevedet is: ESZTERGÁLYI PATAK

The page features decorative brown line art elements: a large scroll in the top left, a leafy branch in the top right, a smaller leafy branch in the middle left, and a scroll in the bottom right. In the bottom left corner, there are three small heart shapes. The background has light brown organic shapes.

Nyugdíjas Klubok és Idősek Életet az Éveknek
Zalai Szervezete